

1991ko otsailak 10 — 1.325. zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

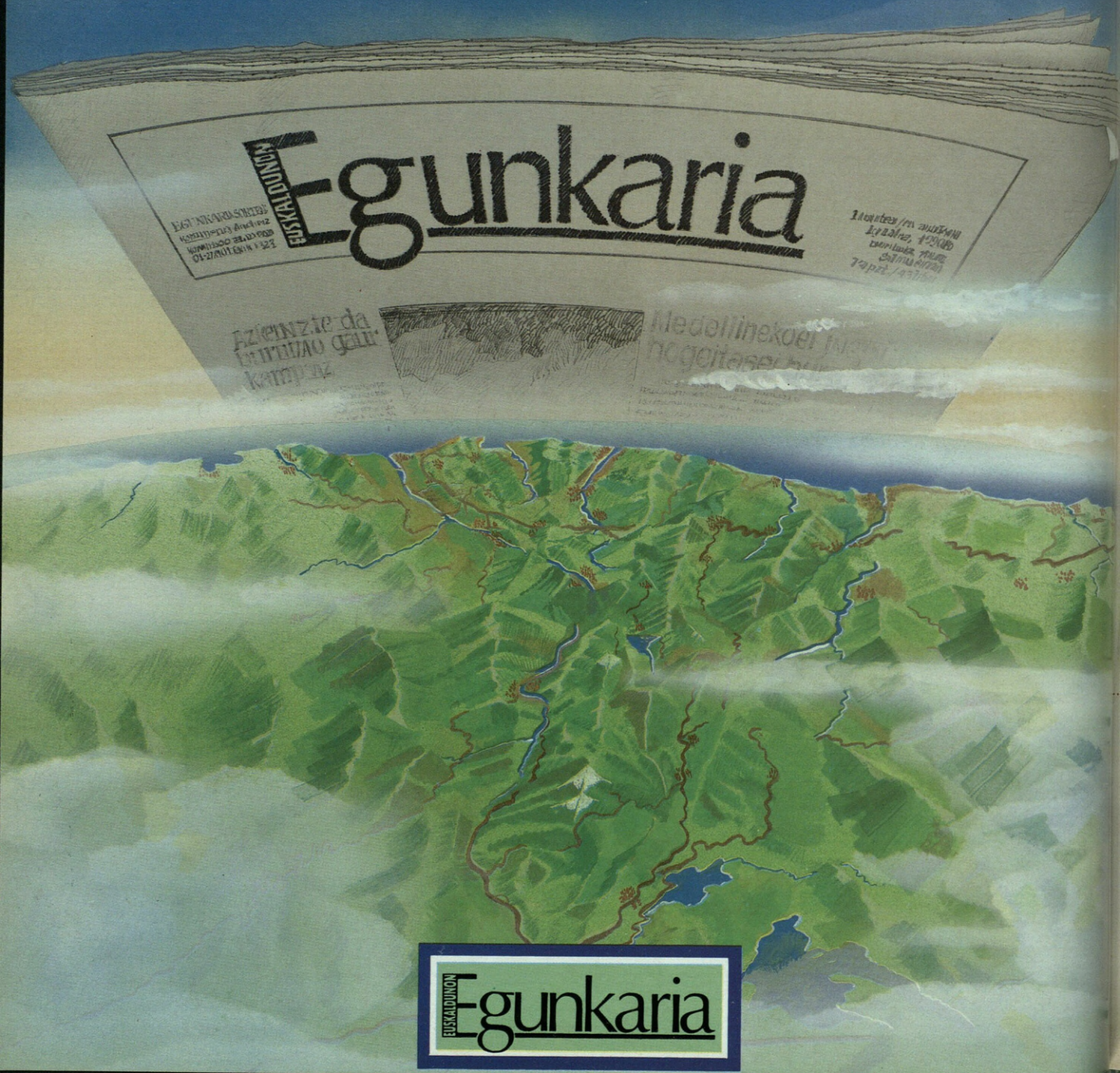
Lidergo
borroka UPNn

Ortzirekin
ezker abertzalea
aztertzen

EUSKAL HERRIAN
JAI DU GERRAK

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Iruña, Iruñea? Euskara inposatu? Nork, Nori, Zer?

ORAIN gutxi Nafarroako Gobernuaren erabakia, Iruñeako izen ofizialarai buruz, jakin dugu. Nafarroako Gobernuak, Vasconcearen Legean agindutakoari jarraikiz, Euskaltzaindiaren eritzia eskatu zuen, bera baita hizkuntz gaietan Aholku-erakunde bakarra, lege honen arabera.

Iruña, Iruñe-a izen biak erabiliak izan dira Nafarroako euskarari, Panplona izena bezala. Iruña izena askoz ezaguna eta erabilia izan da euskara galdu edo jakiten ez dutenen artean. Euskaraz mintzatzen diren artean Iruñea da izen zabalduena. Baina arrazoi sakonagoak, hizkuntz eta historiaren aldetik, agertzen dira Euskaltzaindiaren txostenean, zeinean Iruñea hitzaren egokitasuna aldarrikatzen den. Eta Nafarroako Gobernuak «bere» Vasconcearen Legean jarritakoari muzin eginez, Euskaltzaindiaren eritzia

zokoratu eta bere gustoko izena, hau da Iruña, izen ofizialatzat euskaraz hartu du.

Guk ez dugu Iruña euskal hitza errefusatu edo honen kontra joko baina guk euskara bizirik aldarrikatzen dugun heinean Iruñea izena erabiliz jarraituko dugu. Baina honetan, gainerak datozkigu burura. Nork egiten du inposaketa Euskal Herrian? Zer inposatzen digute euskaldunei? Nortzuk politizatzen dute euskara?

Iruñerriko Euskal Herrian Euskaraz

Korreoz argitalpenak

GURE aldizkariko, Argiako, 1323. zenbakian argitaratu dugun gutun batek esandakoari jarraikiz zenbait argitalpen eskaini nahi nituzke. Batetik, jakinaren gainean gaudela Euskal Herriko zenbait puntutan Argia berandu iristen dela. Korreoz aipatu ziguten zenbait zailtasun zituztela azken aldi honetan. Argitu,

beraz, badakigula aldizkariaren banaketan dauden arazoak, baina esan era berean honen errua ez dago-kigula guri. Argiaren banaketa inoiz baino hobe burutu dugu azken aste hauetan eta inoiz baino hobe esatean, ezarrita daukagun epea baino azkarrago ibili garela esan nahi dut.

Beraz, eta gure aldetik arazoak ekiditzen saitzen jarraituko dugula adierazi ondoren, denon onerako Correos-era jo dezazuela eskatuko nizuke. Ez da ez gure gustoko korreoko atzerapen hau, eta guk ere pairatu behar izaten dugu aterramendua. Ea denon artean egindako kritikaz hain gaizki funtzionatzen duen zerbitzu publikoa hobetzeko saioa aintzakotzak hartzen duten.

Aitor Aznar (Argiako Administrazioa)

Lehen harria, denon artean

NIRE gutun hau argitaratuko duzuela espero dut, nik uste inportantea dela

eta. Lehen-lehenik esan behar dut ni otsailaren bian lehen harria jartzen izango naizela, bai. Gure Nafarroa eta Gipuzkoa, batuko dituen bidearen lehen lan sinbolikoa egiteko. Ezin ukatu ordea tristeziaz egingo dugula.

Ez pentsa ez dakidala zenbat istilu sortu dituen bide honek. Badakizkit arazo guztiak eta harria jartzera joango naiz baina ez naute engaintuko. Badakit espainolek ere bide hori egiteko asmoa adierazi dutela. Guk, euskaldunok, gure anaia nafarrekin lotuak izateko nahi dugu bidea. Besteek berriz ETaren kontra egiteko.

Pena bat izan da behin eta berriz bezala, gure artean konpondu ezin izana. Argi esango dut, nik ere Leitza-ran salbatu nahi dut. Seguruen denei komeni zitzaien bide bat egitea posible zen, eta ez da halakorik egin.

Baina gauza guzti hauek pasa dira, orain aurrera jo behar da, eta bidea egin. Nik ETari eskatuko nioke, iritsi dadila Instituzioekin akordio batera.

Pako Arruabarrena

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK
 HELBIDEA TEL
 HERRIA
 HERRIALDEA D.P.
 BANKU/ AURREZKI KUTXA
 SUKURTSALA
 KONTURAREN ZENBAKIA

ARGIA

1.325. alea

6. Politika kronika. N. ARRASTOA.

8. Eskuina banatu du UPNn lidergoaren borroka. ARTOLA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarteko kronika. PABLO SASTRE.

16. Bob Sutcliffe ikerlari britaniarra: «Agintariak ekologiaz baliatuko dira Hirugarren Munduko garapena geldiarazteko». XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttantaka.

22. Belardi berdeak. MYRIAM GARTZIA.

26. Manex Laffite, Baratariako pirata. MARTIN IRAZGOITI.

29. Ihauteriak. Tolosako gudaldia. PABLO SASTRE.

34. Ortzi: «Ezker abertzaleak aldaketa prozesu bati ekin zion 1987an». XABIER LETONA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. Iparraldeko eta Nafarroako bertso eskolen nekeak. IÑAKI CAMINO.

46. Lehenengo diskoa kaleratuko du Hór Konpon-ekin batera. Kantuen originaltasuna eskaini nahi du Baneteuanba taldeak. GARBINE UBEDA.

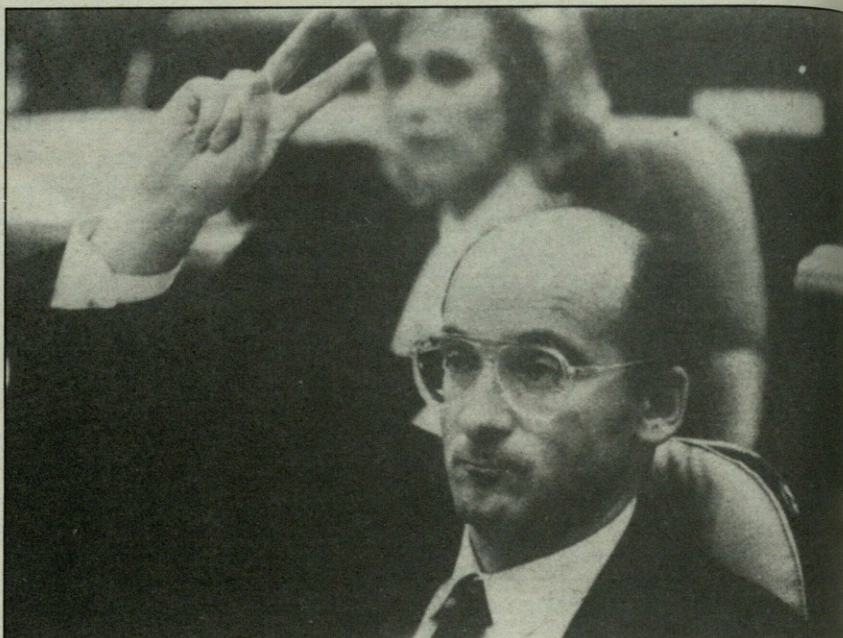
48. Munduaren zabaletik kultura. Angulema, komiki munduaren urteroko bilgunea. BEGO MONTORIO.

60. Kultura ttantaka.

54. Aste giroa.

63. TXT.

74. Ondasun arkeologiko aberatsa arriskuan. ANGEL ARMENDARIZ.

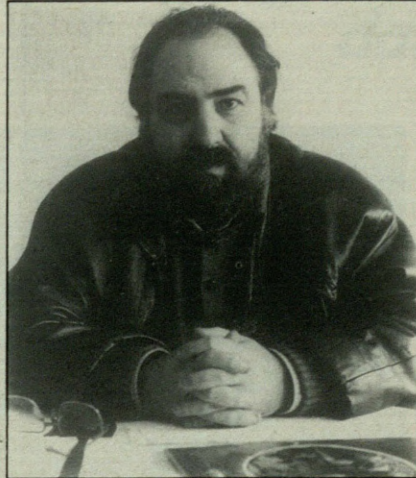
UPN: Hilaren bederatzian bilduko da Unión del Pueblo Navarro alderdiko Erregio Kontseilua. Badirudi, beraz, azkenean Nafarroako Lehendakaritzat nor aurkeztuko duten erabakiko dutela. Maiatzen ospatuko diren hauteskundeetan. Eskuineko alderdi erregionalista honek eskuratu behar omen zuen nagusitasuna kolokan-egon liteke./8

IHAUTERIAK: European barrena han edo non, Golkoko gerra dela eta, aurtengo Ihauteriak bertan behera uzteko erabakia hartu badute ere, ez da halakorik gertatu gurean. Zazpi probintzietako jende festazalea mozturoririk irteko prestatzen ari da. Ihauterien epizentrora jo dugu, Tolosara. Saltsa hura ezagutzen duten sei lagunekin solasa./29

GOLFA: Azken honetan ugaritu dira Euskal Herrian golf zelaiak egiteko proiektuak. Iniziatiba probatuen esku datozen asmo hauek, zenbaitetan, lekuan lekuko herritar edota ekologisten oposizioa topatu dute. Elite kirola? Geroz eta herriaren eskurago? Bultzatzaile eta interesatu batzurekin mintzatu gara./ **22**

ORTZI: Burgosko Epaiketan abokatu izan zenak, zortzi urte eman ondoren oraintsu burutu berri duen tesiaz, «Euskal nazionalismo erradikala. Erakunde armatuak eta talde politikoak» izeneko lanaz mintzatu zaigu luze. ETA eta ezker abertzalearen bilakaera, Herri Batasuna eta Euskadiko Ezkerra aztertu dizkigu besteak beste./ **34**

BERTSOLARITZA: Nafarroa eta Iparraldera jo dugu aste honetan bertako bertso eskolen egoera, etorkizuna, eskariak eta asmoa zein diren jakiteko. Gehien bat, plangintza osoa egiteko duten laguntza ofizialaren eskaria aipatu digute, fruitu interesgarriak ere badirelarik./ **42**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Juan Jose Petrikorena, Iñigo Makazaga, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda, Alberto Irazu, Eñaut Apaolaza, Patxi Sarriegi, Rikardo Lizartza.

Bilbon: Xabier Letona, Myriam Garcia, Ermiñe Madariaga, Xabier Zabaleta, Jon Olaizola, Jose Mari Egaña, Amaia Nabaskues, Sabino Madariaga.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Gorka Arrese, Xabier Lekuona, Iñaki Uribe, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Josu Landa, Imanol Murua, Luis Fernandez, Mikel Arrieta, Joxan Oiz, Andres Gostin, Joxemi Saizar, Itsaso Fernandez, Arantxa Gutierrez, Bego Montorio, R.M. Sabaris, Patxi Azpillaga, Edorta Arana, Jon Sarasua, Mattin, Asisko Urmeneta, Fernan Goñi, Xabier Lezeta, Enbido, Bota Punttuba, Fermin Muguruza, Jimu Iturralde, Amaia Lasa Alegria, Mikel Antza, Kike Amonarriz, Xabier Oleaga, Jean Louis Davant, Nerea Azurmendi, Carlos Santamaria, Emilio Lopez Adan, Xarlo Etchezaharreta, Elhuyar, Eva Olaizola, Juan Mari Arzak, Juan Jose Lapitz, Karlos Argiñano, Txillardegi, Tala, Mikel Asurmendi.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Xabier Ubeda, Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Fotomekanika: Eneko Abrego, Agus Barandiaran.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tfnoa: (943)37545, (94)4244663.

Faxa: (943)365493.

Inprimategia: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

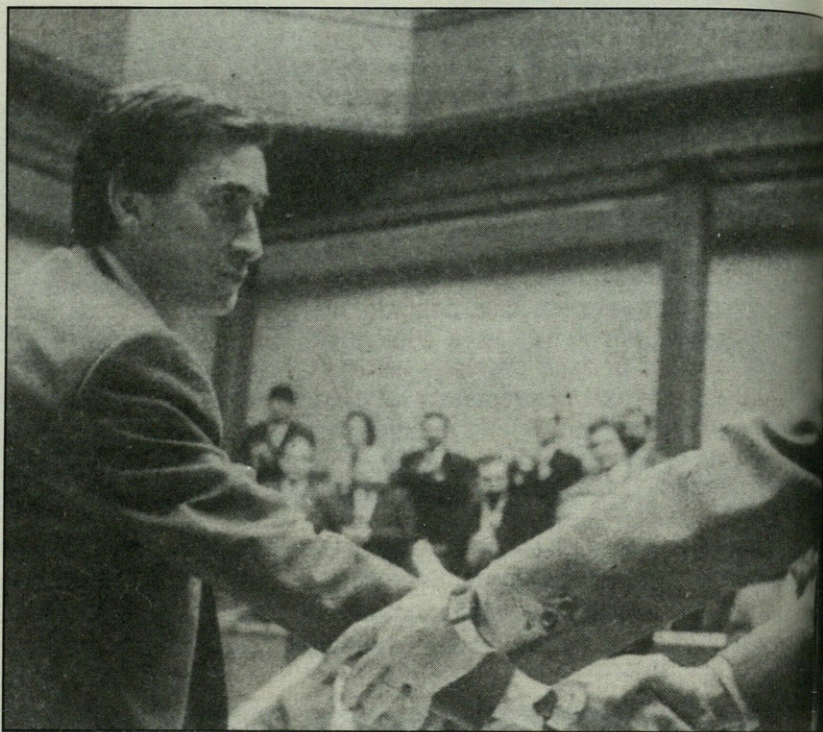
Hego Euskal Herria ..	7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ...	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.500 pezeta.
Airez	14.900 pezeta.

Lehendakaria, urte luzez

EUSKAL Autonomi Elkarteak badauka berriz Lehendakari berria, EAJko Jose Antonio Ardanza. Botuak jaso eta gero Madrilera, erregeak izendapena ofizial egin zezan. Pozgarria benetan, azkenean EAEko biztanleek, botuak eman eta handik 95 egunetera bada ere, bai Lehendakaria eta baita gobernatuko dituen talde bat ere badituztela. Baina behin gobernu osatu denean ere, zalantzek eta laino beltzek goian dira. «Tripartito henek porrot egiten badu, prest gauden berriz ere EAJrekin hitzarmena egiteko». Hitz hauek Ramon Jauregi sozialistarenak dira. «Baina hori esatea gobernu hau leku txarrean uztea da; ez naiz hain agresiboa izaten» gero. Batetik, zer pentsaturik ematen du azken egunotan EAJ hamaika aldiz gaitzetsi duen alderdi sozialistak halakorik esateak. Bestetik, EAJk egin duen apostu hau ulertzea hain zaila egiten denean, ikara asko sortzen dira gorputzean. Pentsaezinezkoak zirenak egia bihurtu direnean kezkarria da, honek porrot egiten badu alderdi jeltzaleak nora joan badakiela jakitea. Besteak ordea akabo. Sozialistak zain dituzte, putreak bezala. Eta Jauregik halakorik esan badu, kezka beldurra bilakatzen da.

GASTEZKO Legebiltzarrean izandako eztabaidak alderdiek dituzten

— Kezkagarria da, tripartitoak porrot egiten badu, EAJk sozialistengana jo dezaketela jakitea ●

asmo eta nahiak agertu zituen. Eskertu beharreko modu argiz, «bakoi-tzak komeni zaigunean hainbat aldiz aipatzen dugun marko legalarekiko errespetoa eduki dezagun» esan zuen Ardanzak euskarari buruzko asmoen mintzatzean. Gure herria baketzeko zereginetan jeltzaleek dituzten asmoak ere agerian geratu dira. Ajouria-Eneako hitzarmenaren bilera berri bat konbokatu lehenik. Bestalde, «negoziazio, elkar hizketa, Aljeria, ez Aljeria... deitu nahi den bezalako hoietan EAEko gobernuari ezin eman ahalko zaio bizkarra». Honez gain «ni ez nintzen Aljerian egon, baina han zer gertatzen zen banekien» esan du Ardanzak. Baina beldur da EAJ-EE eta EAK osatutako gobernu sozialistek bai Madrilera eta baita autonomi elkartearen jokaturiko duten paperaz. «Madrilek Euskal Herriarekiko duen ja-

rrera, hemen gobernuan dagoen alderdien arabera badago, egoera larria da. (O)Baina hala ez dela sinestu behar dut, adierazi du Lehendakariak. Herri Batasunak autogobernuaz eta gerantzikzko gai puntualak eztabaidatzen direnean Legebiltzarretara agertzeko jarrera kaleratu du. HBren izenean diskurtsoa luzatu zuen Jose Maria Elosua, EAEko Auzitegi Gorenak egindako hutsegite batez Legebiltzarre azaldu zela jakin dugun asteberean gertatu da hori.

AUTOBIDEAK nora ezean jarraitzen du oraindik, Irurtzundik Ardoainera doala ofizialki esanda dagoen arren. Lehen harria jarria dago honez gero autobidearen Gipuzkoako zatian. Bertan egon ziren Muru Diputatua, zenbait alkate e.a. Tolosa

Ikusgarriena ikusteko daukagu

A

UTONOMIA Elkartea eta Euskal Herria, orohar, historiaren ziklikotasunaren teoria zalantzan jartzeko zorian eduki ditugu. Geure istorioek historia lineal eta amaierarik gabekoaren atarian jarri gaituzte zenbaitetan baina, botatako hasperenak hasperen, historia honen atalen batzuk borobildu dira eta bere «onera» itzuli.

Gobernua, eduki badugu. Ez halakoa behar zuelako, bestelakorik moldatzeko biderik aurkitu ez delako baizik. Bide neketsua egin dute mendearen azken hamarkadaren lehenengo lau urteak beteko dituen Eusko Jaurlaritza atondu duten jostunek, baina, entrega epeak gainean zeuzkatela, albainatan utzi dute guztiok osatzen dugun panpin konplikatua jantzia.

ULERMEN trebea behar du lau hilabetetan gobernuaren pisua bere eskuetan izango zuela zekien Eusko Alderdi Jeltzaleak oraindik ere sailbururen batzuk aukeratu gabe dauzkala ulertzeko gauza denak. Geldiro doaz gauzak jauregietan, baina hainbesteko lasaitasunak ezin du errefraua izan arrazoin bakarra. Badirudi barruko trpuak isilean eta algararik gabe zurrizko aparteko abildadea izan duen EAJk ere baduela aitaren etxean pakean edukitzeko arazorik. Eta gobernuaren zutabea den alderdiak ere aldamenean dituen txikiagoen ajeak bereak baditu, ikusgarriena ikusteko daukagu.

Ez dago une honetan Euskal Herrian gatazkatan ez dabilen alderdirik. Ez dago, beraz, egitasmo sendo baten ala batzuren inguruan jendea bildu dezakeen mugimendu politikorik. Gatazka hauek sikiera erreflexio kritikoaren fruitua balira, konplikazio aberasgarri bilakatu lirarteke. Baina erreflexiolari kritikorik badago, ezkutuan gordeta daukate, gizartea ez bait dute aberasten ikuspuntu diferenteak dituztenak. Gobernua osatzen duten alderdiak, hirurak, ez dira une honetan oreka eta sendotasunaren adierazgarri. Eta oposizioan daudenetan ere zirrikituetatik sartzen dira aide-bolada aldrebestuak. Erakundeek, gehienei, epe jakinera egiten den inbertsioa balitz bezala, lau urtetako itzala ematen diete, baina estalpe bera ez da betirakoa izaten, eta noizbait krisia egin beharko dute jestioaren aitzakitan lozorroan gelditzen diren tentsio guzti horiek.

EUSKADIKO Ezkerrak egun gutxiren buruan emango du eman behar duena. EEk bere barne-tirabirak argitu beharko ditu, eta gainerantzekoei gauza bera gertatuko zaie hurrengo lau urte hauetan, barka ibiltzeak ematen duen autonomia alboan kontraste bat edukitzaerakoan amaitzen bait da. Gobernua, eduki badaukagu. Suerte piska batekin, ikusgarrienak ikusteko dauzakgu, eta guzti honetatik argiren bat sortuko balitz, euskaldun sinesgogorak irabaziko du.

NEREA AZURMENDI
(«Egunkaria»ko zuzendariorde)

sako alkate den Jose Gurrxuagak aipatu zuenez «bagenekien herriaren gehiengo obraren alde dagoela». Dudarik ez hala dela, kontua obraren nondik norakoan dago eta. Egia da Tolosako udal-etxean Herri Batasuna izan zela soilik proiektu ofizialaren aurka azaldu zena, baina galde diezaioala Nafarroako Zubia-ko taldekideei tolosarrak zer nahi duten.

MIKEL Castillo hil zuen nafartar gazteari tiro egin zion Rafael Navarro Polizia Nazionaleko kideari ikerketa bat ezarri diote. Bertsio ofizialak beti legez geratera argi uzten bazuen ere, epaileak susmagarri den zerbait aurkitu du. Dirudienek bizkarretik tiro egin zion, Mikelek armarik ez zera-manean. Baina argiketek ez diote gehiegi balio izango Castillo gazteari. Askotan gertaerei aurre hartu behar. Irungo kokainaz egunkari batean ikerketa bat egiten ari diren bi kazetari buruzko gogoeta. Ez bait da broma afera guzti honetan Intxaurrondoko Galindo teniente koronela dagoela argitaratzea.

N. Arrastoa

Juan Cruz Alli edo Jesus Aizpun aukeratu behar lehendakarigaitzat

Eskuina banatu du UPNn lidergoaren borroka

Union del Pueblo Navarrokko exekutibak Juan Cruz Alli izendatu du maiatzean Nafarroan izango diren hauteskundeterako lehendakaritzarako. Erabaki honen ondorioz gerra piztu da alderdian. Nori egiten dio mesede ordea banaketa honek? Eta benetan bi korrante ote daude UPNn? Larunbat honetan erabaki daiteke arazoa.

ALDERDI erregionalistako Idazkari Nagusi den Rafael Gurreak proposatuta, Alli eta Jesus Aizpun (alderdiko lehendakaria) akordio batera iritsi ziren. Alarik hitza eman zuen lehendakari postua Aizpunentzat izango zela. Baina Exekutibak kargua berari eskaintzen bazion onartu egingo zuenaren hitza ere emanda zeukala esan du. Aizpune-kin lortutako akordioa bertan behera geratzen zela beraz. Kaleratu diren inkesta batzuk diotenez alderdi hau izan omen daiteke maiatzeko hauteskundeetan botuen gehiengoa lortu dezakeena, eta beraz lehendakari-za beretzat litzateke. Orain ordea, eskainitako

imajina dela eta, zalantza jartzen da UPNk lor dezakeen emaitza. Konponketarik dagoen ala ez otsailaren bederatzian jakingo da, alderdiko Kontseilu Erregionalak erabaki beharko bait du nor izango den hautagaia.

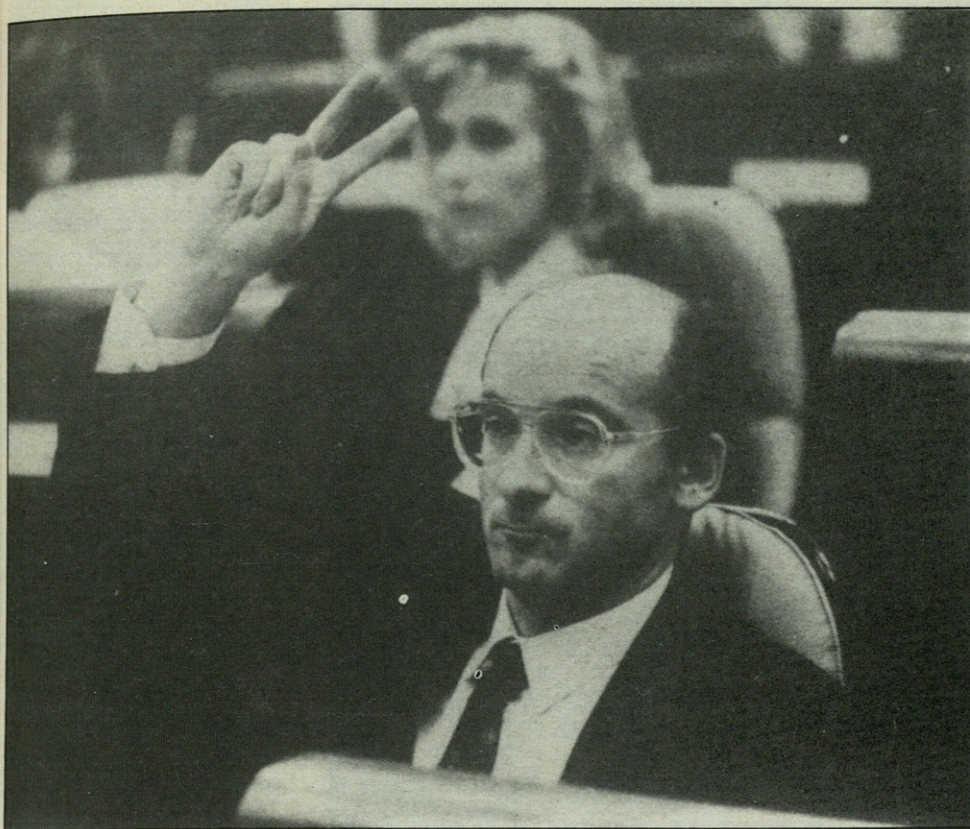
Alderdiko exekutiben bederatzia botok Alliri eta bostek Aizpuni konfidantza eskaini dizkientetik, gerra piztu da alderdian. Aizpunek «izugarritzko eskaera eta presio piloa edukitzen ari naiz hautagaia ni izan nadin», adierazi zuen bilera honen aurretik. Alarik bestalde, berak ere presioak jasan dituela esan du, «baita alderdi kanpotik ere». Honek, kospirazio bat zegoela

eman du aditzera, «lehenik Rafael Gurrea jokoz kanpo utziaz eta gero ni deskalfikatzen saiatuz, lehendakari-za borrokatuko ez nuela esanaz. Behin ni ere kanpoan egonik, Aizpun hautagai izendatu eta bonek bere kargua Jose Javier Viñesi eskainiko zion lehendakari izateko. Era berean Iruñeko udal-terean ere konplot bat zegoen prestaturik, Alfredo Jaime alkateordearen aurka eginaz, ez dadin inoiz Chourraut alkatearen lehiakide izan». Mota honetako adierazpenak egitea komunikabideetan harritzekoa dirudi. Behin gauzak honela gerra beste alde batzuetara ere zabaldu da. Tu-

terako UPNko ehun milioi tantek, tartean herriko botu zinegotzik, alderdiko lehendakariordearen, Migue Sanzen, dimisioa eskatu du. ez omen dagozkion adierazpenak kaleratzeagatik. Orain Disiplina Komitearen aurrean argitu behar dituzte kontuak.

Bi gizon alderdian

Juan Cruz Alliren izena nagusi atera zenean Exekutiban, «Nafarroako lehendakari-za lortzeko UPNn gehiengoa kolokan jartze du bonek» zioen Aizpunek. aukera galdutzat jotzen zuen bitartean. Alarik berriz, «Aizpunen jarrera UPNn sektore berritzailearen aurka daudenek bultzatutela eta bonek hauteskundeetan arrakastarik lortuko ez duela» zioen. Gauza gogorak leporatzen dizkio batetik besteari. «Gauza berritzailearen iristen bada, fido na-

Juan Cruz Allik UPNko
exekutibako konfidantza
eskura du. Bera izan
daiteke
lehendakaritzarako
hautagaia. (Navarra Hoy
argazkia)

teke beraz? Ez,» agertu du Aizpunek. «Aizpunen zirikatzailen txantaiak onartezinak dira niretzat» erantzun du Allik. Kospirazioari dagokionez, Jose Javier Viñes parlamentariak gezurtatu egin ditu esan diren guztiak. «Norbaitek hautagaia ni izan nendin aipatu ere egin duenean, berabala moztu diot. Alderdiko lehendakariarekiko nire leibaltasuna erabateko da. Salatua izan naitekeen arrazoi bakarra, Aizpun nire lider bakarra izatea da. Esperientzia berririk gabe beti asmatu egin du» dio Viñesek. Egoera honela, bera traba balitz dimisioa aurkezteko prest dagoela esan du alderdiko lehendakariak. «Bi korronteen arteko akordioa nahi dut, baina Allik hautagai izateari uko egingo ez duela baieziatu duenez, zaila ikusten dut akordiorik lortu abal izatea». Oraingoz Exekutibako konfidantza

duenak berriz, «joko demokratikoaren zati legez porrota onartu beharko lukeela Aizpunek» pentsatzen du. Konponbidetzat aipatu den modu bat, alderdiko zenbait buruzagi aldatu eta hauek hirugarren hautagai bat bilatzea izan omen daiteke.

Baina UPN barruko arazoa zein den galdetu behar. Nola ulertu alderdiko gatazkak hainbateko islada edukitzea komunikabideetan eta halako salaketa gogorak leporatzea elkarri? Maiatza hain hurbil dagoela, egoera honek lehendakaritza kolokan jar dezakeela onartzen dute denek, baita alderdikideek ere. Nafarroako Lehendakaria UPNko izango ote den ala ez ikusi beharko. Baina hala eta guztiz ere, ez dirudi benetan bi korronte ezberdin daudenik Union del Pueblo Navarroren baitan. Jesus Aizpun, alderdiko fundatzailetako bat da, nafar es-

kuin tradizionalaren eta iraganaren islada. «Partido Popularraren laguntza lortu, CDSrekin negoziatu eta behar balitz PSNrekin akordio berriak egitea» proposatzen du. Juan Cruz Alli gizon berria da, gaztea, eta alderdiko sektore erre-

kariorde den Miguel Sanz bezalako gizonak. UPNko gaztedia den Juventudes Navarrasek adibidez Juan Cruz Alliren alde agertzea erabaki zuen.

Bi gizonak, edo bi korronteak, banatzen dituen imajina da, beraiek aipatzen dutenaren arabera. Hauteskunde aurretik PPrekin akordio batera nola iristeaz ikuspegi ezberdina dute, baina ados daude bai eskuineko eta baita erdi aldeko botoak eskuratu behar direla. Azken finean imajina ezberdinak isladatu nahi dituzte, baina ez dute norabide politiko edo ezaugarri ideologikoetaz inolako ezberdintasunik agertu. Salaketa eta liskar guztiak pertsonal mailakoak izan dira, ez bestelakorik. Baina nola onar dezake eskuin nafarrak halako istilurik? Eskuina historikoki nagusi izan den herrialde honetan PSN dago boterean eta hori alda dezakeen bakarra UPN da.

■ Bi tendentzien arteko gatazka ez da politikoa, pertsonala baizik

formisten liderra. «Bere imajin aurrerakoiagatik eta eskuineko botoez gain sozialistekin etsiturik daudenen eta CDSra joango ez diren guztien botuengatik» egiten dute apostu alderdiko lehenda-

Javier Chorraut Iruñeako alkatea Jesus Aizpunen alde agertu da. Alli ez da alkateaz fido eta bere postua kolokan egon daiteke. (Diario de Navarra argazkia)

Inkestek hala izango zela argitu dutenean, UPNk gehiangoa izango duela jakitean, lehendakariagaia nor izango den ezin erabaki. Arazoa azkar eta ondo konpontzen ez den artean, gauzak zailak daudela dirudi.

Imajina besterik ez

Nafarroako Eusko Alkartasunako kide den Iñaki Cabasesek adierazi digunez, «UPNn gertatzen ari dena ez da harritzekoa». Alderdi

politiko honek ideologia falta nabaria duela pentsatzen du, «interesen bilduma handi bat besterik ez da alderdia». Norabide ideologiko zehatzik ez edukitzean, gertatzen ari den bakarra lidergoaren krisia dela uste du Cabasesek. «Inkesta bidez funtzionatzen du UPNk, hau da, ideologia- ren indarrez norabidea ezarri beharrean, inkestek agertzen dutenari jarraitzen dio. Ondorioz pertsonalismoak dira garrantzitsuago». Eako kideak dioenez bi korronteen ar-

tean ez dago jarrera edo norabide politiko ezberdinek bat edo bestea izan hautagaia ez omen da estrategia aldaketarik izango. «Nik uste krisi honek PPri eginga diola mesede, nabiz eta zeharka PSN izan fruituak jasoko dituen, bera izan bait daiteke lehen alderdi politikoa». Abertzaleei dagokionez hautagaia bat edo bestea izan berdin dela uste du, «ezin daitekeelako gure gandik burbilago nor dugoen aipatu, urruntasun gutxiagora nor dagoen baizik». Nafar eskuinak Allirekin mesfidantza duela pentsatzen du, baina baita Aizpunekin ere. «Eskuin ekonomikoaren alderdia Del Burgoren Partido Popularra da baina errentagarritasun aldetik UPNren alde ere ekin behar du, baina ez da gehigi atsegin duen alderdia. OPUSa bezalako botereak Allirengan nolabaiteko errebeldia bat ikus dezake eta ez diru gehigi fido», Cabasesek dioenez, Alli Aizpun bezain kontrolatua ez omen dago eta.

Herri Batasuneko parlamentari den Maurizio Olitek UPN alderdi berezia dela pentsatzen du. «Enpresen administrazio kontseilua bat dirudi alderdi politiko bat baino. Interes oso konkretuengatik dauden baturik, eta ez hainbeste ideologia konkretu batenatik». Imajina aldaketak izatea normalizat jotzen du Olitek. Allik Del Burgoren alderditik ezberdinduago dagoen itxura erregionalista jaso nahi duela onartzen du. Larunbat honetako kontseiluko bileran gatazka izango dela uste du, eta maiatzean UPNk hauteskundeak irabaziko ez balitu, alderdiak porrot egingo duela adierazten du HBko kideak.

Jose Javier Miñes,
kospirazioaren erdigunean.
(Deia argazkia)

«Garaipena lortzeko bide bakarra PPrekin akordio bat egitea da, baina Alliren sektoreak ez du hori onartzen». Alderdiko egitura Aizpunen kontrolpean dagoela dio Olitek, «eta OPUSA, Diario de Navarra eta botere ekonomikoak ere berekin ditu». UPNren baitan Alli eta bere sektorea kontrolatzeko neurriak hartu direla argitzen digu Maurizio Olitek. «Gogoratu behar da duela lau urte Juan Cruz Allik abertzale

arabera keinu hark bezala, beste zenbait gertaerek ere istiluak sortu ditu Allirekin. Iaz ere ETA eta Gobernuaren artean negoziatioak eman behar zirela aipatzean beste hainbeste gertatu zen. Herri Batasunako parlamentariak gogoan duen bezala, «esandakoak zuzen zitzala eskatu zion bere alderdiak eta oraindik ez du halakorik egin. Argi dago benetako borondatea baino joko bat izan zela diskurtsu hau, baina berriz ere ildo beretik». Maurizio Olitek Union del Pueblo Navarroko azken kongresuan gertatutakoa aintzatzat hartu beharrekoa dela dio. «Allik indarra hartu zuen alderdiaren baitan, baina lehen aipatutakoak eta beste antzeko jokaera batzuk medio, konfidantza galtzen hasi zen alderdiko aparatoaren barruan. Hortik dator gerrora sortu diren kontrol beharrak».

Pozgarria ezkertiar- rrentzat

Euskadiko Ezkerrako bozeramailearentzat, Ramon Arozarenarentzat, pozgarria da ezkertiarrentzat eskuina zatikaturik ikustea. «Bi tendentzien artean ez zegoen ezberdintasunik PPrekin nola jokatu behar den erabakitzeko orduan. Bai egia dela ordea Aizpun edo Alli egoteak eskuin familiaren arteko batasuna aldatzen duela». Kaleratu den krisia dela medio, eskuinak Nafarroa zuzentzeko duen asmo hegemonikoa urrundu egin dela pentsatzen du Arozarenak. Bestalde alderdi abertzaleentzat bi hautagaietako edonor aukeratzeak aldaketarik

Jesus Aizpun, galtzaile oraingoz. (Deia argazkia)

suposatuko ez duela agertu digu. Tendentzion arteko gatazka jenerazionala eta pertsonala delakoan dago EEko bozeramailea. Alliren aldeko alderdiko jendea estatus ekonomiko eta sozialari oso lotua ez dagoela uste du Arozarenak eta Jesus Aizpunek aldiz botere ekonomiko hurbilago omen dauka. «Navarra Hoy egunkariaren kasu nabarmena da. Hainbateko eragin ideologikoa duenak daraman jokaera ikusirik, antzematen da botere faktikoek ez dutela Alliren lidergoa garbi ikusten. Ni ez naiz PSNkoa, baina bala banintz pozik egongo nintzateke. Hauteskundeak eskuinak ez irabaztea baikorra da guretzat».

Proiektu erregionalista bati edukin politikoa eman beharrean, Euskal Autonomi Elkartea eta Nafarroaren artean harresi bat eraikitzen oinarritzen da UPNren betekizuna, Napar Buru Batzarreko Iurgi Sarasaren ustatetan. «Edukin honen ga-

bezia aspaldidanik daraman hutsa da. Jarreretan, eta ez ideologietan oinarritzen da bere proiektua». Herritarren zati batek Allirengan jarrera aurrerakoa goa antzematen du bere ustez. Bunker antinazionalista batean irauten duen izaera gogorra baztertu nahi duten sektoreen islada dakusa EAJko kideak. «Baina bigunak deiturikoe, ideien aldaketa baino pertsonen aldaketa ordezkatzan dute, imajinaz gain oinarritzeko ezberdintasunik ez bait dago bien artean». Hala eta guztiz ere Iurgi Sarasa ez da ausartzen sektore baten edo bestearen nagusitasunak UPNren aldaketa estrategiko edo politikorik ekarriko duen ala ez esatera. Larunbat honetako Kontseilu Erregionalean gertatuko denak, UPNren izaera ideologikoa baino, imajina pertsonala erabakiko duela dirudi.

B. Artola

**Nafarroako
eskuina ez da Alliz
fido, horregatik ez du
inoiz bere alde argi
egin apostu**

mugimenduari keinu bat egin ziola eta bere alderdian bertan, eta eskuinean orohar izugarritzko egonezinasortu zuela bere jarrerak. Denok genekien keinu bat besterik ez zela, baina halakorik egitera behartuta ez zegoenez nabiko bitxia izan zen». Olitek pentsatzen duenaren

E Z P A L A K

■ ETA-KO ABOKATU
DEFENDATZAILEAK
DILIGENTZIPEAN

ESPAINIAKO Entzutegi Nazionalak diligentziak ezarri dizkie ETako presoak defendatzen dituzten abokatuei epaiketetara ez agertzeagatik. Abokatu hauek epaiketetara ez agertzea erabaki zuten, «gure bezeroei defendatzeko jartzen zaizkigun trabak salatzeko». Arazoa duela bi aste hasi zen, Bizkaian Polizia Nazionalak atxilotu zituenetako kide bat, epailearengana eraman eta bere abokatuaren aurrean interrogatu beharrean, ofiziozko abokatu baten aurrean interrogatu zutelako. Diligentziak ezarri zaizkien arren, protesta ekintzarekin aurrera egitea erabaki dute, «Carlos Bueren bezalako epaileen jarreraren aurrean egin dezakegun bakarra delako».

■ ONDARROAKO
SAREETAN ARMADA
ARRANTZATU

ONDARROAKO «Andra Maixa» itsa-suntziko hamalu arrantzaleek Armada frantseseko lau ofizial bahitu zituzten. Burdeos pareko itsasoetan zebilela untzia, Armada frantseseko lau kide igo ziren bertara sareak eta arrantza aztertzeako asmoz. Une batean, ofizialei armak kendu eta labanez mehatxatuz ihes egin zuten Ondarroa bidean. Armadako untzia atzetik jarraika zutela espainiako ur-mugetara iritsi eta txalupa batean aske utzi zituzten ofizialak. Frantziako autoritateak itsa-

suntziko kideak entrega diezazkiola eskatu dio Espainiako aginteari.

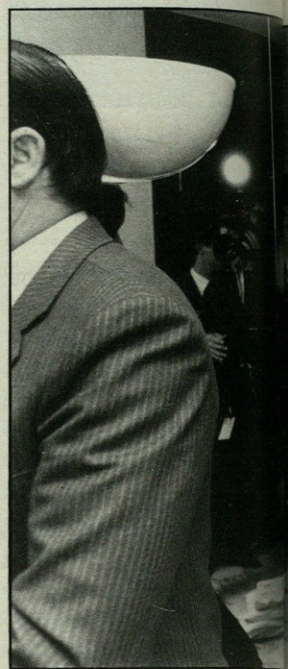
■ IRUNBERRI KASUA
MADRILERA DOA

IRUNBERRIKO arroilan gertatutako Susana Arregi eta Juan Mari Lizarralderen hilketen kasua Madrilgo Entzutegi Nazionalera eraman ditzaten eskatu du Maria Jesus Erroba, Agoitzeko epaileak. Honen arrazoia, Espainiako Barne Ministroak «taldeko suizidioa» aipatu duela eta, epaileak kasua Madrilgo dagokiola deliberatu du. Akusazio partikularreko abokatuak Agoitzeko epaileak Corcuera bertsioa ontzat eman duela eta kasuarekiko interesik agertu ez duela esan du.

■ JEAN GROIX
BRETANIARRA
URKATURIK

HEGO Euskal Herriko hiru lagunekin batera frantses polizia atxilotu zuen Jean Groix bretaniarrak buruaz beste egin zuen pasa den astean Fresneseko gartzelan. Albaitaria, UDB Bretaniako mugimendu abertzaleko militante zen eta Euskal Herriko errefuxiatuei laguntzen omen zienaren akusaziopean gartzelaratu zuten. Iparraldeko Errefuxiatuen Sustengu Komiteek, hilketatzen jo dute heriotza eta mobilizapen ugari burutu zituzten gertaera salatuz. Hegoaldean ere ekintza ezberdinak egin ziren Jean Groixen omenez.

H I T Z E Z H I T Z

«Bada garaia autodeterminatzeko eskubidea praktikan jarriaz gure Euskal Estatua sor dezagun».

Joxe Mari Elosua.
Egunkaria, 1991-2-1

«Ezpata hotsa izan da bemen».

Juan Mari Ollora.
El Correo Español, 1991-2-1

«Gure izaera abertzalearen gainetik dago demokratikoa, eta egungo marko politikoa errepestatuko dugu».

Karlos Garaikoetxea.
Deia, 1991-2-1

«Epaiketa hau atzerakoa da. Yaltak isildutako minoriak esnatzen ari diren Europa bonetan».

Raphael Constant.
Egin, 1991-2-1

G O R D E T Z E K O A K

ZERGA IRAULTZAILEA, ETA-K SOILIK EZ

«Ramon Jauregi trintxeran sartu da eta aspertu egingo da aurkakoak ez badiu aurkitzen».

Joseba Egibar.
El Mundo, 1991-1-31

KOMUNIKABIDEETAN kaleratu denez Euskal Herriko zenbait biztanlek gutun bat jaso du «zerga iraultzailea» deitzen dena ordaindu behar duela adieraziz. Gutunok ETaren zigilua daramate eta hauek jaso dituzten enpresari, komertzianta eta langileen artean aparteko diru sarrerarik eskuratzen ez dituztenak ere ba omen dira. Gainera gutuna helerazi zaienatariko asko inolako alderdi politikoko botu emale ez dena, eta batzutan «HB ingurukoa» da. Haserre biziak piztu ditu hasiera batean gertaerak, «ETaren imajina abulduaz».

Eskutitzen jabe egin diren asko, berehala hasi dira idatziak benetakoak ote diren aztertzen, «barridura handiz jaso bait ditugu», adierazten duenez hartzaile batek. Gutunen jatorriaren egiazkotasuna zalantzan jarri omen duena, idatziaren data izan da. ETak bidali dituen gutunak (ETak bereak direla aitortuak) hartu eta gonbaratu egin dituzte. «Orain arte data xuxen jartzen zuen ETak, eta hauetan berriz, ez».

«Ez bazarajoka hasten ez zaizuezer etorriko».
Jean Etcheverry Ainchart.
Egunkaria, 1991-1-27

lo de la lucha del Movimiento de Liberación Nacion
a Organización lidera.

e las informaciones que sobre su situación económi
tro poder, la cantidad fijada es de 5.000.000 de
d cuyo pago deberá Vd. iniciar a partir del quince
cha de recibo de la presente notificación. El pago
n efectivo en pesetas, o en su defecto en francos
billetes usados. Habré para ello de utilizar los
bituales a fin de ponerse en contacto con nuestra

seriamente advertido de que, en caso de que Vd. se
e cantidad estipulada, nuestra Organización se verá
las medidas de represalia oportunas contra sus bi
Sobra decirle que cualquier intento por su parte
ntacto con la Policía le acarrearía consecuencias c
ble.

Euskadi Ta Askatasuna

E.T.A.

Euskadi, Urriak 28, 1.990

Zorigaiztoko triskantzak

IRAGAN asteko gerra nobedaderik inportanteena lur guduen hasiera izan zen. Irakek, aurreneko momentuan behinik behin, Khafji hiriari erasoaz harritu egin zituen tropa multinazionalak, nahiz eta 36 bat orduren buruan, sarraski handiak eta gero, tropa beroriek posizioa berreskuratu zuten.

Eraso horrekin Saddam Husseinek lur gerra azkarragotu nahi zukeen. Gerra luzea interesatzen zitzaioela

esaten zen —*baina ez bainbeste*, ikusten da orain. Kronika hau egiteko momentuan badirudi bigarren ofentsiba bati ekin diola Bagdadek, gerra, beraz, *bere terrenora* eramanez. Hala ere, «tranpa» horretan ez du ematen Washington eroriko denik. Abioi aliatuek Irak gainean milaka tonelada bonba jaurtikitzen segitu dute, non-bait Husseinen Goardia Errepublikarra deusezteko helburu printzipalaz. Irakiarrek aire eraso horiei eran-

tzuteko hasieran baino are kapazitate txikiagoa erakutsi dute azken egunotan; baina Irakek burua ezin altxa dezan arte, egindako txikizioak konpontzeko biderik izan ez dezan arte, segituko omen dute bonbataketek: otsailaren erdi aldera arte, hain zuzen ere, adituen arabera.

Bagdadek petrolioaren arma erabiliz berealdiko marea beltza sortarazi eta gero, arma are zorigaiztokoa-go batzuk preparatzen dituzte alderdi

bietako militarrek. Hasi ote dira, adibidez, «bonba itogarria» erabiltzen aliatuak? Horren berri ez dugu seguru aski jakingo, ordea Irakek arma kimiko edo biologikoez erasoz gero berehalaxe esango digute. Garbi dago: besteen aldean, Bagdadek oso errekurtsu murrizak ditu —*adime-nez* erabili ditzakeen arren—, eta zemahi eginik ere partida galtzeko dauka. Areagoko armei are-areagokoez erantzungo dute beti EEBBk kapitaneatzen dituztenek.

Iranen lurreratu diren gerra hegazkin irakiarrez hainbat duda ibili da. Noski aurrera begira Bagdadek hegazkin horiek ezin erabiliko ditu (Ira-

nek bere neutraltasuna berrazpimaratu du) eta beraz, aparatuak gerra ondorengo esperantzatan toki seguruan gorde nahi izatea daitekeena da.

Libano hegoaldeko palestinarrek fronte berri bat irekitzera entsaiatu dira, dozena batzuk misiltxo Israelen «segurtasun lerro»-ra jaurtikiz. Erantzuna, palestinarren kanpamentuen gaineko bonbataketak, automatiko suertatu dira. Tel-Avivetik bestetik, Jordaniari zemai egin dio, Iraken aurka joan litezkeen hegazkinei bidea trabatuz gero, Ammanen abiazioa txikitu egingo dutela.

Israelek azken aste bietan jaso duen laguntza izugarriaz (Alemaniak, bereziki, indar aliatuentzako beste bost mila milioi dolar «inbertitzeaz» gain, Israeli arma ultramoderno ugari «oparitu» dio), Dimaxk-ek bere errezeluak azaldu ditu. Iraken «petardoek» [Scud-ek] —galdetzen du Siriak— ez badute «balio militarrik», «ume jostailuak» badira (Mubarakek esana), zertara dator hainbesteko laguntza?

Turkia fase honetan gerran sar dadin posibilitatea urrundu da zerbait. Ankarak gerora begira finkatzen du bere estrategia, eta horren erakusgarri kurdoei buruzko jokamolde berrian soma dezakegu. Ez bakarrik, geroko Irakez, Konfederazio kurdo-turkoarabiar bat izan litekeela menturatu du, baina-ta urtarilaren 25ean, «bere» hamar milioi kurdoei, kurdoeraz mintzatzeko debeku aspaldikoa altxatu zien.

Mundu arabiarrean, Irakekiko elkartasun adierazpenak estabilizatu dira, aparteko iraulketarik eragin gabe. Erakuspenik espektakularrena Marokoko greba orokorra izan zen, sindikatuek deitua, masiboki segitua, eta Gobernuaren beraren atxikimendua izan zuena; Hassan II.k maniobra zuhurra egin zuen, «Irakekin gara solidario, ez Saddamekin» esanez barru eta kanporako bisaia garbituz.

Inondik ere, gerra honen norabideaz argibiderik onenak Bush presi-

dente amerikarrak ematen zizkigun, urtarilaren 30eko hitzaldian. «Estatu Batuek bakarrik dute misio bonetarako indar moralik», esan zuen Bush, Nazio Batuen Erakundearen balizko indar morala lurpera bidaliz. «Nazioarteko Orden berriaz» ere mintzatu zen Bush, orden bat non «inongo diktadorek ez bait du legezkantoko beste horrelako agresiorik egitearekin ametsik ere egingo». Horixe dateke, jakina, gerra miserable honen ondorengorik printzipalena, mundu osoko nazioek ikasi beharrekoa.

Europar, Chevènement Defentsa ministro frantsesaren dimisioa izan zen lehen planik gehienak bete zituen albistea. Chevènementek, uzkur hasieratik gerrarekiko, hegazkin gailiarrek Irak bonbazkatzen hasi ziren unean jo zuen kanporako urratsa.

«Espainia» eta Alemanian batipat sendo agertu den kale-oposizioa alde batera, halamoduzko egonezina antzeman da, gisa ber, Italian eta, batez ere, Sovietar Batasunean. Vitali Ignatenko, Kremlineko eledunak, Moskuk tregoa nahi lukeela, adierazi zuen, edo behintzat ez dakion Iraki «min erreparaezin»-ik eragin.

EEBB beldur samar dira, tonu aldaketa horretaz. Mikhail Gorbaxov presidenteak (bestalde, bere Estatua geroz eta gutxiago kontrolatzen duen gizona) ez-lerrotuen eta Magrebeko Estatuén gerra bertan behera uzteko jarrerekin bat egingo balu, koalizioan arrakala sortu liteke. Edo amerikarentzat okerrago litzatekeena, Kremlinek Ekialde Erdiko arazoak eztabaidatzeko Nazioarteko Konferentzia bat bultzatzea. Azken batean, Moskurentzat presio elementu bat da (dauzkan gutxitakoa, eta hortxe dago koxka), Baltikoko enfrontamentuak eta guzti Mendebaldearen laguntza ekonomikoa ziurtatzekotan.

Pablo Sastre

Bob Sutcliffe ikerlari britaniarra munduko garapena eta ekologiaz

«Agintariak ekologiaz baliatuko dira Hirugarren Munduko garapena geldiarazteko»

Bob Sutcliffe, Nicaragua, EEBBetan eta Euskadin irangan ditu azkenengo urteak, nahiz eta bera Londresen bizi, eta hiruretan ihardun du irakasle gisa unibertsitatean. Krisi ekonomikoa, 1930eko depresioa eta gaur egungo kapitalismoaren egoera aztertu ditu sakonean, besteak beste. Orain herri azpigaratuekiko ikerkuntza lanetan ari da Hegoa zentruan. Eta dagoeneko euskara apur bat ere ikasi du, «hurrengoan euskaraz» diosku elkarrizketa bukaeran.

ARGIA. Nola heldu da lurra gaur egungo egoera ekologiko tamalgarrira?

BOB SUTCLIFFE. Munduak gizakiak dituen beharretarako aina baliabi-

de du printzipioz. Bi alor ikus beharko lirateke ea baliabide natural hauek arrazionalki erabiltzen diren batetik eta bestetik ea horiek nork erabiltzen dituen. Gaur egun gero eta arbiago dago —eta horrela ikusten du munduak gero eta gehiago— gizateriak baliabide horien erabilera irrazionala egiten duela eta gainera zenbatak bestek baino askoz gehiago gastatzen duela.

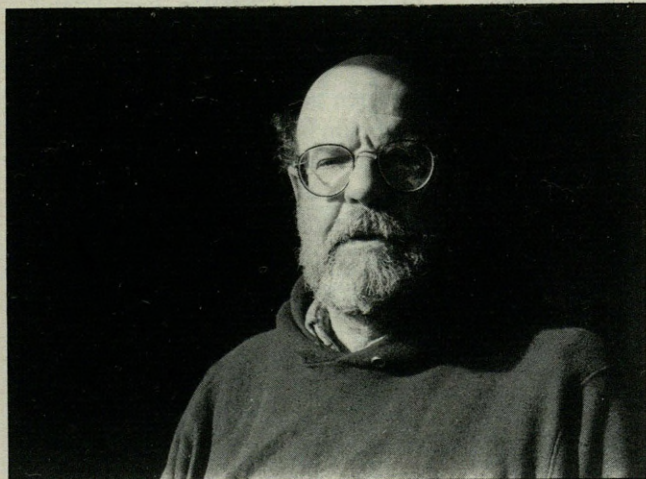
A. Gero eta gehiago ikusten badira arazo horiek, suposatzen da gero eta neurri gehiago hartuko direla arazoei aurre egiteko.

B.S. Mundu garatua gaur egun nahiko kontzientzia dugu lehenengo arazoz,

baliabideen erabilera irrazionalaz. Hiru modu daude horri aurre egiteko. Batak eskatzen du baliabide gutxiago eta hobeto erabiltzea baina horrek gure ohizko bizimoduan aldaketa handiak eragingo lituzke. Egungo baldintza politiko-sozialak aldatu beharko lirateke eta hori ez da atsegina. Horren adibiderik garbiena automobila da, Indian behia sakratua den moduan European eta EEBBetan autoa da.

Bigarrena izango litzateke bizimodu mota bera mantentzea baina baliabideak gehixeago kontrolatuz errekin gutxiago erabiltzea, kutsadura... Hau egiten da apur bat baina honek ez luke suposatuko arazoaren konponketa, honek Lurra- ren baliabideen gutxitze azkarraren prozesua aurrera bat geldierazteko besterik ez luke balioko.

Eta hirugarrenak lehen munduko ikuspegiaren aldaketa bat suposatuko luke, hots, pentsatzen da Lurra- ren galera ekologikoa Hirugarren Munduko herrialdeen

«Aberatsak gara hondasun materialetan baina horrek ez du esan nahi gure giza beharretan aberatsak garenik».

jokabidetik datorrela (eta ikuspegi hori bultzatu egiten da komunikabideetatik eta orohar sistematik), guztiz alderantzikoa denean. Maliko (Afrika) biztanle batek urteko ikatz kilo bat gastatzen badu Kanadako batek 10.000 kilo. Kontzientzia berri bat sorrerazi beharko litzateke. Herrialde garatue-

■ **Mundu garatuan garrantzi handiagoa du basoen hiltzeak herrialde azpigaratuetan urtero hiltzen diren milaka eta milaka pertsonak baino**●

tan bizitzaren kalitatea hondasun materialen edukitzearekin lotuta dago, eta honek lehen gaien zerraztelkeria dakar.

A. *Azkenengo urteetan gero eta gehiago hitzegiten da baso tropikalen egoera larriaz eta hauen desagertzeko prozesuaren ondorioz Lurraren berotzeak eragingo duen hondamendiaz.*

B.S. Mundu garatuan garrantzi handiagoa du basoen hiltzeak herrialde azpigaratuetan urtero gertatzen diren milaka eta milaka heriotzak baino. Horrek ez dio eragiten gure bizimailari baina baso tropikalen desagertzeko bai. Agintari politikoak, eta indar atzerakoi eta inperialistak gero eta indartsuagoa den kontzientzia ekologikoaz baliatuko dira

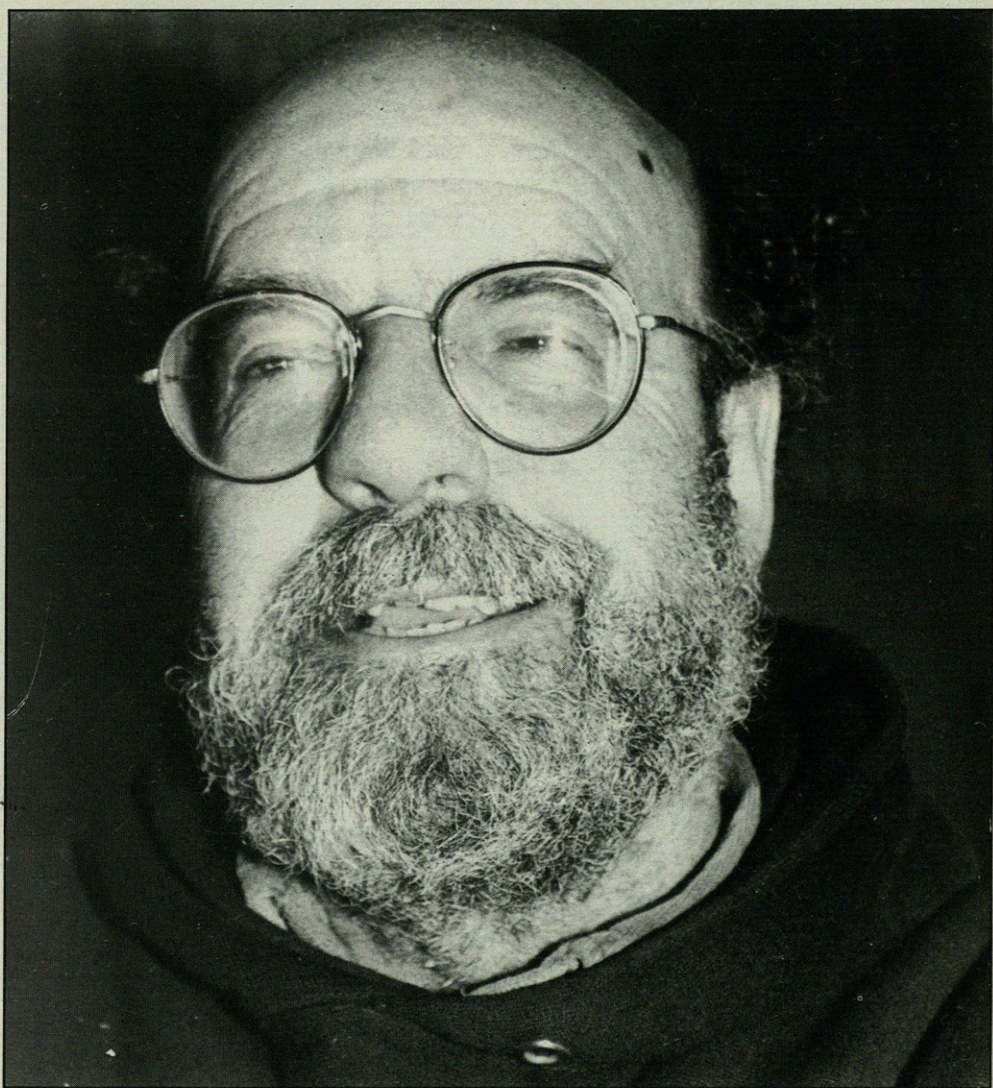
Hirugarren Munduaren garapena geldierazteko. Finantziario iturriek laguntza ekonomikoaren txantiaz gero eta gehiago eskatzen dute herrialde azpigaratuak neurri ekologikoak har ditzaten. Europak aspaldi desagertarazi zituen bere basoak baina ez du ordainketarik egin. Orain berak egin ez zuena besteei inposatzen die, eta gainera bere mizimaila mantendu ahal izateko. Gainera askotan Hirugarren Munduak ingurugiroa erasotzen duenean mundu garatuarekin duen harremanagatik da: multinazionalak, kanpo zorra ordaintzeko dibisen produzitu beharra...

Dena den desberdina

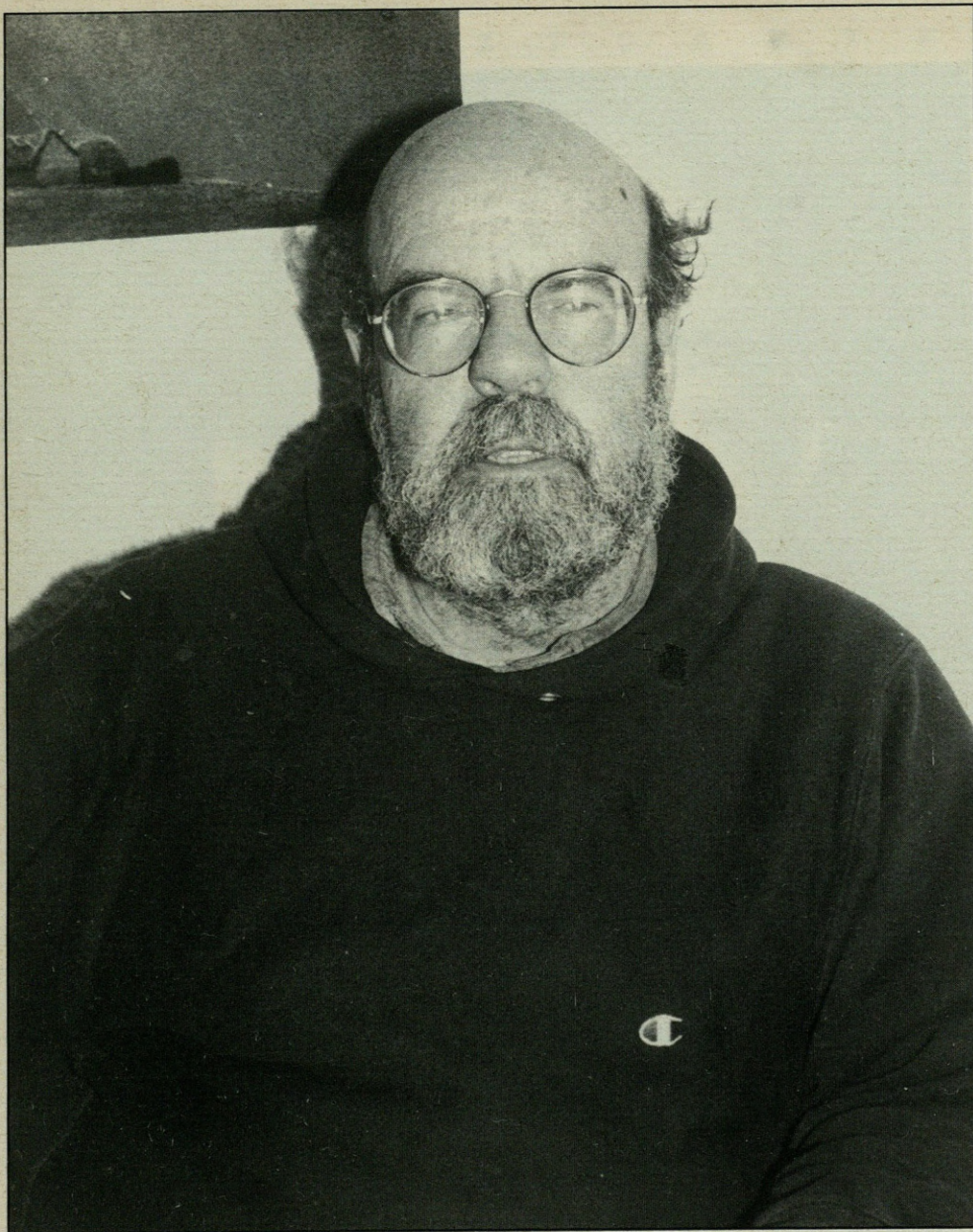
izango da eragina herrialde garatuetan eta azpigaratuetan. Beti bezala dirua duenak bai herrialde mailan eta bai indibidualki, han eta hemen, hobeto erantzun ahal izango du.

A. *Zeintzu dira herrialde azpigaratuen arrekurtso eza eta arazo ekologikorik larrienak?*

B.S. Errekina adibidez. Hirugarren Munduan sekulako krisia dago etxeko errekinarekin, egurrekin alegia. Lehen Munduan oraindik inon egon ez den mailako energi krisia. Bestetik, lurraren esplotazio basatiak (eta askotan behartuta daude horrela egitera) lurrean sekulako erosio

«Lehen Munduko pertsona bakoitzari urteko 200 dolar datorkio Hirugarren Mundutik».

«Askoz gehiago gastatzen da petrolio bilatzen kutsakorak ez diren energien ikerkuntzan baino».

eragiten du. Guzti hori konpontzeko baliabide ekonomikoak behar ditu herrialde garatuetatik, baina arazoa dirua harantz joan beharrean, dirua handik datorrela. Fluxu desberdinen kalkulua eginez gero (maileguen bueltatzeak, interesak, kapitalen ihesa...), hots, ikusten badugu garatuetaik azpigaratueta doana eta handik datorrena ikusten dugu bigarren hau askoz ere handiagoa dela. Lehen Munduko pertsona bakoitzari urteko 200 dolar dator-kio Hirugarren Mundutik. Diru kopuruan daude eztabaidak baina bestela mundu

guztiak onartzen du hori. Beraz pobrezian bizi, beren probreziatik arazo ekologiko larriei aurre egin behar diete eta gainera mundu garatuko pertsona bakoitzari 200 dolar eman behar diote.

A. Noiz arte iraungo dute baliabideak Lurrean, mugatuak dira...

B.S. Hori garbi dago. Ez dago ikerketa erabatekorik horren gainean, baina nahiko garbi dago jadanik muga iragan dugula, eta hemendik aurrera baliabideen esploatazioa kontrolatzen ez badugu hondamendi handi bat etorriko zaigula baina ez da-

kigu ze eratakoa. Golkoko gerran, besteak beste, arazo hau ere badago. Petrolio aurrikuntza berririk ez bada, hemendik hogeit urtera petrolio erreserben %90 Ekialde Erdialdean izango da, eta beraz zonalde horren kontrolak nazioen ekonomien kontrola suposatuko du.

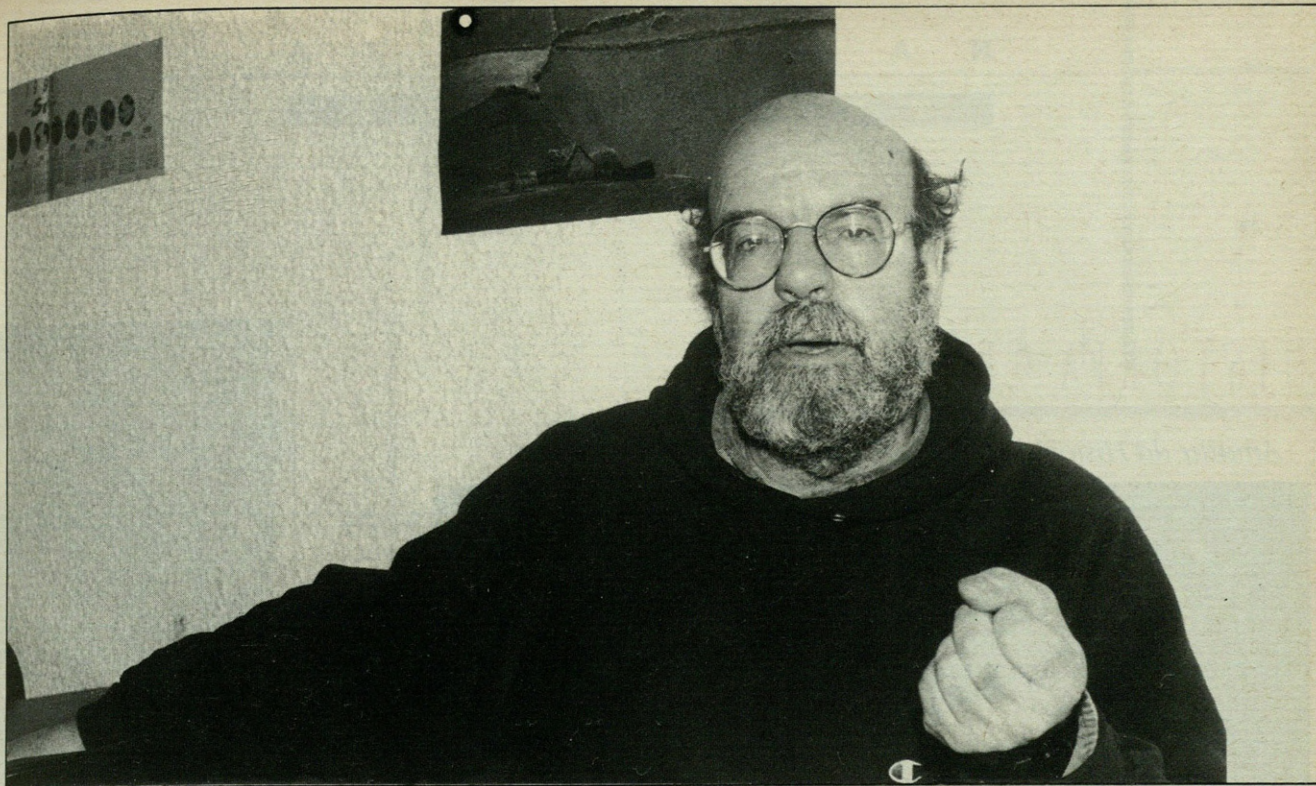
A. Baina duela hogeit urtetik hona ere berdin esaten zen, petroleo gastatu egingo zela baina oraindik badirudi asko dagoela. Eta berdin gertatzen da beste lehengai batzuekin.

B.S. Bai, hori egia da. Azken bi mendeetan sarritan errepikatu izan da argumento hori. XIX. mendetik aipatzen zen hori ikatzarekin eta gaur egun badakigu oraindik ehundaka urterarako ikatz dagoela. Baina argumentazio horren arazoa da noizbaiten egia izan behar duela, baliabideak mugatuak bait dira. Arazoa da, noiz? Lurrean egon litez-

Maliko biztanle batek urteko ikatz kilo bat gastatzen badu Kanadako batek 10.000 kiloo

ken baliabideei buruz gero eta ikerketa gehiago egiten dira, beraz gero eta murriztagoa da kontrolatzen ez den eremua. Petrolio kontsumitzaileak zoro moduan dihardute petroliotokien bila, baina Golkotik kanpo gero eta gutxiago aurkitzen da.

A. Hitzegin dezagun arazo

Bobek ilun ikusten du etorkizun ekologikoa eta bere ustez hondamendi izugarriren bat gertatu arte ez dira neurri erabakiorrak hartuko.

bonek dituen alternatibetaz.

B.S. Hori da zailena. Arazoa da mundu garatuaren kontzientzia ekologikoaren handitzeak arazoak Hirugarren Mundura eramaten dituela, hondakin toxikoak hara eramatea eta abar. Baina hau ere bukatu egingo da, Hirugarrek munduko gobernu eta agintariek ere kontzientzia eta neurriak hartzen doazelako. Zenbaitzuren esanetan teknologiak eragiten du arazo hau, orduan itenbidea da atzera egitea teknologiararen eremuan. Bestetik teknologia erabilzea itenbide moduan, energia alternatiboak... Baina teknologia testuinguru sozial batez lagundurik joan

behar du. Gaur egun oraindik askoz ere gehiago gas-tatzen da petrolioak bilatzen ingurugiroa kutsatuko ez duten energian ikerkuntzan baino. Finean teknologia ez da neutroa, eta potere ekonomikoak erabakitzen du zertan ikertu. Kohetetan inbertitzen denean kohete hobak ateratzen dira, energia alternatiboetan inbertituko balitz aterako lirakeke.

A. Zenbaitzuren ustez herrialde garatuek industria transferentzia bat egin beharko lukete Hirugarren Mundura, eurena gutxituz noski, bai mundu arrazionalago bat gauzatzeko bidean eta baita ere oreka ekologikokoaren bidean.

B.S. Duda barik bidea hori da baina zailtxo ikusten dut hori posible izatea egungo mundu kapitalistaren pentsakeraz. Lehenengo lana banatu beharko litzateke hemen, eta bizitza maila hastialdiarekin igo beharko luke. Aberatsak gara hondasun materialetan baina horrek ez du esan nahi gure giza beharretan aberatsak garenik. Arazoa finean da zer diren giza beharrak eta nork sorrerazten dituen. Argi dagoena da, lurra baliabide nahikorik ez duelako, mundu guztia ezin dela bizi Europak eta EEBBk duten bizimailarekin. Horrela balitz lurraren hondamendia gero eta gertuago egongo litzateke, eta jadanik gertatu izango zatekeen agian.

A. Ez zaude, beraz, oso ikuspuntu baikorrarekin, baina lehen aipatu duzu kontzientzia ekologikoa handitzen ari dela, bai herrialde garatuaren eta baita

azpigaratuaren ere. Horrek luzerara ondorioaren batzu ekarri beharko ditu.

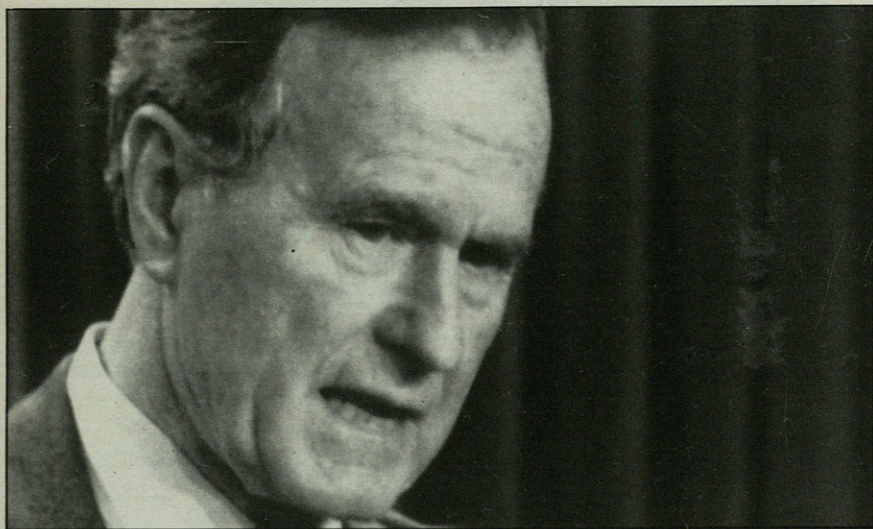
B.S. Bai, eta gauza garrantzitsu bat gertatzen ari da maila horretan sistema kapitalistaren alderdi defendatzaile ortodoxoak arazoak hitzegiteko gero eta behartuago daudela. Esan beharra dute zerbait egiten ari direla, eta niretzat hori zinismoa eta oportunismo hutsa da, baina hala ere garrantzitsua da, horrek erakusten duelako presio sozial batek hortaz hitzegitera behartzen dituela. Ilun ikusten dut etorkizuna eta hondamendi handiak gertatu arte ez dut uste alde guztietatik benetazko kontzientziarik eta neurriak hartuko direnik. Egia da sarritan esan direla gauza hauek, historian zehar krisi handiak izan dira eta oraingoz aurrera goaz. Baina non dago muga? Hor dago gaikoa.

Xabier Letona

Argi dagoena da —lurra baliabide nahiko ez duelako— mundu guztia ezin dela bizi Europak eta EEBBk duten bizimailarekin

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

■ ASTROAK «ERE» BUSHEN ALDE

Nola ez, astro orojakileek ere badute zeresanik Golkoko gerran. Pluton planeta gerrazalearen menpe dago gerra eta hori ez da seinale ona. Astroen ustez oraindik gatazkak «inork imagina ez ditzakeen ondorioak eragin ditzake. Gatazkaren giltzarrietaz ere badu zeresanik zodiakoak: «gerraren egiazko eragilea da petroleoa. Ondorioak sekulakoak izango dira eta nuklearren fantasma gainean izango dugu. Gerrak dexente iraungo du. Eta azkenik nazioarteko koalizioa baturik iraungo du gatazkaren bukaera arte. Ez ginake ezer zodiako barik.

■ SADAM HUSSEINEN «NARKIZISMO GAIZKILEA».

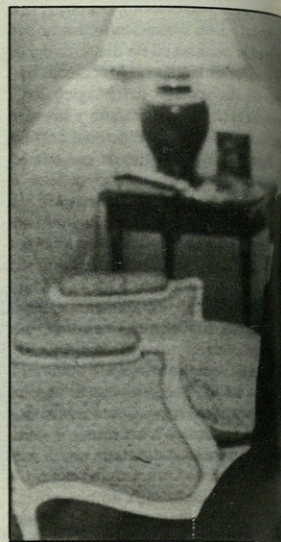
IPARRAMERIKARREK jadanik egin dioten soslai psikologikoa Saddam Hussein. Jerrold Post doktorea izan da egilea eta lana EEBB senatuaren aurrean aurkeztu zen. Lanaren arabera

Sadamek «narkizismo gaizkilea» pairatzen du eta horrexegatik bide ditu «handitasun haizeak, krudeltasun basatia, paranoia izugarria eta eskrupulo eza». Aurretik gaitz mota hau «pairatu» omen dutenen artean daude Hitler eta Stalin. Zerrenda ez omen dago EEBBko presidenterik.

■ BUSH ETA JAUNGOIKOA

GEORGES Bushek ohizko Otoitzarako Gosari Nazionalan adierazi zuenez «ezin liteke nazio honetako lehen-dakaria izan jaungoikoan sinistu barik». Zihaur dago orain arteko guztiak fededunak izan direla, «jaungoikoa gure salbamena da eta berarengan jarri behar dugu gure konfidantza osoa. Otsailaren 3a otoitzarako egun nazionala izendatu zuen eta amerikar guztiei eskatu zien «soldaduak eta beren familiak alde, gerra honetan harrapatutako errugabeak eta jaungoikoak EEBBk bedekintzen jarrai dezan» otoitz egin dezaten.

F I L M E

«Gorbatxov ez da diktadorea berez. Eta erorketan bera izango litzateke lebena. Indar atzerakoiek ezarritako sistemaren suntsitzailatzat bait dute».

Anatoli Alexandrovich, Leningradoko alkatea.

«Nazio batuek ezarritako helburuetatik desbideratzen ari da gerra».

Jean Pierre Chevenement, Frantziako Atzerri Ministro ohia.

«Gerra Nazio Batuek jarritako helburuetatik doa eta Frantziaren erabaki tinkoak ez du atzera egingo irakiar zibilei eragindako minagatik».

Pierre Joxe, Frantziako Atzerri Ministro berria.

«Benetan izan behar da amerikarra gerrak Ekialde erdian zerbait konponduko dela pentsatzeko».

Helmut Schmit, Alemaniako kantziler ohia.

O I H A R T Z U N A K

*«Jakitura apur bat
gebiagorekin ekidin
zitekeen gerra».*

**Mario Buracchia, Golkoan
dimititu duen italiar
armadako generala.**

*«Ezin badugu abioiez joan
itsasontziz joango gara, eta
itsasontziz ere ezin badugu,
igeri joango gara».*

**Abdul Lathif, Iraki
laguntzeko 800 pertsona
erreklutatu dituen
Malasiako Alderdi
Islamiarraren Buruzagia.**

*«Pentsalari eta
estalinismoaren hereje
politiko moduan, Gramsci
izandaiteke gauregun ezker
europar guztiaren eredu».*

**Achille Occhetto, Italiako
Alderdi Komunistako (Egun
PDS) buruzagia.**

EGOERA GERO ETA LARRIAGOA DA SOBIET BATASUNEAN

JOAN deneko astean SESBeko giro politikoaren tenperaturak beste grado batzu igo zituen, batik bat kalean polizia eta soldaduen presentzia bahimentzen duen lehendakaritzaren dekretuarekin. Eta hau ederto asko somatu ahal izan zen SESBeko Alderdi Komunistako Batzorde Zentralaren osoko bilkuran. Moskuko udaletxeak jakitera eman zuenez, bestalde edo dekretua atzera botatzen zen ala desobedientzia zibila bultzatuko zuen. Armadako zortzi agintari ohik kaleratutako idazki baten, aldiz, Boris Ieltsinen kontra oso gogor egin zuten, traidoretzat joz, eta Baltikoko arazoaren aurrean izandako jarreraz eta errusiar armadaren kontuekin sobietar armada probokatzeaz akusatu zuten.

XHOXAK ETA ZULUAK BAKEAREN ALDE

JOAN deneko astean Nelson Mandela xhoxak eta Mangosuthu Buthelezik eskua eman zioten elkarri. Duela 30 urte igaro dira elkarrekin izan ziren azkenengo alditik, eta oraingoan dei berezi bat egin diete euren komunitateko partaideei enfrontamendua alde batera utz dezaten. Mandela Kongresu Nazional Afrikarraren (KNA) burua da eta Buthelezi Inkhatakoa. Ezberdintasun politikoak zirela eta Inkhata duela 12 urte aldendu zen KNAtik. Azken zazpi urtetan bien arteko enfrontamenduek 10.000 pertsonen heriotza eragin dute.

INDEPENDENTZIARAKO ERREFERENDUMAK BALTIKOAN

BALTIKOKO hiru errepublikek iragarri dituzte jadanik independentziarako erreferendumak burutuko dituztela. Lituaniak otsailaren 9an burutuko du berea. Letoniak oraindik ez du datarik jarri eta Estonian otsailaren 24an izango da. Egun hau estoniarren *«Independentziaren egunarekin»* bat dator, eta hauek adierazi zutenenez data aldakorra zen Moskurekiko elkarriketa eta Baltikoko gertakizunen arabera. Hauen ostean, martxoaren 17an, Sobiet Batasun errepublika guztiek SESBen jarraitzen duten ala ez erabaki beharko dute.

Golf Elkarteen bazkide kopuruak desberdinak dira. Batez ere aintzinetasunaren arabera neurtzen da.

Euskal Herrian golf zelai ugari burutu dira azken aldian

BELARDI BERDEAK

Badirudi fenomeno kurioso bat gertatzen ari dela Euskal Herrian: Zuberoako punta batetik Arabako beste puntaraino hainbat golf zelai jaiotzen ari dira. Esku pribatuek bultzatzen dituzte. Zenbait kasutan herriko taldeak eta ekologistak mota honetako ekintzen aurka azaltzen dira. Askotan elite kirol bat dela esaten da. Egunean, nahiz eta golf elkarte publikorik ez egon, Diputazioa eta Eusko Jaurlaritza zenbait proiektuen atzean dabiltzate.

EUSKAL Herrian 11 golf zelai ditugu. Hauetatik 7 Iparraldean daude, Lapurdin hain zuzen, beste 2 Gipuzkoan, beste 2 Bizkaian eta beste 2, aurreko urtean martxan jarri zirenak, Araban. Bazkideen kopurua desberdina da golf elkarte bakoitzean, aintzinetasunaren arabera. Baina, dena den, hartzen baditugu Araban pasadan urtean zabalduak biak, ikusten dugu

Larrabeako Golf Elkartearen 400 familia eta 100 bazkide indibidual ditugun bitartean, Zuiako Golf Elkartearen 165 bazkide daudela guztira.

Golf zelai gehienak 18 zuloetako zirkuitoa dute, hau da, gehienak konpetizio mailarako prestatuak daude. Bestalde berrienak, Arabakoek, eta kasu berezi bezala Zarauzko Erret Golf Elkarteak 9 zulo dituzte.

■ Euskal Herri osoan 11 golf elkarte daude eta beste 5 proiektu berri aurreikusten dira●

nahiz eta Larrabearen asmoa 18 zuloetako zirkuitoa egitea izan.

Euskal Herria golfzale bikainen jaiotokia omen da, Txema Olazabal adibidez, munduko txapelduna behin baino gehiagotan. Eta badi-rudi golfzaleen kopurua dextentea dela gure herrian, nahiz eta golf zelai publikorik ez izan.

Golf zelai gehiago

■ Gunean golf zelai berriak egiteko 5 proiektu daude. Basozabal donostiar Elkartean jadanik obrak hasiak dira. Urtarrilaren 30ean Txema Olazabalek, lehen aipatutako munduko txapelduna eta golf zelai honen diseinatzailea, lehendabiziko kolpea eman zuen zelai honetan izango den lehendabiziko zuloan. Bi urte barru 6.340 metrotako luzera izango duen zelai honek praktika zelai bat, golf eskola bat eta 9 zulo izango ditu. Basozabaleko landetan egongo da, Donostiako Osasun Egoitzatik Martuteneko trenbidearte. Donostiako Udaletxeak lurren kontzesioa egin du eta Gipuzkoako Diputazioa ere proiektu hau bultzatzeko saioak egiten ari da. Golf Elkarte honen gestioa entrepresa pribatuen esku geldituko den ez dugu jakin.

Dena den, elkarte honen akzioak salgai daude: 1.750.000 pezeta, elkartearen kidea izateko eskubidea izanik.

Beste proiektu bat Urtuella eta Zierbana (Bizkaian) udaletan kokatuko da, «La Arboleda»-ko golf zelaia bezala ezagutzen duguna. Urtuellako udaletxeak eman zuen kontzesioa baina Zierbanakoa ukatu zuen, batez ere Triano—Zierbana Udalaren barnean dagoen auzo bat—proiektu honen arabera desagertzen zelako. Egia esan proiektu guztiak 600 hektarea ditu Eusko Jaurlaritzaren eta Bizkaiko Diputazioaren plangintza baten arabera. Hiru udal barneratzen ditu: Urtuella, Trapaga eta Zierbanagaraia. Bertan Parke Natural bat, erresiduo inerteen zabortege bat, golf zelai bat, 200 hektarea nekazar-ohiandar hobekuntzarako, arko tirorako zelai bat egitea aurreikusten da. Oraingoz, obrak ez dira hasi, batez ere Zierbanako Udaletxearen ukapenaren

ondorioz. Egoera hau ez bada konpontzen golf zelaia- ren proiektua aldatuko da. Hasierako proiektua 27 zuloetako golf zelaia egitea bazen, honen alternatiba 18 zuloetako bat egitea izango da.

Beste bi proiektu daude Bizkaian. Bata Abadinon, atzera botata dagoeneko, eta beste bat Ibarrangelun. Nahiz eta Ibarrangeluko alkateak ez dakiela ezer behin eta berriro deklaratu, Jose Luis Mendez, Euskal Herriko Golf Elkartearen Lehendakariak baieztatu digu.

Euskal Herrian ez daude golf zelai publikoak, dauden guztiak esku pribatuetan daude.

«Zelai publikoak eraikitzeko borondaterik ez dago»

ARGIA. Zein da borrenbeste golf zelai egitearen arrazoia?

J.L. MEN DEZ. Figura handiak sortu direlako, bai estatu mailan Ballesteros bezala, zein Euskal Herri mailan Olazabal adibidez... tenisarekin bezala Santana sortu zenean, interesa sortzen da. Hala ere Estatu Espainiarra Europako azkena da instalazioetan eta trena ez galtze arren, turismo dibisak ere hor baitira, golf zelaiak egiten ari dira, baina ezin da esan benetazko augea denik. Azkeneko 10 urtetan federatuen kopurua Europan %231 igo da eta golf zelaiak %78ko gorakada izan dute. Gorakada hau batez ere Frantzia, Alemanian

eta Suitzan nabaria izan da. Baina herri horietan «Udal Iharduera Plangintzak» dauka eta parke publikoak dira gehienak. Hemen berriz, administrazioarekin zailtasun eta trabak agertzen dira golf zelaiak egiteko. Golf publikoa hemen ez da esistitzen. Eta hori behar da, elite itxurako hori kentze arren. Masifikatu behar da.

A. Eta instituzioetatik, ze neurritan eta ze laguntza mota behar da golf zelai publiko horiek lortze arren?

J.L.M. Hori jakitea nahiko genuke. Kontutan izan behar dugu haiek ere oztopo handi bat dutela: lur falta. Patrimonio falta, munizipala

edo Autonomi Elkarte mailan. Golf zelaiek landa haundiak behar dituzte, ondorioz erosi beharra dago eta espekulazioaren eraginez asko garestitzen da, bestalde euskal orografi menditsua ez da batere ona. Gainera golfa elite kirol bezala ikusia dago eta ez duela laguntzarik merezi uste da.

A. Baina Elite deportea da...

J.L.M. Bai, zelai publikorik ez dago eta ondorioz jende gutxi praktikatzen du. Ez publikorik ez pribatu merkerik. Beti izan da horrela, Europan (Britainia salbu) behintzat. Golf zelaia egitea garestia da, eta Euskal Herrian gehiago, menditsua

denez lur mugimendu asko egin behar dira. Lur falta da arazoa, golfa bera ez da elitista klub pribatuek bihurtu dute elitista. Klub publikoak orain arte ez dira posible izan, eta horietako borondaterik ere ez da egon, aurrekontu handiak eskatzen dituelako.

A. Zenbait talde herrikoi eta talde ekologista batzuk golf zelaien kontrakoak dira?

J.L.M. Hori arazo generala dela uste dut. Andaluzian ere izan da. EEUUn ere... informazio falta izan daitekela uste dut. Guk jasotako ikerketen arabera lurraren erosioa ebitatu egiten da.

Jose Luis Mendezek dioenez Bizkaiko Diputazio dabil golf zelai honen atzean.

Azkenengo bat Urruñan aurkitu dugu. Honetaz jakin izan dugun gauza bakarra Estatu Frantsesaren Kontseliu Orokarrak diru laguntza batzuk eskeini diola.

Oposizio guneak

Zenbait gunetan golf zelaien aurkako jarreraren berri izan dugu. Oposizio ekintza hauek ekologista eta herri ekimenetik datoz batez ere.

Adibidez «La Arboleda»-ko golf zelaiaren aurka EKI, Ekologisten Elkarte eta Eguzki agertu dira. «Elite zebatz batentzat esparru haundien pribatizazio suposatzen du mota bontako proiektu batek, batez ere ibai ezkeraldeko udalentsat, hauek esparru naturalen izugarritzko falta bait dute. Proiektu bontekin benetazko parke natural bat egiteko aukera galtzen da» esan digu Carlos Alonsok, EKiko kidea. Bestalde, arrazoi ekologikoak aipatzen ditu, «mikrosistema ekologiko

baten oreka aldatuko zen, edozein espezie naturalaren desagertpena sortera ziz. Batez ere planiziden erabileragaitik». Sergio Gomez, Txema Olazabalen managerrak gaia desmitifikatu nahi du, «Golf zelaiak noski badu eraginik. Natur sisteman eragina duzula dudarik ez da, horiek onak edo txarrak diren da benetan aztertu behar dena. Urbanizazio lanak eginda eragina handiagoa da noski...guk ere arbolak behar ditugu, pistak berak beraiek markatzen dituzte eta arbol autoktonoak landatu obi ditugu...hala ere zelaiak du lehenbait urbanizazioa gero erabaki beharrekoa da...».

Normalean golf zelaien ondoan etxe eraikuntzak egiten dira. Ekintza honen ondorioz Arrangoitze beste

■ Bizitza osorako golf ekipa batek 30.000 pzta balio du●

oposizio gune bat bihurtu da. Anje Dualde, «Herriarentzat» taldearen kideak honela azaldu digu arazoa, «Guk ez dugu kirolaren aurkako jarrerarik baina bai Arrangoitzen, etxe eraikuntzak direla eta, gertatutakoaren kontra. Etxe-bizitza sozialak egiteko plangintza bat aurkeztu genuen herritarrak. «Pelege» erainkuntza enpresak hasi zenean konturatu ginen etxebizitza boiek ez zirela herriko jendearentzat baizik eta golf zelain

■ «Erakunde publikoen jarrerak eragiten du golfa elite kirol bat izatea»●

MANUEL GARAIZABAL

Ekologistek eta zenbait herriko taldeek golf zelaien aurka agertu dira●

jolastera datozenentzat. Paueko hauzitegieta jo genuen. Epailen erabakia gure aldekoa izan zen baina «Pelege-k ez zituen erainkuntza lanak utzi. Hau ikisiz Baionako Hauzitegieta jo genuen. Bertako epaile bat etorri zen obrak martxan jarraitzen zutela baieztatzeko. Erabakia gure aldekoa izan zen berriro ere. 100.000 liberetako isunaz gain obren gelditze debekua eman zuten. Momentuz eraikuntza lan hauek geldiaraztea lortu dugu».

Elite kirola

oski, elite kirol bat dela esan digu Manuel Garaizabal, Larrabeako Golfaren Lehendakariak «batez ere erakunde publikoen jarre-
rak egiten du posible. Gure elkarte zabalduraino baina hauek ukatu zizkiguten». Bizitza osorako golf ekipo indibidual baten 30.000/40.000 pezeta (1.700/2.300 libera) inguruan balio du, golf zelai bat egitea 800 miloi pezeta (500 miloi libera).

Enrique Garbisu, Zuia Golf Elkartearen Lehenda-

Bazkide kuotak desberdinak dira. 7.500 pezetetatik 2.000.000 pezeta arte.

riaren ustez euren golf elkarteak ez da elitezkoa. «Gure kuotak ez bait dira bain garestiak». Elkarte honetan sarrerako kuota 291.500 pezetatakoa (17.200 libera) da eta hiruhileroko kuota 7.500 pzeta (450 libera) dira. Larrabeako Golfan ez da

kuotarik ordaintzen, akzioak erosten dira, hau da, akzionista eta bazkidea. «Elkarte Anonimoa uzten baduzu zuk ordaindutako dirua eta etekinak eskuratzen dituzu» esan digu Lehendakariak. Akzio indubidualak 800.000 pzeta

(47.000 libera) balio dute eta familiarak 1.200.000 pzeta (70.500 libera).

Myriam Gartzia

Ixabel Etxebarria / Baiona
Alberto Irazu / Donostia
Itxaro Artola / Bilbo

Badira berrehun urte Baionan jaio zela

MANEX LAFITTE, BARATARIAKO PIRATA

H amaboskarren mendetik hemeretzigarrenera bitarte, itsas-pirata anitz ibili zen Europa, Afrika eta Ameriketara. Ospetsuenetan, Francis Drake, Henry Morgan, edo Belice-ri izena eman zion Peter Wallace-ren ondoan, Jean Lafitte baionarra atxematen dugu. Aurten badira berrehun urte Lafitte jaio zela.

XVII. bukaeran «Michel El Vasco» izan zen. XVIII. erdialdean, «Pedro de Garaycochea», Bilbokoa. Baina euskal piratarik famatuena, dudarik gabe, Jean Lafitte dugu.

Jean, oso gazte zelarrik (1806), Antilletako irlak bisitatzen hasi zen, eta berandu gabe kortsarioen kapitaina izatera heldu zen, Neuve Orleans-en finkatuz bere pirata egoitza. Jean ez zen izan piratakerian ihardun zuen familiako bakarra. Berarekin Pierre anaia gaztea ere ibili zen. Nonbait aita ere itsas-gizona zuten, Euskal Herriko «Hegoaldekoa», alderdi frantsesera alde eginda noizpait.

13-14 urtetan bederen, Jeanek «Afrikako itzulua» egiten zuela ezaguna da; beltz tratuan, esan nahi da, noski. Oso laster zeharkatu behar izan zuen Atlantikoa, horrelako bidaiak oro Antillak edo-eta Estatu Batuetan amaitzen ziren eta.

Pierre ere bazebilen, gazte-gaztetatik, negozioan. Guadalupe irlan bide zuten biek operazio-zentroa. Ge-

rra napoleonikoak zirela eta herriz, Guadalupe ingelesten eskuetan erori zen eta lafittetarrek beren burua estuago ikusi behar izan zuten.

Espainiatik independizatzaren ari ziren, artean, kolonia izandakoak. Nazionalitate berriek beren portuak defendatuko zituzten itsasontzi kortsarioak behar zituzten, metropoliak bidaltzitzakeenei aurre egiteko. Tipo horretara Cartagena de Indiasen aldi bat egin zuten anaiak, gero beriz, hartan ez nahikoa etekin ateratzeko nonbait eta, Neuve Orleans deskubritu zuten.

Muga-hausle, tratalari...
Neuve Orleansen, lege itxura emateko, errementari

bezala inskribitu ziren. Hiri erdian zuten «errementeria»: itsas erasoetan harrapatutakoak, eta, bereziki, «ebano piezak» (esklabu afrikarrak) sal-erosteko zentroa. Afrikaraino ez ziren joaten haiek: Kontinente hartatik heldu ziren beltz-tratalari barkuei eraso eta «merkantzia» kendu egiten zieten.

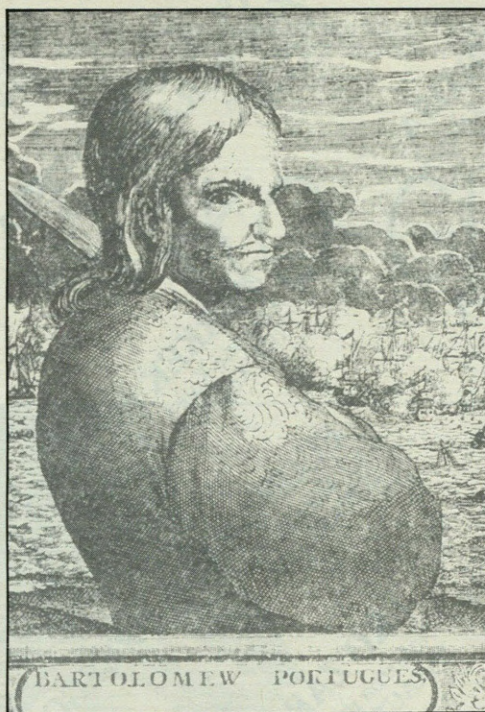
Beren harrapakinak pilatu, eta ontziak babesteko, Mississippiko deltan gordeleku batzuk bazituzten Jeanek eta Pierrek. Horietatik ezagunena norbaitek Barataria izen kijotearrarekin bataiatu zuena zen.

Jean Lafitte piraten buru egin zuen hamabost urte gutxienez. EEBBtan, beltzen merkatu beltza (esklabutza debekatu zen urteak ziren haiek), berak sortu zuela jotzen da.

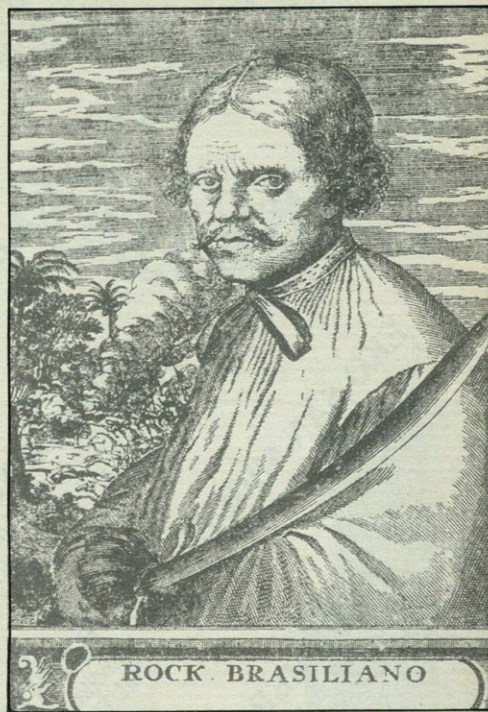
Ez zuen Jeanek (Manex, deitzen zioten lagunek),

■ Afrikatik heldu ziren beltz-tratalari barkuei eraso eta «merkantzia» kendu egiten zien Lafittek ●

gaineratikoan, umorerik falta. William Claiborn, Neuve Orleanseko gobernadoreak, 1813ko azaroaren 24ean, bera atxilotuko zuenari, 500 dolarretako saria emango ziola, jakin arazi zuen. Bi egunen buruan, hori iragartzen zuten kartelen ondoan, beste batzuk azaldu ziren, «William Claiborn delakoa Barataria daramanarentzat» 1.500 dolar aginduz.

(BARTOLOMEU PORTUGUES)

ROCK BRASILIANO

Potentzien zurrunbiloan

Askok izan ziren Lafitterekin elkartu nahi izan zutenak eta asko izan ziren nahikeria hori larrutik ordaindu zutenak. 1814ean, Mexico espainolei kentzearren, Gutierrez de Larak presiditzen zuen eta aginte militarrean Humbert jeneral frantsesa buru zuen espedizioak Lafitteren itsasuntziak erabili zituen, bi mila gizon Matagordatik Tampico-ra eramateko. Plan hori, orduan, La Habanako gobernuari saldu zion Lafittek, Sedella apaiz-espiaren bitartez.

Hurrengo batean berri, Lecky kapitain britainiarrak Barataria bisita egin eta 30.000 dolar eskaini zion, Estatu Batuei Louisianan kentzen laguntzen bazon. Hartan Lafittek Claiborn gobernari amerikarrari pasatu zizkion dokumentu britainiarrak eta planak porrot egin zuen. Hala ere Claibornek eraso egin zion, eta Pierre anaia eta Beluche eta You lugartenienteak atxilotu zituen.

Azkenean ordea, eta beste burruka batzuk izan zirela medio, Madison estatubatuar presidentearengandik lafittetar guztiak amnistiatzeko agindua etorri zen. Haatik, Jean ez zen harekin konformatu eta, piratakeriari eutsiz, EEBB, Espainia eta Ingalaterrako tropa elkartuen kontrako eraso gogorra eragin zuen.

Pierre hilda, ingelesen Jeanen barku flota txikitu zuten, bera preso hartuz. Gaisorik, Puerto Príncipeko San Juan de Dios ospitalera eraman zezaten lortu zuen, eta handik ihes egin zuen, Cubako Camagüey-n errefuxiatuz.

Santa Helena irlan preso zegoen Napoleon Bonaparte askatzeko ekintza izan omen zen, prestatu zuen azkenetarikoa —Enperadore izandakoaren heriotzak berak (1821) frustratu bide zuen proiektua. Jeanen azkeneko zantzuak Caribeko uretan galdu genituen.

«Portugues» eta «Brasiliano», Galveston-en Lafittek baino lehenago babesak aurkitu zuten itsas-pirata bi.

Martin Irazgoiti

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loriola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ZARAUTZ
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO AIETE
Etxadi Saita
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

TOLOSAKO GUDALDIA

Basamortuko hondarrak erretzen zuela eta, Tolosara dromedario triste batzuk ere heldu dira ihesi.

Non da gerra?

Gerrak gerra, Euskal Herrian Ihauteiak ospatu egingo dira. Festaren epizentroa jo dugu: Tolosa. Bertako mozorro-zalerik handienetako batzuk bildu ditugu, lau bat pare kontu jakiteko asmoz.

IHAUTERI bezpe-rak, Tolosako almazen batean. Lute —gizon txikia—, Juan Mari —tripa handi—, Narices eta Feli —etxeakoak—, Zapatari, Pastelero, Olagarro —argazki makinarekin— eta Kazetari, karro baten inguruan jarrita edo zutik. Konspirazio giroa.

KAZETARI. Hau hasi zen...

LUTE. Orain dela hogeitamabost urte. Ni honek (Naricesek) ikusi eta ea berearekin aterako nintzen, galdetu zidan, eta nik, baietz.

JUAN MARI. Lehenago ere ateraz zinen.

LUTE. Bueno bai. Ni berez Tamames de la Sierrakoa naiz, Salamancakoa. Berez pertsona irekia naiz eta hona etorri nintzenean trapu batzuk jantzi eta hanka bat erdi-agerian nuela kalera ateraz nintzen. Munizipalek hartu ninduten. «Aizu, horrela ezin da». «Ah, ez nekien». Kentzeko arropa haiek, bestela perrera eramango nindutela. Bueno, ba. Zer erantzi behar nituen! Segitu nuen behintzat eta beste batekin, bi metro zituen handi bate-

kin elkartu eta saltoka segitu genuen.

JUAN MARI. Orduan beldur piska bat sartzen zizuten. Ezin zinen militarrez, apaizez edo leproso z jantzi. Karetak ere debekatuta zeuden.

PASTELERO. Elizak ez zuen ondo ikusten eta. Kontzejal gehienek berriz berealdiko influentzia zuten, Elizatik. Horregatik-eta, batzuk, betikoak, saiatu ziren, gerra denboran, Iñauteriak galera zuten. 37an botoa eman zen Udaletxean, eta zazpi alde eta zazpi kontra ateraz ziren, eta Presidenteak baiezkoa emanez aurrera ateraz zen.

ZAPATARI. Gero berriz goitik debekua etorri zen.

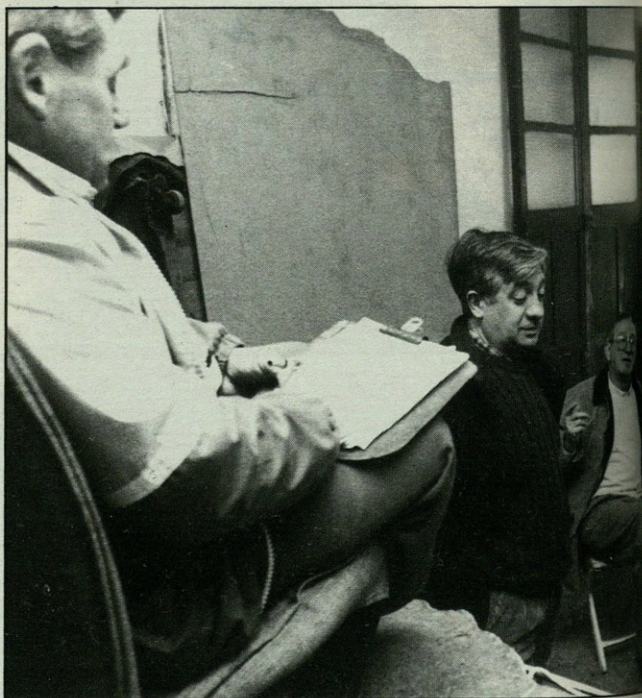
PASTELERO. Bai, urte haietan erdi-utzi zen baina, nazionalak Malaga hartu zuten urtean, motibu harekin, Plaza Zaharretik manifiagin zen Artxiboetara...

ZAPATARI. (Ironiaz) Jendeak bere poza erakusten zuen...

PASTELERO. Bukaeran martxa militarrek, *bimbo nacionala* eta gero, Kama-baletako piezak jo zituzten. Gerora, ez zuten baimenik ematen, baina bista-gordaz egiten zuten. Gobernadore zibila interesatzen zen: «Zer izan da?»-edo... «Ez, hemen ez da ezer ere gertatu». Tira ba.

■ «Gobernadore zibila interesatzen zen: 'Zer izan da?'-edo. 'Ez, hemen ez da ezer ere gertatu'. Tira ba»●

ZAPATARI. Beste urte dezisibo bat, behin ere ez da esaten, 50etan, Eugenio Vitoria, kontzejala, hark Pleno batean Iñauteria defenditu zuen sutan, gero atakea jo zion eta zeharo ahulduta gelditu zen.

Bost tolosar zale porrokatuak.

LUTE. Orduan Iñaute denboran Loiolara eramaten zituzten gazteak, *ejercicios espirituales* egitera. Neroni izanda nago.

PASTELERO. Txaranga jotzen zutenak Acción Católica espulatsatzen zituzten.

ZAPATARI. Eta gaua etxetik kanpo pasatzen zuenak, *pecado mortal* egiten zuen. Wenceslao Mayora orduko parrokoak esanda.

JUAN MARI. Kasu gutxi.

PASTELERO. Ohiturak aldatu ere bai. 34ean, astearteko Alboradarako Bartzokiak dei egin zuen eta hemezortzi lagun joan ziren —orain berriz, ehundaka jende!

ZAPATARI. Orain dela hogeitamar urte, herri txiki bateko festa zen eta.

JUAN MARI. Ez zen halako jendetzarik etortzen.

LUTE. Gu bai. Zizurkildik eta, beti. Billabonan astear-tean jai hartzen dute.

Tolosan horrela begiratzen diote moxorrorik gabeko zomorro arrotzari.

ZAPATARI. Lehen, lau traste hartu eta fuera —xelebrekeria zen.

FELI. Orduan, edozer gauza. Baserritarra etortzen zen, bidean txaketari buelta eman, poltsa zahar bat hartu eta Tolosa!

ZAPATARI. Kirtenkeria zen.

PASTELERO. Bromak egiten ziren.

JUAN MARI. Ni *manolaz* jantzita, urte batean, eta nire lagunak ez ezagutzen, erabat sinistuta, ni emakume nintzela.

PASTELERO. Horrek bere denboran dauka grazia. Ezin da kontatu.

FELI. Garaian garaikoak.

KAZETARI. Emakumeak disfratzatzen al zarete?

JUAN MARI. Segun!

FELI. Ni ez. Ni aurten aurreneko aldia.

ZAPATARI. Orain dela hogeitamar urte, emakume bat ateratzen bazen, behatzez seinalatzen zuten. Gizonen gauza zen.

JUAN MARI. Orain askoz

hobeto! Denen beharra dago eta. Gainera, hau (*Lute*) emakumez jatzten bada, zabarra da, baina emakumea jatzten bada gizonez, elegantea da!

PASTELERO. Koketosa da-ta.

JUAN MARI. Ni hamabi aldiz atera naiz honekin (*Luterekin*) eta hamarretan emakume jantziekin atera gara.

OLAGARRO. (*Kamara-jokuan*). Ez, eseri lasai.

JUAN MARI. Orain Iñauteria inoiz baino hobeto dago. Orain jatzten ez dena triste egoten da. Txilaba batekin atera sikiera.

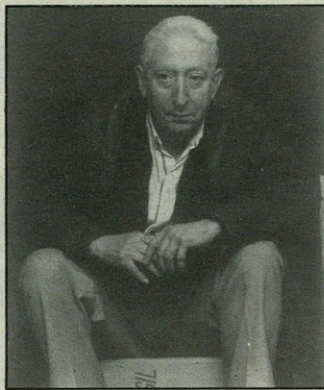
PASTELERO. Gero gainerako horiek: tanborrada... Horiek apaingarriak dira.

FELI. Tanborrada beti gauza bera da. Iñauterian zerbait berria atera behar da urtero.

ZAPATARI. Orain dena ordutan sartu nahi da.

PASTELERO. Espontaneitatea galdu... Desorganizazioa behar da! Hiru hi-

Juan Mari, Antxon «Narices», Jose Ramon «Zapatari» eta Eleuterio «Lute».

labetez preparatzen... Zer tarako?

NARICES. Tolosa leku ona da, zergatik zelaia bait da, gora-beherarik gabe, eta ondo ikusten da urrutikoa.

KAZETARI. Zer zabiltzate, taldeka edo inizatiba pribatuan?

ZAPATARI. Gu igande eta asteartean zazpi igual aterako gara, eta astelehenen berrogeitamar, igual.

PASTELERO. Jende asko, urte guztian ikusi ere ez eta egun horietan bildu eta parranda. Serio ematen dute eta...

NARICES. Bobina aldaketa: zineman bezala.

JUAN MARI. Baina gu karrozekin sekula ere ez gara ateratzen e? Geure kontu.

LUTE. Ni, gaur zortzi, *alguacillo* aterako naiz.

JUAN MARI. Zu todo-terrenoa zara eta.

LUTE. Etxopolbo bukatzen dut, estremauzioa emateko moduan.

KAZETARI. Hortaz: bakarka edo koadrilan?

PASTELERO. Lehen gehiago norberaren ingenioa izaten zen. Orain taldetan ahalegina egiten da, sariak ematen dira-ta.

JUAN MARI. Baina, talde handitan, jendea moztu egiten da.

PASTELERO. Ateratzen da bat, bakarrik, eta txarlatana bada, abildade hori badu, grazia egiten du. Gero berriz talde handi bat, denak serio-serio... Ez du grazia-rik egiten.

ZAPATARI. Lehen bakoitzak berea egiteko joera handiagoa zegoen. 1917tik 1922ra bitarte, Mariano Lanzeta, aita, hiru seme-alaba txikiekin ateratzen zen: astoarekin, eta pastetan sartuta hiru seme-alabak, erdi larrugorri. *Erruki zaitez de estos pobrecitos...*, kantatzen zuten

PASTELERO. Edo beste bat, pezeta bat ez asko-ez gutxi zen denboran, pezetako multak jartzen jendeari, pezeta mordoia bildu zuen.

KAZETARI. Noiz hasten da preparatzen...?

JUAN MARI. Guk oraindik ez dakigu zer egingo dugun aurten.

PASTELERO. Talde handitan, askoz lehenagotik: batzuk, Inauteria bukatu eta

ja hurrengo urtekoa pentsatzen hasten dira.

ZAPATARI. Hainbeste ere...

FELI. Hori ez da Karnabala. Graziarik ez du. Grazia du tri-tra!

JUAN MARI. Koadrila txikiak, azkeneko momentuan.

PASTELERO. Pertsonalizatuago eta inprobisatuagoa izaten da.

FELI. Sukaldean aurkitu ez-dakit-zer eta benga!

PASTELERO. Modistak eta kontuak!

ZAPATARI. Ostegunekoan erabakitzen da: eguerdian txorizoa jan eta gero.

LUTE. Txakurrari zerbait jazten diozu eta piruliak saltzera!

JUAN MARI. Honek (Narices) ula-hop ikasi zuenean bezala.

■ «Tolosa leku ona da, zergatik zelaia bait da, gora-beherarik gabe, eta ondo ikusten da urrutikoa»●

■ Sukaldean aurkitu ez-dakit-zer eta benga!

PASTELERO. Bazen bat, Liborio, Juanitoren anaia, *biajante fijo*a egiten zuena urtero. Bere guardapolboa, bere maletarekin, errena zen gainera eta ez zuen besterik egiten, batera-bestera maletarekin.

LUTE. Hari bere papera gustatu egin zitzaion. *miércoles de ceniza* batean, azaldu ez zen ba lanera, halaxe jantzita. Ikustearekin bakarrik, «hara etxera!», bidali zuten.

PASTELERO. Axaldegi, beste juergista bat: aste-lehenean, periodiko mordoska besapean: «Hoja del lunes!» oihuka.

PASTELERO. Edo beste hark egin zuena, tren-geltokira joan, etorri ziren estranjero batzuri maletak hartu, joan behar zuten tokiraino lagundu, eta «zenbat da?», «ezer ez! tori ezazue zuek!», berak kanpoko haiei dirua eman eta pakean...

ZAPATARI. Hitz-totela zen baina kantari bikaina.

PASTELERO. Baina Karnabala ez da kontatzekoa, ikustekoa da.

LUTE. Honek (*Naricesek*) ezer esan beharrik ez dauka, aurpegia ikusita jendea parrezka hasten zaio.

JUAN MARI. Inguruan jendea parrez eta pozik ikusiz gero, ez da besterik behar. Hori da hoberena!

NARICES. (*Kazetariari, aparte*) Aurten, badakizu?, alabarekin pentsatzen eta «zer egingo dugu?», okurritu zitzaigun: ni sekretaria, txikia kartero, eta Juan Mari fregona aterako gara.

(*Eskerrik asko Juan Mari, Antxon, Eleuterio, Feli, Jose Ramon eta Jose Mari-ri.*)

Pablo Sastre

Euskal Herrian jai du gerrak

VENEZIA, Nîmes, Niza... Golkoko gerra dela kausa Estatu espainoleko hiriren batzutan ere bertan behera utzi dituzte aurtengo Ihauteriak. Euskadiko hiri eta herri denetan berriz, suspenditzeko posibilitateaz mintzatu denean, ospatzea erabaki da.

«*Bilbon behintzat aurrera egingo dugu*», esan digu Mikel Ortiz de Arratia, bertako Udaletxeko Kulturazinegotzi jeltzaleak. «*Nik pertsonalki, oso ondo ikusiko nuen ez egitea, baina Batzordekoek eta konparsek baietz, erabaki zuten*». «Zergatik ez zenuen egingo, zuk?». «*Argumento presupuestario xoil bategatik. Hor kontu asko erabili izan da, Golkoko dela-*

ta, niri hori ez zitzaidan solidoa iruditzen: hori suspenditu, eta zergatik ez beste hainbat gauza? Baina, Ihauterietarako zegoen dirutza beste aktibitateetarako erabil genezakeen eta, horrexegatik».

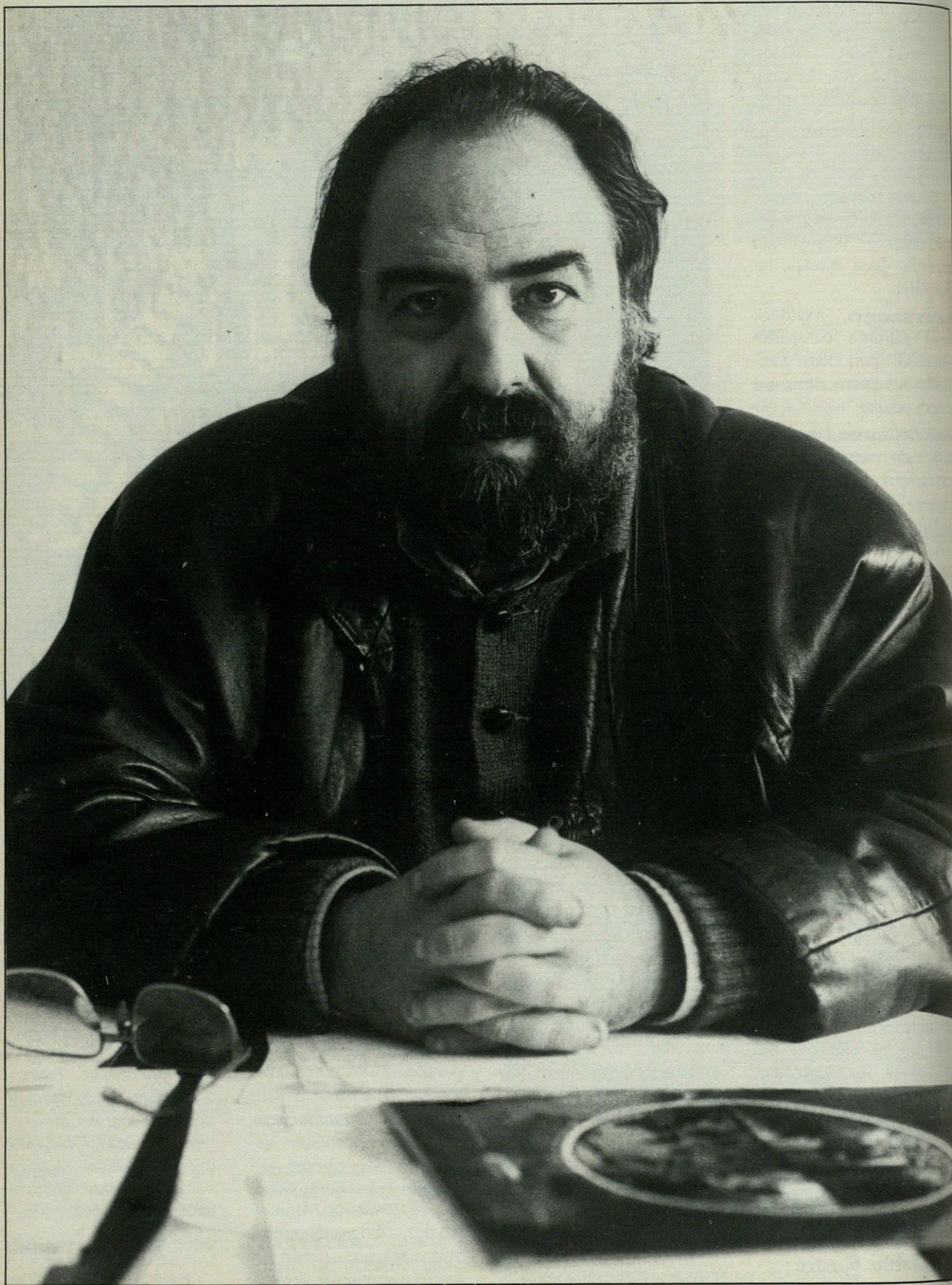
Bilbon gauzak horrela, Donostiako Udaletxean kargu bera daukan Gregorio Ordoñez PPkoari galdere begira egiten diogu. Ordoñezek ere ez dio suspentsioari sentidurik ikusten. «*Jendeak protesta egin nabi badiu, Ihauterietan parte hartuz protesta dezala. Hemen zerbait suspenditu behar bada, Gerra da, ez Ihauteria*». Donostiako hogeitabederatzi konparsek ere ez bide zuten aski motiburik ikusten

festarik ez egiteko.

Baiona izan da Udaletxeak Ihauteririk ez egitea erabaki duen euskal hiri bakarra. Chapelet Marti, alkatearen zerrendako zinegotziak eraman omen du kanpaina guztia. Baiona Txikiko komertziantak bilzen dituen Amical Elkar-goak ez du onartzen erabaki hori. «*Ez da pasatzen uzten abal*—esaten digu Clement Soule, Amicalekoak—, *bestela burrengoan beste edozer dela eta debekatu nabiko dituzte*». Beharbada ez da desfilerik izango, baina kalean, Baionan ere, izan izango da Ihauteri'91.

**IXABEL ETXEBERRIA
PABLO SASTRE**

— FRANCISCO LETAMENDIA «ORTZI» —

«Ezker abertzaleak aldaketa prozesu bati ekin zion 1987an»

Burgozko Epaiketan abokatu lanetan ihardun zuen. 1972-1975eko tartean exilioa ezagututakoa. 1977 eta 1979an Kongresuko diputatua, lehenbizikoan Euskadiko Ezkerratik eta ondoren Herri Batasunatik. 1982an Pariserako bidea hartu zuen eta bertan ekin zion burutu berri duen tesiari, «Euskal Nazionalismo erradikala. Erakunde armatuak eta talde politikoak». Tesia barne duen zortzi liburutako bilduma bat argitaratu berri du oraitu Sendoak. Zortzi urtetako lanaren ondoren gustora dihardu Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle gisa, Informazio Zientzien Fakultatean.

ARGIA. Historikoki aipatu izan da euskaldunak beti egin izan diola aurre kanpotar inbasioei, ez dela okupatua izaneta abar. Zer da hor mitoa eta zer errealitate?

ORTZI. Talde etno-nazionalak identitate ezaugarri batzuen inguruan egituratzen diren taldeetan oinarritzen badira ez dago dudarik badagoela eremu sinboliko funtsezko bat, hizkuntzarena, talde etno-nazional euskaldunarena dena. Eta talde horrek arrakastaz eutsi die beste kultura batzuei, horren adierazgarririk onena hizkuntza hori indoeroparaurrekoea dela eta oraindik zutik dirauela. Bestalde, giza taldea eta ingurunearen arteko harremana aztertzen duten geografoen ustez, mendietako herriek beren ezaugarri etnikoak mantentzeko joera handiagoa izan dute lautadetakook baino. Hori ikusten da baita ere gaur egungo Euskal Herrian.

A. Zure lanean murgilduz, laburbilduz zeintzu dira ateratako ondorioak?

O. Argi dago, Euskal Herrian bi eratako gatazkak daude orohar, estatua duen herri baten nazionalismoa eta estatu bako nazionalismo baten artekoa. Eta gero bada Autonomi Estatutua onartzen dutenak eta berau onartzen ez duen nazionalismo erradikalaren inguruan biltzen den populazio eremua.

Tesian etengabe jartzen ditut aurrez aurre euskal nazionalismoa eta espainiar nazionalismoa. Beraz, euskal nazionalismoaren faseak aztertzeaz gain espainiar nazionalismoa ere aztertzen dut. Nazio-estatuak euren nazionalismoa ukatzen dute, guk argi dakusagunean nazionalismorik ahalmentuenak direla. Estatu bako herrien nazionalismoa beti sortzen da aurretik sortutako nazionalismo bati erantzun behar diolako. Euskal nazionalismoaren azterketa

sakon bat egiteko beharrezkoa da lehenbizi espainiar nazionalismoaren azterketa serio bat egitea. Historiografia liberalak —estatuko unibertsitateetan eta EHUn batik bat nagusi dena— espainiar nazionalismoaz mintzatzen denean, nazio-

Ni ez nengoen batere ados HBK KASekiko zuen subordinazio mailarekin

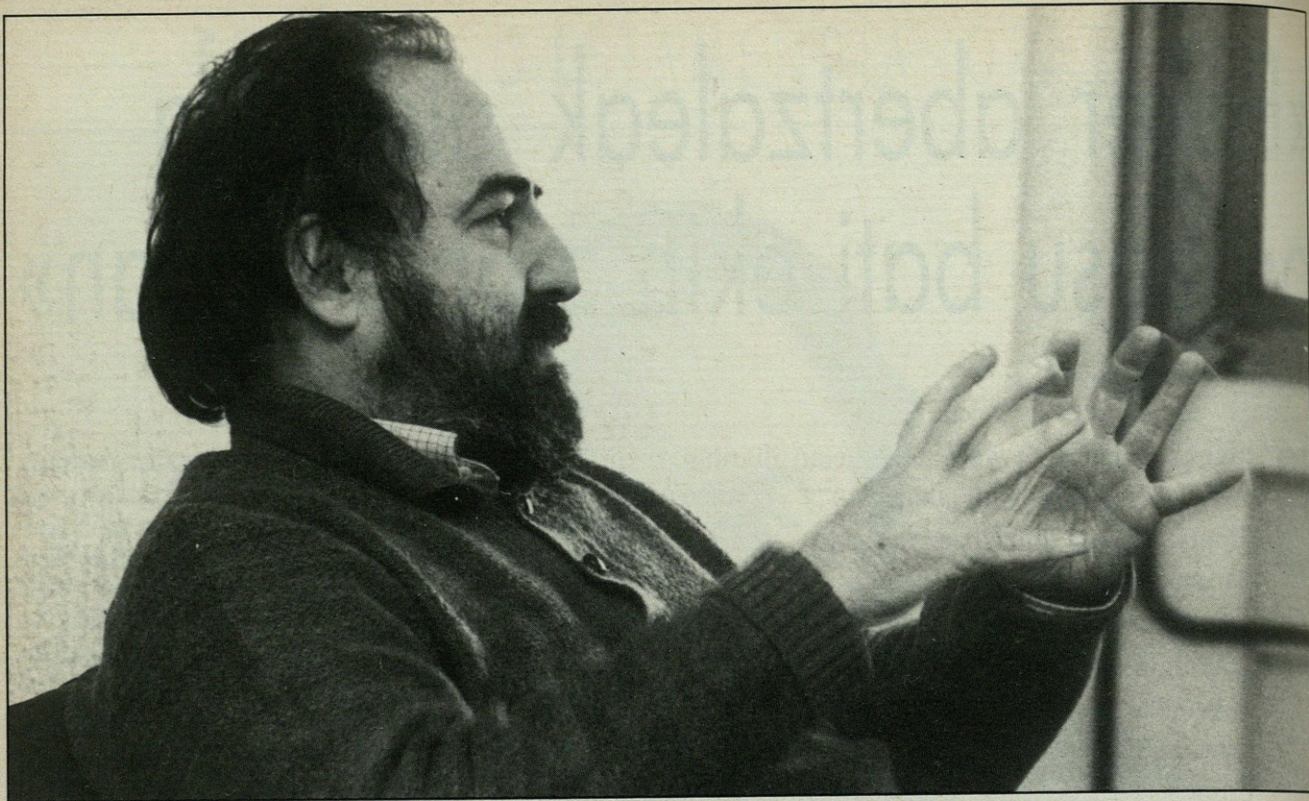
nalismo frankistaz hitzegtzen du eta berau desagertzean jada ez dago espainiar nazionalismorik. Eurentzat geratzen diren bakarrak nazio bako nazionalismoak dira, psikopatologiatik gertu, euskal nazionalismoa modukoak... Historiagile li-

beral eta sozialdemokraten —gaur egun jada ez dago ezberdintasunik ia— ikuspuntua da, eta oinarri zientifikorik gabekoa. Gaur egun adibidez, euskal nazionalismo autonomikoa eta erradikala aztergaitzak dira nazio-estatu berriaren ezaugarriak kontutan hartzen ez badira.

A. Eta zeintzu dira ezaugarri horiek?

O. Ezaugarri hauek dira bazko modernizazioa eta abar, nazio espainiarra nagusi den autonomien estatua eta hirugarrenik espainiar nazionalismo zahararen eragina. Euskal nazionalismoak eta nazionalismo arradikala —batik bat talde armatu baten izateak— nazio-estatuaren espainiar nazionalismoa indartzen du. PSOEren nazionalismoa hiru ezaugarrien bilgune bat da, nazionalismo zahar liberal-modernizatzailea, autonomien estatuaren izatea non ama nazioa Espainia den, eta nazionalismo zaharra. Aliantza bat gertatzen da oraindik estatu aparatuetan oso sustraiturik dagoen nazionalismo zaharra eta berri horren artean. Prozesu konstitugilean autodeterminazio eskubidea modu esistentzialista batean bota zen atzera, ez zen eztabaidatzen, «hau Espainia da eta kitto».

Nazio-estatuak euren beharrei erantzuteko autono-

Ortizik dioskunez 1982an Parisera abiatu zeneko lehenengo denboraldian egoera benetan larriak pairatu zituen.

mien estatua edota estatu erregionalera jo behar dute. Estatuaren partehartze eta planifikazio maila handitu ahala erregioen egitura honen beharra gero eta handiagoa da.

A. Azkenengo hamarkadetan ETAk modu berezian

nabarmendu da euskal nazionalismoan. Ze nolako garapen izan du hamarkada hauetan.

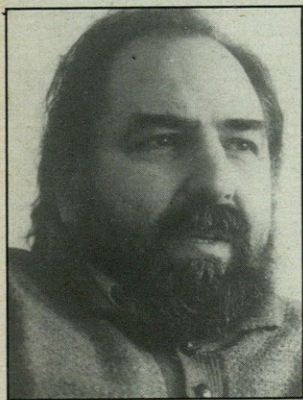
O. Lau fase daude. Lehenbiziko batean erantzun biolentzia bat dago, EKINEk (eta batzutan EAJren gazte-riak ere) egiten duena eta ETAREN sorrera eta bizpahiru urte geroago arte iraute duena, 1962-63a arte. Hemendik aurrera fusio edo totalizazio prozesua ematen

da, aurreko diskurtsoari jarraitzen zaio baina ekarpen funtsezko bat egiten zaio, hots, Hirugarren Munduan diharduten nazio askapen mogimenduetan bezala biolentzia da nazio ardatzaren sortzailea. Talde armatua «iraultzaren protagonista moduan definitzen da». Guzti hau biltzen duen kontzeptu bat sortzen da «gerra iraultzailea». Hemendik aurrera ETA iraultza aurrera

eraman behar duen estatutaldea bezala definitzen da. Baina 1965ean «gerra iraultzailearen» kontzeptua atzean geratzen da eta «ekintza-errepresioa-ekintza» kontzeptua sortzen da, biolentziari modu arrazional batez funtzio instrumental bat ematen zaio, lotan eta geldi dagoen euskal hiritar kolektibitatearen kontzientzia iratzar araztearen funtzioa ematen zaio hain zuzen. Biolentziaren erabilera maila txikia da baina nahiko modu azkarrean sorrerazten du ETA legitimatzen duen komunitate nazional bat. 1968 eta 1972 arteko epean batik bat errepresioaren aurkako komunitate moduan egituratzen dena.

A. Gero (p-m)ak eta militarren arteko eszizio kontuak datoz...

O. Ondoren, hirugarren eta laugarren faseak datoz. Nukleo armatu hori estatu-talde bezala definitzen da lehenbizi (72-74ko urteetan) eta

NORTASUN AGIRIA

1944ko otsailean jaio zen Donostian ● Algortan bizi da ● Urte gorabeheratsuak bizi ondoren bere ametsetariko bat beterik: Doktorea Pariseko VIII. unibertsitatetik, «Tres

honorable»arekin ● Abokatua eta irakaslea EHUn ● Bizitza intelektuala politikoa baino nahiago ● 1981a bizitzako urterik larrienetakoa iragan zuen ● «1982an, Parisen nire buruaz beste egin izan banu ez zatekeen arraroa izango» ● Zinea, artea, bidaiak eta armonika jotzea gustoko.

hurrengo urratsean errepresio komunitateak nukleo armatua legitimatzen du. Azken hau 1962tik apur-apurka gertatzen da, 1983a arte, «KAS bloke zuzendaria» potentzia gauzatzen den arte. Gaur egungo nazionalismo erradikala beraz lau mailatan egituratzen da: ETA «KAS bloke zuzendari»aren abanguardia moduan, «KAS bloke zuzendaria» abangardiaren ordezkari gisa, HBren inguruan egituratzen den herri batasuna zeinak KASen zuzendaritza onartzen duen, eta laugarrenez

■ Nik beti apoiatuko dut HBren pisu politikoaren gehitzea suposatzen duen guztia●

NAEM (Euskal Nazio Askapenerako Euskal Mogimendua), bi mogimenduren uztartzetik datorrena, ETAtik etorritako mogimendua eta subiranotasun nazionala eta independententziaren aldeko mogimendu herritar guztia. Bederatzi urte daude prozezu honen gauzatzean, ETA militarren 1974ko urriaren Agiritik 1983ko «KAS bloke zuzendaria» arte.

Nire ustez gaur egun arte dirau honek baina bi aldatxorekin, Bizkaiko HASiko zuzendaritzak «alderdi zuzendaria»ren inguruan duen ikuspuntua, eta 1987ko «KAS bloke zuzendaria»ren gehigarria non alderdi zuzendariaren planteamenduaren desbideraketa zuzentzen den.

A. Historia egitean gataz-

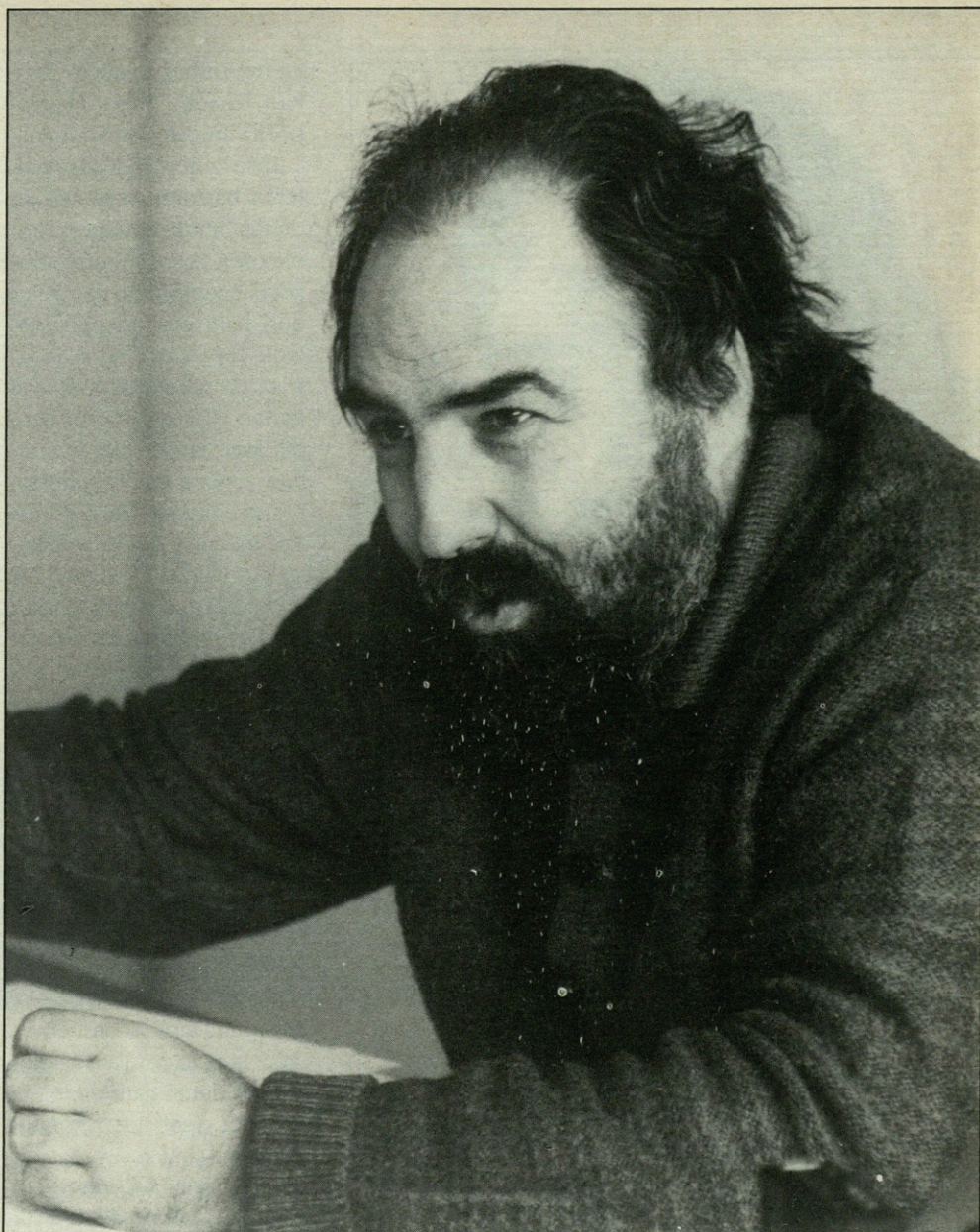
ka frango aterako da segurasko, ez? Horrez gain, zuk historia aztertzeaz gain bizi egin izan dituzu oso gertutik une horiek.

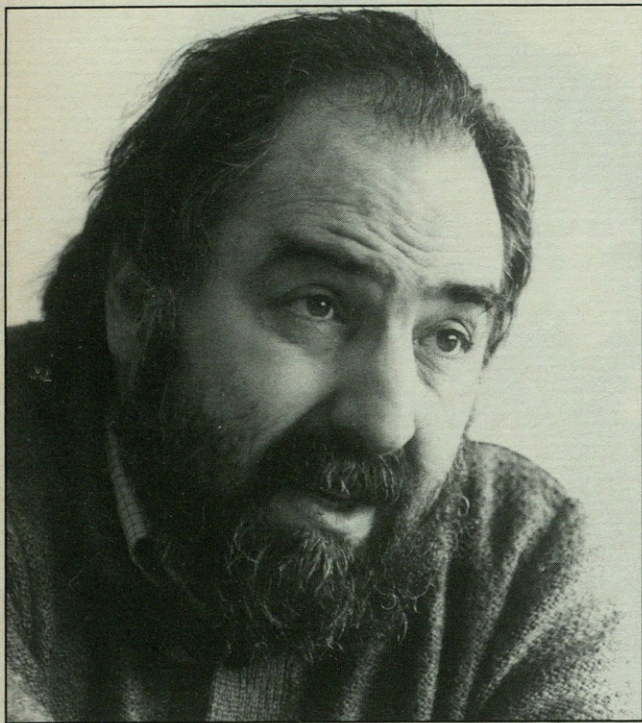
O. Bai, bai. 1978-1980a artean oso mogimendu asanbleario gogorra izan zen eta hori HBrengan ere isladatzen da, zenbait pertsona independentek ohiartzuna hartzen du HB mailan, Monzón, Castells, Ni neu, Periko solabarria... Une batean KASn —HASIn batik bat— bada horrek eskutatik alde egingo dion beldurra, HB alderdia bihurtuko denaren beldurra alegia. HASik onartu egiten du egoera hori

ondo datorkiolako, eta horrela 1987a arte —alderdi zuzendari gisa— berak eramaten du ia zuzendaritza politikoa. Eta honek eragiten du zelabaiteko geldia une bat, HBk —herri batasuna moduan egituratu arren eta abanogardia bat onartu— bere ihardun sozialean bere ezaugarri multzoa eraikitzen duelako: mogimendu autonomikoaren gaitsezpen fronte modura egituratzen da, errepresioaren aurkako erreferentziak sorrerazten ditu, mogimendu erradikal berriekin egiten du topo...

Mogimendu sozial handi eta zabal hori denboraldi

Bere ustez unibertsitatean HB eta EEren garapena oso gutxi aztertu da modu sakonean.

«Egin'eko eritzi orrialdeek askoz gehiago bete beharko lukete izan ezker abertzalearen eztabaida gune».

batean HASI moduko talde baten esku geratzeak aipatutako geldiuine hori sorrerazten du. 1987tik aurrera gauzak aldatu egiten dira apur bat, ihardun sozialean sortu berri diren mogimenduetan lan egiten duten ASK moduko erakunde dinami-koek indarra hartzen dute. Negoziazioaren kontzeptua ere aldatzen da apur bat, orain adibidez, HBk zeregin garrantzitsu bat izango luke negoziazioaren ondoren...

Dena den nik uste dut al-daketa prozesu horren hasieran besterik ez gaudela. Oraindik asko falta da eta nik beharrezkoa ikusten dut gardentasuna, ezker abertzaleak bere gauzak kalera-tzearena. Eta maila honeta adibidez uste dut Egineko eritzi orrialdeetan askoz ere gehiago eztabaidatu behar-ko litzatekeela ezker aber-

tzalearen garapen eta kon-traesanetaz, bere mesede-rako gainera zalantza barik. Uste dut une honetan ba-daudela tapoi batzu eta ho-rietako bat Eginekoa. Ez da jokaera ona gauzak ezta-ltzea eta ezer kalaratu ez da-dila.

A. 1982an Pariseko bidea hartu zenuen. Gauza asko esan ziren Parisa alde egin zenuenean. Azalduko zenituzke gora behera haiek.

O. 1987tik aurrera gertatu-tako gauza askok arrazoi apur bat eman didatela uste dut. Ni ez nengoen batere ados HBk KASekiko zuen subordinazio mailarekin, eta gaur egun ere ez. Nik uste dut HBk bere identitate ezaugarriak dituela eta ha-rremanak subordinazioz-koak baino koordinazioz-koak izan behar dutela. 1980an ekin zitzaion prin-tzipio horri eta KAS gutzia zegoen ados berarekin. Bu-rutu ziren zenbait lanen ara-bera HBren eginbeharra errepresioaren aurkako mogimendua zuzentzera, kanpo harremanetara eta

eremu instituzionalera (bai-na KASen subordinazio-pean) mugatu behar zuen.

Uste zuten independien-teren batzuren nahi HB al-derdia bihurtzea zela eta ho-ri ez zen horrela, beste arra-zoi batzuen artean ez zelako hori nahi eta independien-teok ospea bai baina inda-rrik ez genuelako. Garai hartan HBk errepresio han-dia jasan zuen, oso ingura-tuta zegoen eta egoera ho-rietan egiturak ere asko es-tutzen dira. KAS mailan aka-tsak onartzea ez da erraza baina nik uste dut 1987-88an hasi zen prozesuarekin koordinatze prozesua ho-rretaranzko urratsak ematen ari direla. Baina nire ustez hasi besterik ez da egin.

A. Eta oraintsu Txema Montero eta beste zenbait pertsonarekin gertatu de-nak ere zure ustez ba al du zerikusirik guzti horrekin?

O. Ez dakit. HBren botu emailea naiz baina ni ez naiz HBko militantea, orduan ez dakit gauzek nola funtzio-natuko duten gaur egun eta ez dakit eztabaiden nondik norakoaz, baina suposatzen dut prozesu berberaren ez-tenkadak izango direla. Nik beti apoiatuko dut HBren pisu politikoaren gehitzea suposatzen duen gutzia.

A. Zure lanean ezker aber-tzalearen zatiketa ere landu duzu modu sakonean.

O. 1976an jadanik ETA (p-m)ren egitura politiko mili-tarra aurrera eraman ezina da. Baina Otxagabiako planteiamendua ere ez zen zuzena, nahiz eta garai har-tan askok sinisitu genuen hartan. Borroka armatuaren garapenean jarrera logikoe-na ETA militarrek eraman izan duena da, hots talde-estatu baten egituratzea, eta hori bermatu eta egungo gi-zartearen aurka egingo duen

gizarte eremu bat sorreraz-tea. Suposatzen dut Irlandan eta berdin funtzionatuko duela.

Otxagabiako planteamenduetan borroka arma-tuari burgesiaren kontrako funtzio instrumental soila ematen zaio. Borroka ar-matuak beti eramaten ditu muturretara gauzak eta

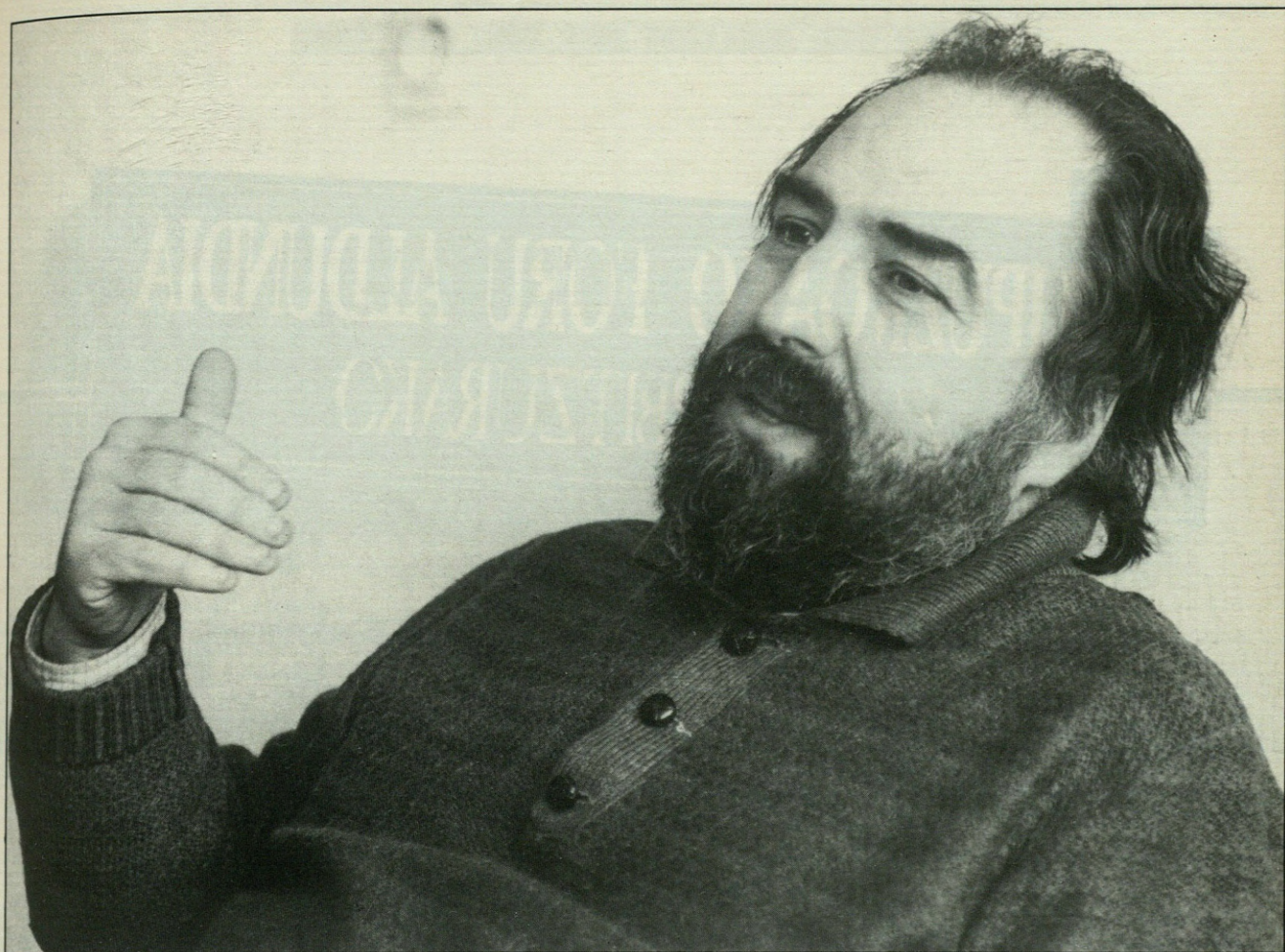
■ Bergizartera-tzearekin EE eta Estatuaren arteko idendifikazioa gertatu zen●

biolentzia legitimatzen duen taldea barne etsai modura hartzen du aurkako mutu-rak (kasu honetan bi, es-painiar estatua eta «pakeraren aldeko frentea».

A. Eta ETA (p-m)ri dago-kionean?

O. 1978-79an borroka ar-matuaren oso erabilera txi-kitik borroka horren erabi-lera terrorista batera iragaten da, populazio zibilaren aur-ka... EIA abanguardia eta ETA (p-m) erretaguardiaren eskema hori apurtzen has-ten da. EIAk gero eta gehi-go baztertzen du borroka armatua, borroka institu-zionala eta hauteskundee-tan gero eta indar gehiago jarritz, baina «borroka» hitza gero eta gehiago baztertzen da bere ordezt «partehartze» nagusituz.

1981-82 biolentzia es-trukturala eta instrumenta-lari buruzko diskurtsoa de-sagertu egiten da eta EIA aterabide negoziatuaz hi-tzegiten hasten da baina ate-rabide honek borroka ar-

«Euskadiko Ezkerrak, «arrazionaltasunaren alderdiak», garapenik irrazionalen etarikoa izan du».

matuaren amaiera suposatzen du. Hala ere, hasieran diskurtso bera jarraitzen du, Amnistia, Nafarroa, indar errepresiboak... Eta hor ematen da (p-m)en arteko eszisia, VII. eta VIII. asanbladak. Orduan hasten dira zortzigarrenekoak. Auzolaneekin mogimenu politiko berria bultzatzen nahiz eta honek ere porrot egin. EIA

Konstituzioaren onarpenak Estatua eta EEren arteko tentsio gune bakarraren desagertzea suposatzen duen

eta EPK-k bat egiten dutenean borroka armatuak berea egina zuen. EIAk aktiboki jokatzeko du horren alde eta Nueva Izquierdak esaten du «desagertu behar bada desagertu dadila berez, baina guk ez dugu espreski hori bultzatuko».

A. Zein da prozesu horren elementu klabea zure ustez?

O. Hemen funtsezko gertakizun bat dago, bergizarteratzearen agerpena eta onarpena. Berorrek estatuekin identifikazio bat gertatzen da. Horrek baldintzatuko du etorkizuneko EE. Eta orduan hastendiratzen EEkoek desmitifikazio prozesua deitzen dutena, hots, independentzia, iraultza eta

estatu sozialistaren desmitifikazioa. Estatu autonomikoarekin identifikatzen da eta horrela aurreko guztia-ekin apurtu beharra du. Erabateko kontraesana sortzen da, lehenbizi —nahiz eta erretaguardia izan— estatuen antagonikoa den talde armatu batekin identifikatzen zara eta ondoren gartzelatik ateratzen zaituen estatuekin identifikatzen zara. Gero 1983tik 1985era EEk planteiamendu eurokomunista baten barruan oraindik PNVrekin hauteskundeetan lehiatuko den ezkerreko talde indartsuan amezten du, baina ikustean hori ez dela inolaz ere posible EEk eremu autonomikoan leku bat hartzea besterik ez du nahi. EE, beraz,

Ezker abertzaleak bere barruko gauzak gehiago kaleratu beharko lituzke

iragan barik geratzen da eta prozesu guzti horren amaiera 1988an gertatzen da Konstituzioaren onarpenarekin. Estatuarekiko tentsio gune bakarraren desagertzea suposatzen du honek. Eta gaur egun EE edozein gauzetarako balio duen alderdi bisagra da. Egungo partehartzea gobernuan adibidez, gaurko ogia baina biharko gosea da.

Xabier Letona

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

Jaurlaritza berri asmo zaharrak berri

ESAN ohi da gobernu baten legealdiak ezer gutxirako ematen ahal duela, jabeaz aldatuz gero. Aurrekoak egindakoa berrikusi, norbere ustez gaizki egindakoa berregin, eta lau urteak pasatu orduko, gauza berri handirik ezin egin. Eusko Jaurlaritzako hainbat sailetan hori gerta badaiteke ere, kulturari dagokionez salbu gara. Lehengo sailburu bera, dirua administratzeko asmo bera, erizpide berak.

Gobernu berriaren Egitasmo idatzian, Kulturari buruzko bederatzifolioetan, gauza berririk bada (Museo eta Liburutegi Erakunde Nazionalak, Kamara Orkestra, erakunde kulturalen koordinazioa...), baina hurrengo lau urteak aurrekoen jarraipen hutsa izango direla duda izpirik ez dute uzten. Espero zitekeen, bere alderdiari ere batzuetan muzin egiten dion **Joseba Arregi** jaun eta jabe izanda. Edonola ere, garbi dago EE eta EAK beren ahalmen eragin eskasa beste esparru batzuetan erabili nahiago izan dutela.

Diskurtso teorikoak bereganatzen du indar handiena Gobernu Egitasmo

horretan. Indar ez-abertzaleei egindako keinuez josita dago, kultura integratzailea behar dugula esanez, baina aldi berean euskarak eta Euskal Herriak dituen eskubideak alderaezina direla behin eta berriro errepikatuz. Akordio zabal baterako dei egiten du, baina argi utziz akordio hori bide politiko-instituzionaletik egingo dela. Kulturaren alorrean ere gero eta garbiago ageri da Paktoaren eragina. Paktoaren alde ez dagoena, haien kontra dago, eta beraz existituko ez bailira jokatu du Jaurlaritzak. Gero eta gertaera gehiago dago horren lekuko. Balore nagusi bezala aipatzen dituzten 'aniztasuna' eta 'tolerantziaren' izenean.

KOMUNIKABIDEETAKO euskarari buruz enkargatutako txostena aurkeztu berri du **Dionisio Amundarainek** hogeitamarren bat lagunen aurrean. Agindutakotik —edo espero zenetik, behintzat— urrun samar geratu da ikerketa, kronikek eta lekukoek esan dutenez. Hizkuntz arazoen inbentarioa behar zuenak, abiapuntu eta sarrera metodologikoa

izatera mugatu du bere burua. Plan-gintza diseinatu dute. **Jose Ramon Belokiren** hitzetan, presupostuak onartu orduko batzorde bat osatzeko asmoa dute. **Mikel Atxagak** honela laburbiltzen zuen aurkezpena: «*Unibertsitateko Euskal Kazetaritza Eskolan (sic) euskara gehiago landu behar da, kazetariak euskara gehiago ikastera behartu behar dira, komunikabideetan euskal-babea erabili behar da, eta jakina, gizar-teak berak euskaraz bizitzen abaleginak egin behar ditu*». Konklusio apalegiak, «Euskara euskal egunkarian» izenburupean aurkeztuak izateko. Ulertzekoa da «Avui»-ko **Ricard Fite** hizlari gisa gonbidatzea, zenbait mahaikideren gastuen justifikazio bila.

Erreferentziaz ari naiz, badakit, txostena zuzenean ezagutu gabe. Gorde itzazue jaurtigaiak beste baterako, ordea. Gonbidatutako kazetarien artean, bat bera ere ez zegoen ARGIA edo «Egunkaria»-korik; Kultura Sailekoei «ahaztu» egin bide zitzairen gonbite egitea. Idatzizko euskal kazetarien gehiengoak ez zuen ordezkariarik izan ihardunaldi horretan. Ez da harritzekoa. Iharduna bera, euskarazko egunkariarik kalean izango ez balitz bezala, burutu zen. Sintomak ikusita, zeinahi patologok diagnosi zehatza egingo luke: eskizofrenia.

— Gobernu berriaren Egitasmoan, kulturari buruzko gauza berririk bada, baina hurrengo lau urteak aurrekoen jarraipen hutsa izango direla duda izpirik ez dute uzten ●

Josu Landa

Iparraldeko eta Nafarroako bertso eskolen nekeak

Luxozko bertsolaritza eskola bihurtu ziren Almen eta antzekoak, eta beren fruituak hor barrena dabilta, askok orduan uste baino lan handiagoa ematen. Hauen ondoan, ordea, badira beste proiektu batzu, xumeagoak, nekezagoak, eta etorkizuna hain argi ez dutenak. Nafarroa eta Iparraldeaz ari gara.

BERTSO eskolek aski hizpide eman dute azken denbora honetan; 15 urteko bat Araba-Bizkaiko Txapelketaren azkenera iritsi dela, eskoletakoek eskas dutena edo darabilten hizkera dela, emaitzak espero baino hobeak izan direla e.a. Halaz guztiz ere, horrela aritzen zaizkigunean ia beti Gipuzkoako edo Bizkaiko gazteez dihardute, horietan sortzen bait dira jendaurrean aitzeko gai direnak, ez da aitemenik izaten Nafarroan edo Bidasoaz eskuineko hiru herrialdeetako gazteez, izan ere ez bait dira atera. Zergatik ez diren atera, atera behar ote zuten, ateratzeko edo bertsolaritzaren bideak

aurrera egiteko zein pauso eman duten eta eman asmo duten, orain berean zertan diren, eskola-ikastolek zein jarrera duten edo zein herritan ari diren lanean eta zer adinekoekin azaltzea du gure lan honek bere xedea.

Bertso eskolaren dinamikak bi mailatan ageri zaigu Euskal Herrian, irakaskuntzaren barrenean edo hortik kanpo herri edo ibar bateko bertso giroan finkatua. Bertso giroa oso zabaldurik ez den lekuetan edo bertsoaren munduan sartzeko zailtasuna ageri dutenetan, irakaskuntza da lan hori betetzen duena, gaztetxoekin inguruko irakaskuntza. Hori da Nafarroa eta Iparraldeko

egoera. Hona bi horiei buruz Nafarroako Bertsolarien Elkarteko Lontxo Aburuzak eta Iparraldeko Bertsolarien Lagunak-eko Ernest Alkatek eman datuak.

Iparraldeko berri

Haurrekin lanean ari den taldea hau dugu: Mixel Lekuona Hazparneko ikastolan eta Kanboko eskola g ristinoan. Orain artean aita Santos Beloki aritu da Maule, Donapaule, Garazi eta Hazparneko ikastoletan, baina orain Hegoaldean da. Ernest Alkat berriz honako

ikastoletan: Uztaritze, Baiona, Arrangoitze, Senpere, Lohizune eta Hendaian. Sarri Donapaulekoa hartuko du. Lehen Belokik zerman Maule irakustunik gabe beraz. Kanboko Xalbador ikastegia ere aurtan gabe gelditu da. Ideia baten hartzeko, jakin beza irakurleak Alkatek 8-11 urte bitarteko 185 haur izaten dituela urtean zehar Seaskako ikastoletan. Eskola nazional-etako irakasle bertsozale batzuekin bilduak dira Bertsolarien Lagunak elkarteak 3 edo 4 lekutan, baina horretatik ez da ezer atera, eskola horietako irakustunek ez bait dute biderik deusendako.

Beren lanaren lagungarri, berek sortua nahiz Hegoaldean gehien bat Gipuzkoa aldean sortutako materiala darabilte, Nafarroan egiten duten bezala, hauen artean nabarmen direlarik *Bertso Trena*, *Bertso Ostatua* eta *Bertso Galaxia* lanak.

Instituzioekiko hartu-emanek ez dute inolako fruiturik eman. Akitaniako Kontseilu Generaleko hautetsiekin mintzatu dira elkartekoak jendea liberatzeak suposatzen duen sotsaren galdegiteko, eta ez dute bildu hitz ederrak bai- zik. Urtero igortzen diote kontseiluari egindako lanaren dossierra, baina erantzunik ez. Diru pixar bat erdiesten dute, baina ez irakaskuntzarako, hainbat materialen ordainketan laguntzeko baizik. Herriko Etxe batzuetarik, alkatea bertsozale delako, herri horretan saioak egiteko ohitura dagoelako edota bertan bertsolari zenbait bi- zi delako, diru laguntza ba- dute elkartekoek, 16 leku- tatik hain zuzen.

Irakaskuntzatik kanpo dagoen gauzatxo bakarra Arzallus bertsolariaren gi- daritzapean sortutako Hen- daiako bertso eskola da. Bertso eskola izateko, ber- tsolaritza indarrean dagoen herria behar du. Iparral- dearen barnekaldean, ez dago halako berotasunik gurasoen partetik haurrak bertsotan treba daitezen. Hendaian berriro, giroa ho- bea da, eta gurasoek aha- legina egiten dute hurrek non aritu izan dezaten. Or-

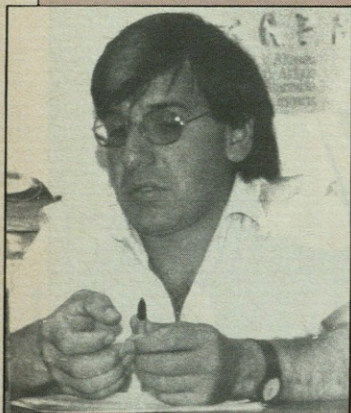
**1.200 haur
trebatuko ditu
Aburuzak aurten**

dea, Alkatek zioskunez ez da hau Iparraldean ohiz- koena, bertsozale gutxi bait dago, nahiz gehienek ber- soa maite dutela aitortu; saio zenbait antolatuz gero, jenderik ez da ia izaten adi- tzen. Sintoma gisa, ihardu- ten duen bertsolari gaztee- naren eta bertso eskoletan trebatu den lehenaren arte- ko adin diferentzia 24 urte- koa dela esan digu Ernes- tek; Laka litzateke bata, eta Urruñako Urko Atxotegi 16 urtekoa bestea. Gaitzen ar- tean, saioen urritasuna, gai jartzaile eskasia, liberatuta- ko norbaiten beharra aipa- tzen dira ere.

Egun, Atxotegirena sal- buespen da, eta ez dago taula gainean bertsotan ari- tuko den gazterik, horreta- rako bideen jartzera entse-

**Uztaritzeko gaztetxoak
bertsotan ikasten
Alkatekin.**

Tafalla eta Lizarrako esperientzia bat

NI harritu naute Tafalla eta Lizarrako jarrera batzuek. Nik nioen Kijotearena egitea zela han bertsolaritza lantzea, bai behintzat bertsolariak ateratzeko asmoz. Sorpresa izugarria izan zen. Lizarran

adibidez, bertsoak grabatuta jartzen genituen, bi bertsolari teman, eta gazteek jaso zuten mezua izan zen bata besteari edozer gauza esateko balio zeza-keela bertsolaritzak, joku baten barruan, eta normalean erabiltzen ditugun gizar- te arauak apurtzen zitu-ela, ez noski bertsolari- tzarenak. Orduan hain- beste gustatu, eta kopla- tan, bata besteari izuga- rriak botatzen, ziria sartzen asmatzen ez bazuten behintzat, izugarritzako as- takeriak botatzen. Espre- siobide gisa ezinobea aur-

kitu zutela iruditu zitzaiz- dan. Askotan ez zen gaia jarri beharrik ere, berak hasten ziren elkarri koplak egiten. Hortik bertsolari izatera tartea dago, baina bertsolaritza izugarri gus- tatu zaie, eta bertsolaritza lanean izugarri aritzen di- ra, gogotik. Ez da normala haurrak lan egin eta gero etxean ezer agindu gabe bertsoak egiten aritzea, eta hurrengo astean bertsoak zuzentzeko ekartzea.

Gauzak esateko beste lizentzia batekin jokatz- en dugu, hor beste eremu zabalago batean ari gara

euskara lantzen, eta era horretan bide aproposak sortzen dira, batez ere eus- kara ikasten ari direnen- tzat. Euskaldunentzat ber- tsoa antolatzea eta esal- diak egokitzea izan daite- ke. Besteek, oraindik eus- kara zabarrago batekin ere koplak egoki bat molda de- zakete, eta hori da harriga- rria. Aditza jarri gabe ere, bestelako hizkuntz aska- tasuna baliatuz zerbait onik moldatzeak erreali- zaturik sentierazten dien neurrian.

LONTXO ABURUZA

Xalbador-en bertsorik ez

ARI naiz Uztaritze, Baiona, Arrangoitze, Senpere, Lohizune eta Hendaiako ikas- toletako gaztetxo-ekin lanean. Iaz Xal- bador ikastegian ere aritzen nintzen, 11 urtetik gorakoekin. Garbi dago, orain- goz, bertsoa bultza- tzeokotan, ikastoleta- tik aterako dela.

Aurten ez da gehiago bertsolari- tzarik Xalbador-en, ordutegia dela eta, ez da bereziki eskainitako or- durik. Min handia dut ho- netaz, zeren iaz bai bait zen kopuru pollita,

Arrangoitzetik 7 bat eta Lohizunetik 10 bat ikasle onak zirenak, orain ez di- tut ikusten bertsotan. Bel- dur naiz bertsolaritza bu-

katua den horientzat.

Bestalde, 14-15 ur- teko adinean, ber- tsolaritzak garrantzia galtzen duela ikusten dut, asko gauza di- tutze egiten, dantza, pilota, rugbya, musika...ez dute aizi- narik bertsotan ari- tzeke, eta eskolatik kanpo gogorik ez, pesimista naiz egin daitekeenaz, zeren herri batean 2 edo 3 bilduko dituzu ber- tsotarako, eta beste batean beste 2 edo 3, eta alkartzea oso zail da.

ERNEST ALKAT

behar da Alkatek ez duela eritzi hori askiesten.

Nafarroako berri

Badu 6 urte elkartekoak ira- kaskuntzan hasi zirela, hel- buru bezala, ez bertsolariak ateratzea, hurrei bertsoa- ren mundua ezagutaraztea zela. Gobernuari aurkeztu zioten egitaraua eta honek bere gain hartu dena suben- tzionatuz. Ordea honek irakaskuntzaren barnean arazo laborala sortzen zuela eta, berriro bertsolarien el- karteari pasatu zion lana, subentzioekin jarraituaz. Horretaz kanpo bazen beste koxka bat, Eusko Jaurlari- tzak berak ere egiten ez zuena, bertsolaritza irakas- kuntza ofizialean txertatzea, nafar gobernuak egiten ari bait zen egitaraua bere ira- kaskuntza sarearen barne hartzean. Batera nahiz bes- tera, haurrekin Nafarroan egin den lanak aurrera egin du, eta eskola nahiz ikas-

gatzten ari dira elkartekoak. Giroa sortzeko saioen bat antolatuz gero Hegoaldetik ekarrazten dituzte gazteak iaz egin duten bezala, Ipa- rraldeko entzule gaztetxo- en

erantzuna bikaina izan zela. Elkartekoek egiten duten lanak ordea jarraipena ez du segurtatua, haurrak 11 ur- tetik gora ez bait dira aritzen Xalbador ikastegian, ordu-

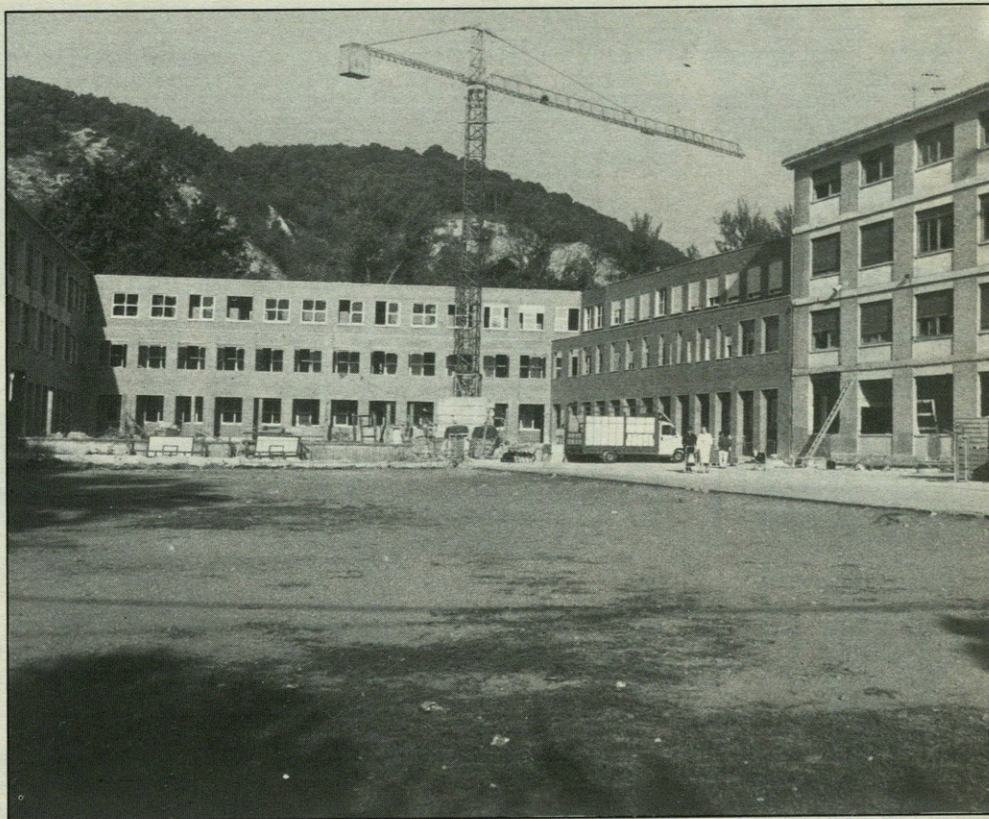
tegi arazoak medio, eta ber- tsoa hizkuntz eskoletan ikusten dute musika eta li- teratura bezala. Irakasleek diotenez haurrek teknika ongi ezagutzen dute. Esan

toletako irakasle asko pres-tatu dituzte bertsolaritza ar-lo gisa lantzeko. Ikastaroe-tan 140 bat irakasle izan di-ra, egun 48 ari direla bertsola-ritza hurrekin lantzen. OHOk 8. maila artekoetan 34 ikastetxe dauzka koordi-natzeko bertsolarien elkar-teak.

Oso garbi eduki zuten hasieratik ikastola nahiz es-kola publikoa zirela landu beharrekoak, euskara eta bertsotik giroa bizirik zirauten leku askotan eskolak haur asko biltzen bait zuen. Goi-zueta, Arantza edo Leitza honela gertatu zaie.

Gauzak gutxi gora behera nola dauden: leku guztietan ezin da plangintza egin, irakasleei ikastaroak emateko, hauen lana koordinatzeko nahiz hurrekin zuzenean lan egiteko lagun faltan bait daude, helburu gisa liberatu bi izatea dutela. Honela plangintza orokorrak hutsuneak ditu. Lan guzti horren borobiltzeko instituzioen inplikazio zuzenagoa ezinbestekotzat dute elkar-tekoek, haur denboran egin lanak irakaskuntza ertainean segidari izanen badu.

Irakaskuntzatik landa bertsotik eskola batzuetan sortuak

Zaletasuna biztu da Lizarrako ikastolan.

dituzte Nafarroan, eskola ordutik aparte eta bertsolar-riak ateratzeko bide gisa. Bortziri aldeko 20 Arantzian biltzen dira Manolo Arozena eta Bittor Elizagoienekin. Goizuetan beste 10 Andoaingo Oizartabalekin. Leitza ere bertsotik eskola

nahi du, baina ezin erantzun zaio horri. Sakanak eta bereziki Arbizuk ere bertsotik eskola eskatzen dute, baina oraingoz baliapiderik ez dagoela diosku Lontxo Aburuzak.

Elkarteak egiten duen beste eskari bat, baliapideak

dauden ber, bertsolaritza irakaskuntzan oinarritzeko heziketa orokorreko 3. mailan sartzen hastea. Aurten adibidez, 2.000 haurrek baino gehiagok parte hartu dute bertsopaper lehiaketan, kalitate nahiz kantidadetik urtero gora eginez. Bapateko saiorik ere egiten dute, orain artean gelatik zuzenean Iruñeko azken-era bildu-eraziz haurrak, hemendik goiti Iruñera zuzenean eraman gabe, aurretik ibar mailako bapateko saioak hobetsiko dira.

Ikastaroak hiru hilabete-koak dira orain, urtean 26-28 talde harturik bere gain Lontxo Aburuzak, as-tean egun bat eginez. 1.200 haur harturik, denak OHOk 5. mailatik gorakoak, beste hainbeste gelditzen dira gabe elkarteak duen laguntza eskasa medio.

Iñaki Camino

Nafar Gobernuak hartu behar bere esku

BERTSO eskolek ez dute Nafarroan Bizkai-Gipuzkoetan duten inddarra, arrakasta, laguntza ezta emaitza bera ere. Berezi-tasuna gainera nabarmena da, beste bi probintzia ho-rietan, irakaskuntza mun-dutik kanpo herriko ber-tso giroan eskolak oinarri-tuta daude eta. Nafarroan honelako saioak hasi bes-terik ez dira egin, eta na-gusiki irakaskuntzak eran-

tzun behar dio eskari ho-ri.

Orain artean hor kokatu da Nafarroako Bertsola-rien Elkarteak egindako lana. Literatur arlo honek gaztetxoari dakarkion ona zenbatekoa izan daite-keen ikusirik, ardura ho-rretarako 2 liberatu eska-tzen dizkio bertsolarien elkarteak gobernuari, ber-tsolaritza irakasleekiko koordinazio lanetarako,

irakasleei ikastaroak ema-teko, saioak prestatzeko, eta baita hurrekin lanean aritzeko ere.

Bi liberatu horiekin lor-tuko litzateke orain arte elkarteak egindako lanak segida onik izatea, eta Na-farroako eskola nahiz ikastola guztietara iriste-a. Planteamendu hori dute irakaskuntzari buruz Na-farroako Bertsolarien El-kartekoek.

Lehenengo diskoa kaleratuko du udaberrirako Hor Konpon-ekin batera

Kantuen originaltasuna eskaini nahi du Baneteuanba taldeak

Bi urte bete direla, «Plastikoa grabatzeko sasoia badela uste dugu» adierazi zioten ARGIAri. Haiek esandakoan, 89an alegia, izan ez bada ere, grabatzeko aukera behintzat heldu zaie. Baneteuanba taldeak, Hor Konpon taldearekin erdibana, diskoa kaleratuko du aurki. Estudio lanetan ez dira hasi oraindik, baina izan badu talde honek, grabazio kontuez gain, zer konta ugari.

KANTU guztietarik sortu berriak, datorren uda partean gehien joko dituenak hobetsi ditu Baneteuanba taldeak Lp erdi honetarako, «oraindik oso entzunak ez direnak, zabaldu ditugun bi maketetan aurki ez daitezkeenak». Elkar-ek, grabatzeko proposamena luzatu zienean, ez zituzten akaso hain go-goan oraintsu asmatutakoak, baina egunak joan ahala, eta grabatzeko unea atzeratzen zieten neurrian, kantuok garrantzi handiagoa merezi zutela erabaki zuten.

Pertsona arruntaren bizi-moduari heltzen diote gaietan, gertatu zaizkien komeriei. Euren istorio per-

tsionalak dira batez ere kontatzen dutenaren hezur eta mami, «gure letrak ez zaizkio politikari atxikitzen» diote. Jontok, taldeko abeslari eta kitarra denak, zertxobait gehiago eransten du «Nik, erromantikoak direla esango nuke» gainontzeko lauei, bata besteari begira jarrita, barrea eragiten badie ere.

Talde askotan gertatu ohi den bezala, honetan ere musika kontutan daramatzaten bost urteotan izan dute aldaketarik. Jonto da instrumentu eta talde barruko «ofizio» gehien probatu duena. Gaur egun abeslari eta kitarrajole bada ere, garai batean urtebetez beste mutiko batek kanta-

tzen zuen, eta kitarra ere Luisek (oraingo baxuak) jotzen zuen. «Hala komeni zelako egin genuen instrumentu trukea» azaltzen digu Jontok. Orain dauden moduan, Jonto, esan bezala, kitarra jotzeaz gain, abeslari, Ritxi bateria, Luis baxua, Javi kitarra akustikoa eta Errapel saxoa, badirudi taldeak oreka egokia aurkitua duela, «gustora gabiltza borrela».

Ondarrutar petoak

Hizkuntzari dagokionez, betidanik kantatu izan dute euskaraz, euren herrian egiten den bezala, ordea, Ondarruko hizkeran. Noiz-

bait kantuen letra kaleratu izan dutenean, bigarren maketarekin esate baterako, belarrira ematen duen moduan idatzi izan dituzte. «Guk, basi berritan, traba izango ote zen errezeloa izan genuen. Elkar-eko arreglistak, esate baterako, era borretan arraro gerratzen dela, oso berezi, baina ederki, oso doinu polita lortzen genuela, eta balaxe egin dugu, geureari eutsi». Haiek ere ez omen dute, esan digutenez euskaratik batuan kantatzen direnak hain erraz ulertzen, edota beste edozein hizkuntzatan datozkienak, «inportanteena, ordea, musika da». Erdaraz kantatzen ere saioa egiteko asmotan ziren, baina orduantxe joan zitzairen Elkar eta baztertu egin zuten ideia, «kantatzeko ziur ez genukeela arazorik. Hasieran erdarazko aboskera arraro eginda ere, berehala obituko ginatke. Kezka baxarra kontzientziarena izango genuke».

Javik, Ritxik, Luisek, Errapelek eta Jontok bizimoduak sortzen dituen istorioak isladatu nahi dituzte kantuetan.

Lantokia kantuen sorleku

Ez dute, orain arte behinik behin, arazorik izan entsaiatzeko. Jontoren familiak lanerako duen pabilioia biltoki bikain bilakatu dute bururatzen zaizkien musikak jorratzeko, edonori otutako ideia kantu bihurtzeko, «baretxek duen oztopo bakarra gauetan jotzea da. Ondoko baserrikoak ez ditugu nazkatu nahi. Bestela, iluntzetan aritzeko ez da bat ere arazorik». Asteburuetan hartzen dute beta elkarrekin egoteko eta kantuei errepasoa emateko. Astean zehar noizpait elkartu badi-ra ere, lanean aritzeak mugak jartzen dizkie, larunbat eta igandetan joaten dira,

beraz, Ondarru eta Berriatu artean duten lokalera.

Lana aipatu dugula, nork irabazitako sosei eske diote Baneteuanbakoek lortu dutela musika ekipoa, alde horretatik gainera nahikoa konpleto dabilta «instrumentuak poltsikotik pagatutakoak dira. Anplifikadoreak eta gainontzeak bankuari milioi erdiko kreditua eskatuta lortu ditugu». Bueltatu beharreko diruak hiru urtetan kitatuta, «zorrik ezean, trankil gabilta. Kontzertu guztiei baiezkua eman beharrean ez gaude. Gainera hainbat kontzertutako sariak berritik haruntz joateko behar izan duzun gasolina pagatzeko adina ez dira». Hala ere, diskoa plazartzekak gauzak hobetuko di-

tuelakoan daude, kontzertu txukunagoak eskainiko dizkieten esperantzan. «Entzute bandialortu nahi izanez gero, jendearen onespina irabazi egin behar duzu, sortu duzunak balioa duela frogatu. Askotan, kontzertu ugari eskaini ez baduzu ere, disko bakarra nahikoa da horretarako, jendeak ezagut zaitzan, alegia».

«Geu originalenak»

Euskal musikaren etorkizunaz eta gustoko taldeez ere mintzatu zaizkigu. «Rock-radikalak hondoa jo duela uste dugu. Lehen pop-rock musikaren inperioa, Itoiz-ena zen. Rock

radikala beldu zenean baxatu zitzaizkion indarrak. Orain berriz, jendea asper-tuxea du azken honek, gu bebintzat balaxe gauzka. Honi ere belduko zaio ordezkoa». Euskal Herriko taldeak ez dituzte oso begi onez ikusten. Talde asko betiko bidetik doala, ez duela berririk urratzen iruditzen zaie. Beste asko berri oportunistatzat jo dute.

Gaur egun bertan egiten den musikari begira, originalena, «geurea, Baneteuanba» dela esan digute. Horrexegatik, ez beste ezer-gatik eskaini omen dio Elkar-ek diskoa Hor Konpoekin batera grabatzeko aukera.

Garbiñe Ubeda

Museoa inauguratu da hamazortzigarren edizioa ospatzeko

Angulema, komiki munduaren urteroko bilgunea

Posta bulegoan komikilari gazteen erakusketa dago, Asterix eta Obelixek begiratzen dizute zeinahi jantxidendako erakusleihotik eta kale kantoiko hanburgeserian tebeotako pertsonaien freskoak daude ormetan, kapela sixtino gaurkotua bailitz. Angulema da, 18. Nazioarteko Komiki Azoka.

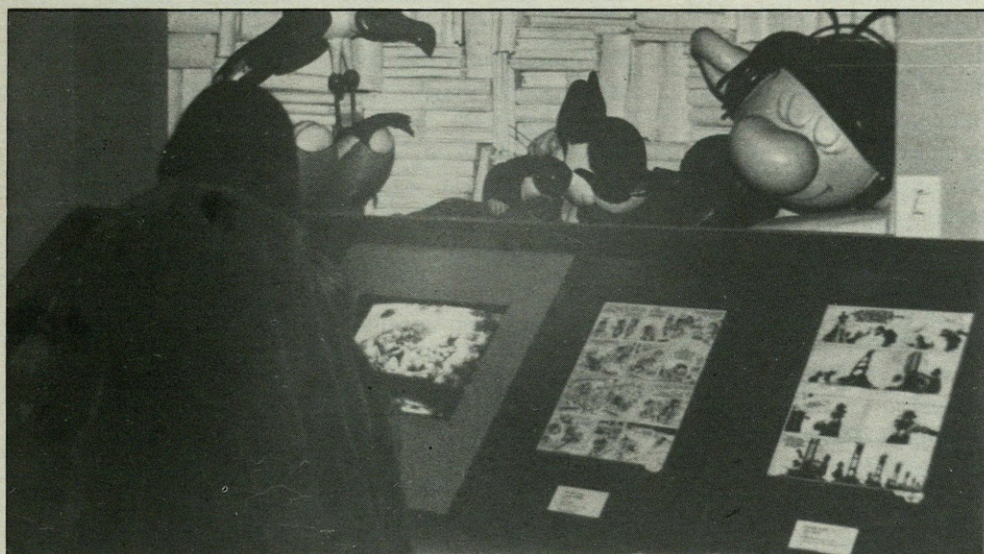
AURTENGOAN luzez janzteko adina heldu zaio komiki munduko azoka nagusienetakoari, hel-

duen mundura sartzeko garaia, eta desafioari erantzuteko Museoa inauguratu dute, Komikietako Museoa.

Horixe izan da Angulemako 18. Azokak eskeini duen berrikuntzarik nabarmena, umeentzako txorakeriak

ala bederatzigarren artea, komikiak badu, arte handien gisa, Museoa.

Frantzia, Belgika eta Amerikako komikiak biltzen ditu CNBDI-ko (Komiki eta Irudiaren Zentro Nazionala) Museo-mediatekarak, 200.000 bat obra eta 2.500 irudi orijinal. Horietako gehienak mediatekan eskuratu eta irakurri daitezke, oso toki egokian gainera, liburutegietako gehigizko isilatasunetik kanpo eta nork bere modura, aukian jazarrita, lurreko kojinen gainean, leiho ondoan zutik... Museoa ere ez da batere konbentzionala eta irudietako plantxa orijinalak, hiru dimentsiotako komiki-pertsonaiak eta bideoak nahasten ditu. Minutu pare batez Tardi marrazkilariak eszenak nola zatitzen dituen azaltzen dizu pantailatxo batetan, edo Bilalaren irudia agertzen zaizku hasierako zirriborrotik azken koloreraino. Egileen aukera nahikoa mugatua izan arren biñeten arteko

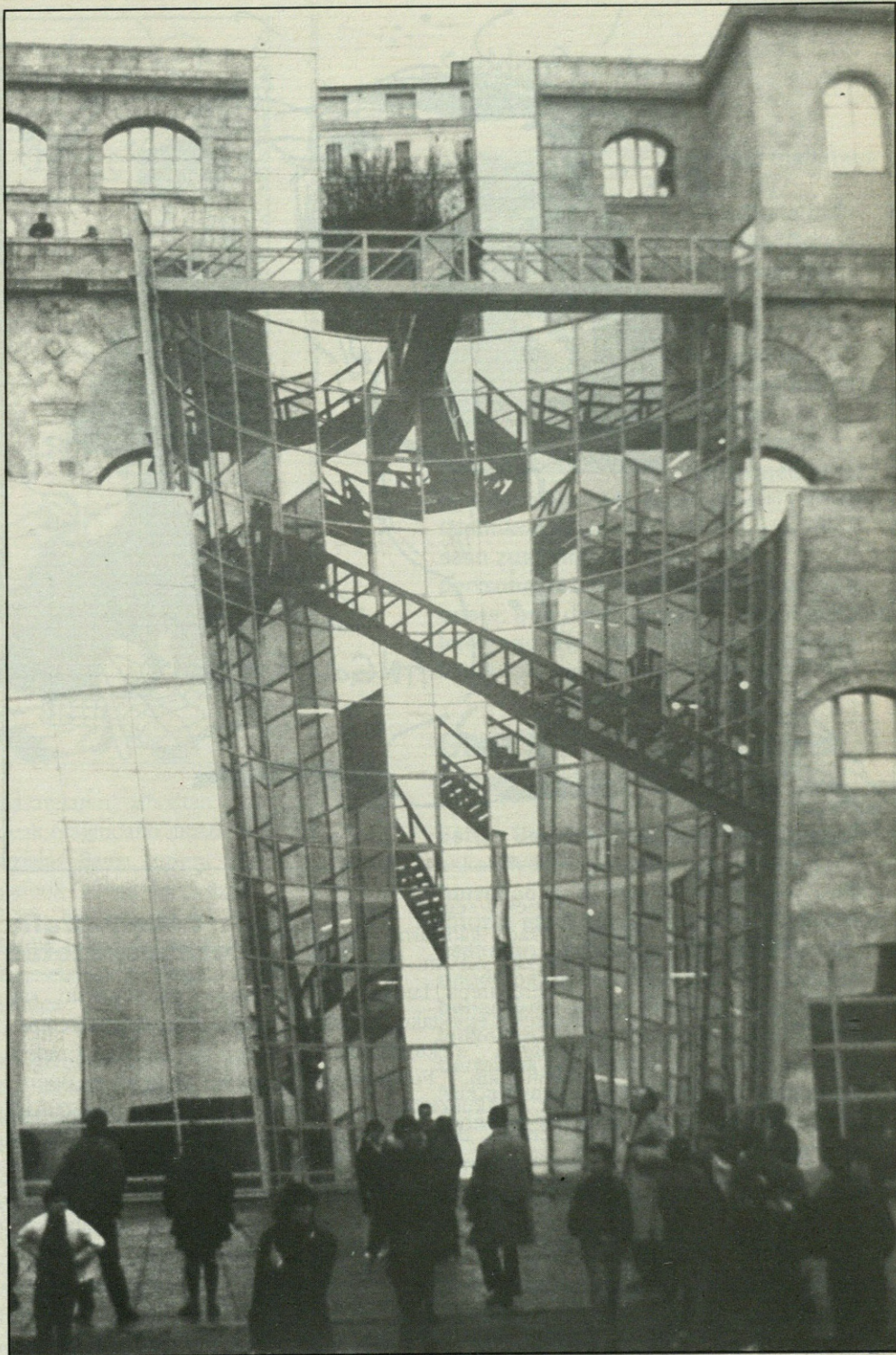
Irudiak eta pertsonaia ia biziak Komikietako Museon.

ibilbide polita eskeintzen dute, gomendatzekoa.

Komiki eta Irudiaren zentro nazionala (CNBDI) oso erakunde berria da, ihazko azoka baino hilabete gutxi lehenago inauguratua gobernuko ordezkari eta guzti. Irudiari dagokion sailan infografia lantzen dute, eta bestelako kolaborazio programa eta ekintzetaz gain Europa osoan balioa duen Infografista Masterra eskeintzen dute. Komikiari dagokionez, lehenago aipatu Museo-mediatekaz gain erakusketak antolatzen dira, hala nola argitalpenak, telebista saioak eta ikastaroak. Zuzendaritzakoek diotenez komikigintzari eskei diezaizkieten zerbitzuak ugaltzea da beren zeregina.

Gotlib aurtengo sariduna

Angulemakoren uteroko zita honen ekintza sonatuena «Alph'art» izeneko sariaren banaketa da. Osotara hamaka dira eta guztien buruan Hiriko Sari Nagusia, marrazkigile nahiz gidoigile baten obra osoari eskeina. Lehendabizikoa Franquinek eskuratu zuen 1974.ean eta ondoren etorri dira Moebius, Bret  cher, Bilal, Pratt eta horrela hamazortzi komikigile handiren zerrenda bukatu arte. Aurtengoa Marcel Gotlibek hartu zuen urtarilaren 25.ean. Hungariar emigratuen semea da Gotlib, 1934.ean jaioa, eta ohorezko tokia lortu du komikigintzan duela urte askotxotik. Zernolako umore sarkorra erabiltzen duen jakin nahi duenak Argia zaharrak bilatu beharko

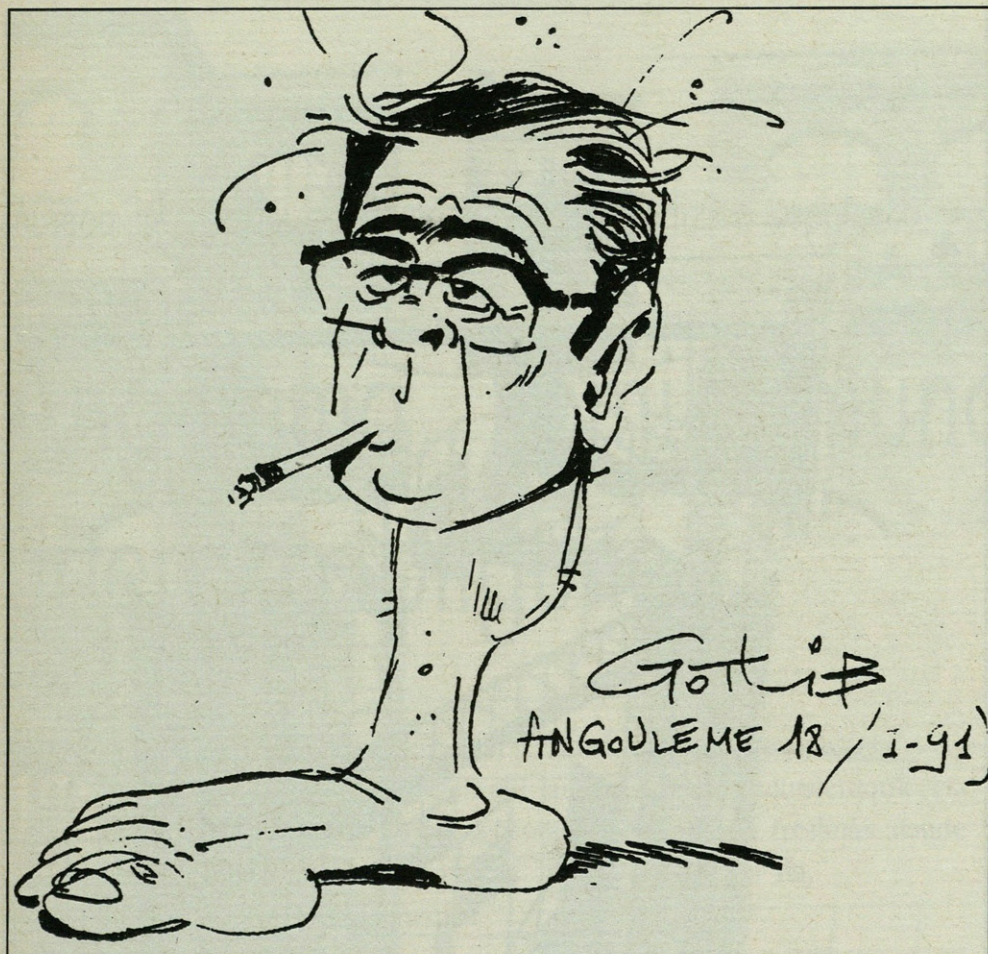

ditu eta hantxe, TXT komikiaren orrialdetan aurkituko ditu Gotlib sinatutako tirak.

Azkeneko hamar urtetan ez du irudirik plazaratu baina «Fluide Glacia» aldizkari-ko sortzaile eta egungo zuzendaria da. «Fluide Glacial»

galera ekonomikorik ez duen komiki-aldizkari ia bakarra da («L'Echo des savanes» da bestea) eta horren zuzendaritzak nahikoa lan ematen diola dio Gotlibek, ez duela oraingoz berriro dibujatzeko asmorik.

Angulemakoren Komiki eta Irudiaren Zentro Nazionala.

Aurtengo irabazlearen autorretratoa.

Sariekin segituz Migelano Prado galziarrak eskuratu du Album Atzerritar Hoberenarena, Lunaren gidoiarekin egindako *Manuel Montano* dektektibearen abenturekin. Publikoaren Saria, irakurleek beraiek aukeratua, Bourgeonentzat izan da *Dernier chant des Malaterre* lanagatik. Bourgeon ere ezaguna da euskal komikizaleentzat Antxeta argitaletxeak egile honen *Isaren abenturak* plazaratu bait zituen euskaraz.

Zerrenda luzea denez gainerako sarietatik bakarra aipatuko dugu, komikiarekin lotutako publizitateari dagokiona, irabazlea Vuillemin izan da, bere ohizko humore «zikinarekin», publizitate paregabea, benetan.

Eszenografia erakusketetan

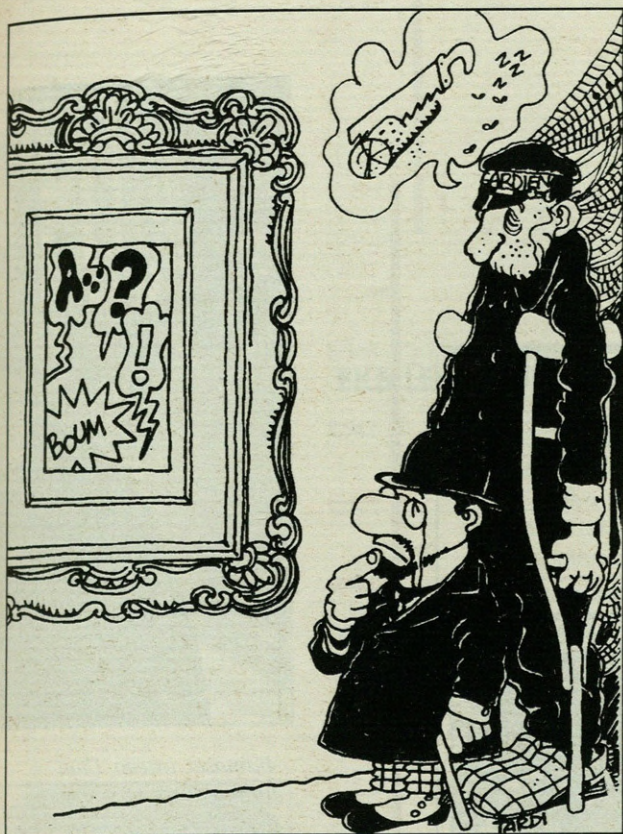
Autore eskubiderik salerosi nahi ez dituenarentzat, sari banaketa ofizialera joateko txartelik ez duenarentzat, hots, Angulemara hurbiltzen den komikizale arruntarentzat erakusketak dira jakirik goxoenak. Hasteko, ohiturari jarraituz, aurreko urteko irabazlearen erakusketa monografikoa.

Erakusketa berezi haue tan —batzuek erakusketa eszenografiatuak deitzen diete— nolabait egilearen komikietako mundua eta giroa isladatzen da. Dibujo orijinalak erakusten dira baina dekoratu berezietan, irudietan agertzen diren dekoratuetan. Max Cabanesena zen aurtengo mo-

nografikoa eta hantxe ziren bere orrialdeetatik ateratako ikuiluak, tarteka zaratak egiten zituzten pertsonaia tridimentsionalak eta, borobiltzeko, biñetaren zein aldetan zauden ahanztarazteko, dendakanpaina bat bazter batetan. Oihala zertxobait erretirata dago izkina batetan eta atzean, orman, irudiak; hurbildu, makurtu, dibujoei begiratzaren jarri eta dendakanpaina baten ertzetik izkutuan so dagien mutiko bat ikusten duzu, zure jarrera berean.

Interes bereziko bigarren erakusketa herrialde gonbidatuarena izaten da. Bretania Handia aukeratu zuten ihazkoan eta itsaso-azpiko tunelaren obrak ziruditen pasilo borobilduetan erakutsi zituzten irudiak. Aurtun Japonia izan da herrialde gonbitatua, mundu osora zabaltzen ari den komikimota bereziko jaioterria. Fenomeno oso garrantzitsua da Japonian komikia eta hilero ehun mila tona paper baino gehiago erabiltzen da horretan. Akira pertsonaia eta telebistetako marrazki bizidunak (Heidi, etab. etab.) dira guretzako komikigintza japoniarraren produkturik ezagunenak, baina horietaz gain itzelezko industria indartsua garatu dute Japonian. Paperen gutxienik interes handia izan zuen «Mangavision» deitu muntaiak, baina ikusi ondoren ezin gauza bera esan, hotzegia zen erakusketa, txikia, pobrea.

Eta bukatzeko Goscinini gidoigileari dedikaturiko erakusketa. Honetan bai, chapeau. René Goscinini benetako instituzioa da komikien munduan eta izenez ezagutu ez arren, ia denok irakurri dugu inoiz berak

idatzitako komikiren bat, bere kumeak bait dira Asterix eta Obelix, Luky Luke eta Dalton anaiak, Iznogud, Nikolas txikia, eta beste hainbeste. R.Goscini 1977an hil zen arren erabateko indarra du egun ere komikigintzan, mundu osoan eza-gunak eta irakurriak bait dira bere komikiak.

Omenezko erakusketa honen haria gidoigilearen memoriaren ganbara zen. Hantxe zeuden gaztetan Ameriketara eraman zuen untzia eta Dalton anaiei kartzelan behin eta berriro jartzen zizkieten kate eta burnizko bolak, Asterixen abentura baten sinopsia idazteko makina zahar batetan eta Goscini berak egindako hainbat irudi. Eta irudietako pertsonaien mundutik bidaia egin ondoren pasarela gurutzatu beharra zegoen, itsasuntzietatik jeisteko bezala, eta

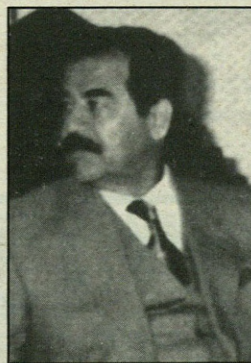
pasarelaren alboetan hai-zeak eragindako itsaso artifiziala. Baina lurrera ailegaturik atzera begiratzera koan han ez zegoen barrikurik, eskritorio bat baizik. Kajoietatik ateratzen zen jendea.

Zine emanaldiak, Golfo-ko gerraren kontra egindako biñetak, hitzaldiak eta kontzertuak ere ez ziren falta Anguleman urtarilaren 25etik 27ra bitartean. Ez eta eztabaida eta kezkak. Udalak izandako diru arazoak direla eta kolokan egon da Azokaren etorkizuna eta hainbatek bi urtetan behin egitea proposatu zuen. Nolanahi ere azkenean gauzak orain arte bezala segituko dutela ematen du, aurrekotu txikiagoekin agian, baina hurrengoan hobeto egiteko ilusioarekin.

Bego Montorio

Z
I
P
R
I
Z
T
I
N
A
K

Saddam ez da Nabukodonosor

Heriotz mehatxua hartu du Gian-Carlo del Monako, Bonn hiriko Operako zuzendariak Saddam Hussein-en pertsonaia opera batetan sartzeagatik. Saddamek berak

egindako aitorpen batzu oinarri hartuta (Nabukodonosorren ondorengoa zela esan zuen) irakiar agintariaren pertsonalitatera egokitu zuen Verdiren opera, hori dena Kuwaiten inbasioa baino lehenago, eta orain Patriota Irakiarren Federazio heriotz-mehatxua hartu du.

Guns'N Roses hard taldeak laster diskoa kalean

Estatu Batuetako Guns'N Roses hard talde eskandalotsuak laster kaleratuko du hurrengo lana. Dagoeneko 35 zati grabatu dituzte eta Slash, taldeko gitarra jolearen esanetan, grabaketa guztiak bukatu daude baina banaketa formula erabaki behar dute: agian albur bikoitza, agian laukoitza. Agertuko diren kantuen artean bertsioak ere izango dira, besteak beste McCartney-en «Live And Let Die» eta Bob Dylan-en «Knockin' On A Heaven's Door».

Sinead O'Connor Princeraren kontra

Hurrengo ateraldia zein izango duen ezin sekula asmatu eta, oraingoan bere azken diskaren produktorea, Prince famatua, salatu du. Irlandako «Hot Press» aldizkarian agertu denez Los Angeleseko villa batetan bahiturik gorde zuela leporatzen dio kantari irlandarrak, eta gainera gau oso bat pasa zuela bera fisikoki mehatxatzen. Akusatuak bere aldetik ez du kezka handirik agertu «Idearik ere ez dut neska horrek zer esan nahi duen». Kontaezinak dira prentsan agertzeko

T E I L A K

■ HERRIZ HERRI ALDIZKARIA ALDI BATEKO ISILIK

BERRI TXARRA zekarkiguten Donapauetik bultzatzen duten aldizkari adiskideek, diru arazoak direla eta aldizkariak aldi batez irten gabe egon beharko duela. Xedea berriz ere kaleratzea dute inondik ere. Beren irakurleei laguntza galdegina dute, lehenik egoeraren sanotzeko. Baita bestalde, irakurleen eskakizun eta beharrek neurtzeko inkesta igorri ere.

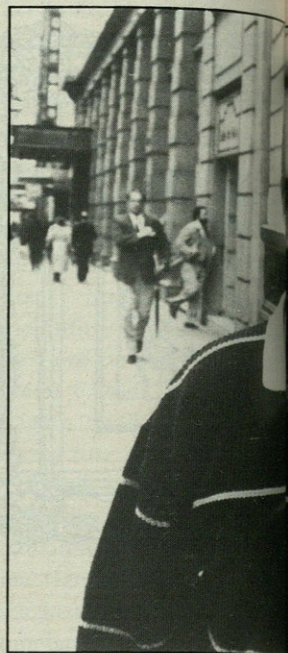
■ «BUENAS NOTICIAS» ALDIZKARIA KALERATU TALDE BATEK

ARTISTA eta kazetari talde baten bulkadak ekarri du «Buenas Noticias» deituko den aldizkaria, asmoz bederen hilabeteen agertu nahi duena. Kultur arlo guztiez iharduteko xedez atera da, gainerako aldizkariak oso espezifiko

direla argudiatuz. Literatura, musika, arte plastikoak, argazkigintza edo antzerkia ditu gai nagusi, eta kokagunea Euskal Autonomi Elkartearen du. Gai guzti hauei buruzko agenda ere egingen du ekintza guztien berri emanik.

■ GURE IRRATIA-K 25.000 ENTZULE

FM Angeluko irratia egin ikerketen arabera, entzulegoaren %10,42 biltzen du Gure Irratiak Baionan, horren arabera 4.400 entzule liretekeela. Azterketa Miarritze eta Angelura ere hedatzen zen. Herriz Herri aldizkariak kalkulua ateratzen dute, Lapurdin Baionan bezainbeste entzulego izanik, denetara 20.000tik gora liretekeela entzuleak, gogoan izanik gainera, teorian Lapurdin gehiago entzuten dela Baionan baino. Aipatu irratia entzuten da ere Behe Nafarroan eta Landetan, bereziki Tarnose eta St-Martin de Seignanx-en.

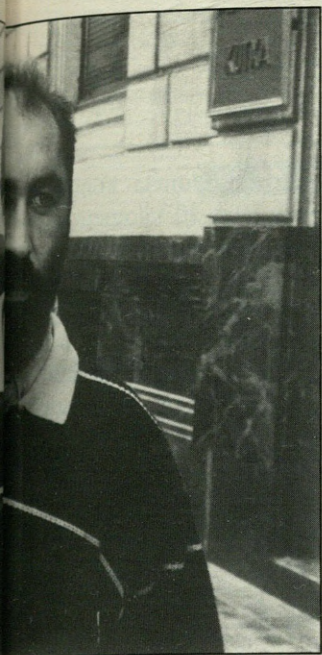

«hamasei urteko Unai Iturriaga ala hamabosteko Igor Elorza, bietariko bat, bigarren eta seigarren geratu orde, lehenengo gelditu izan balitz, zer gertatuko litzatekeen? Hasteko, batek baino gehiagok, bertsolaritza ez dela bain gauzaserioa pentsatuko zuen, kultur ekintza bezala duen lekua bera ere zalantzan jarritz. Eta logikoa litzateke, ez bait da normala kulturaren arloan, adin horretakoak egotea bain gailurrean.»

Joserra Bilbao.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-I-31.

«Gure poesiaren eta literaturaren kritika egitean, batzutan, umekeria horiek ikusi ditugu sorpresaz, batio literarioak aurreiritzi ideologikoen arauera epaituz. Gure artean markaje eta bazterketak ideologia politikoa butsa izan ez den «erlijioara» ere ailegatu dira, batzutan.»

Luis Mari Mujika.
«Zabalik».
Diario Vasco, 1991-I-30.

T X U T X U M U T X U K A

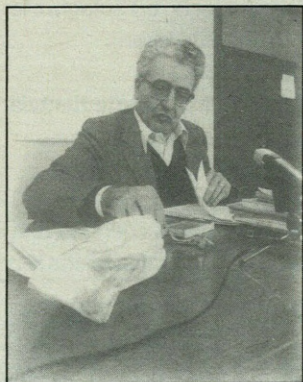
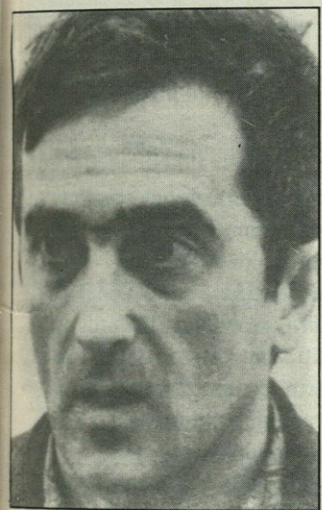
EKB LEHEN URTEZ ESPLIZITUKI D EREDUAREN ALDE

URTERO ekiten dio euskal irakaskuntzaren aldeko kanpainari EKB-k gurasoak berotzekotan. Orain artean A eredua antzutat jotzen bazuten ere, ez zuten esplizituki beren mezuan B edo D hobestera jotzen. Aurtengo kanpainan garbiki aterako dira D ereduaren bila, eta entzun dugunez, uste eta espero baino herriko etxe gehiagoren berma eta laguntza izanen dute.

BILBORAKO NAHI ZEN TELEBISTA EUSKALDUNAREN PROIEKTUAK HUTS

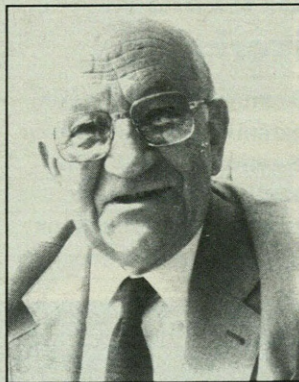
BILBO Euskalduntzen, Bilbo inguruko euskal kulturaren inguruko talde eta erakundeak koordinatzen dituen taldea da, eta bazuen proiektu bat Bilbon euskarazko telebista lokal baten eratzeko. Gaia benetan zaila da, halako hiri garrantzizko eta konplexu bateko telebista euskaraz izatea ez bait da makala. Ordea, Gorordok alkatezari utzi dionetik, aukera oso zail ikusten dutenez, aurreratu xamar zuten proiektua bertan behera gelditu omen da.

N O R - N O R I - N O R K

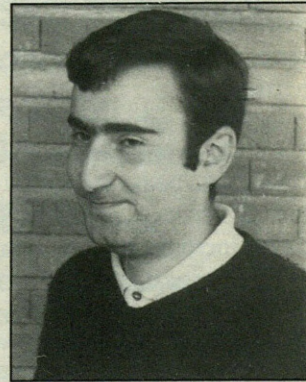
PIARRES XARRITON

aritu da Duvoisini Euskaltzaindiak heriotzearen mendeurrena dela eta egin omenaldian. Bertan, «Ziburu euskal literaturaren iturri» hitzaldia eman zuen. Apez lanak egin zituen Hariztoiri buruz ere mintzatu zen Xarriton●

JESUS INSAUSTIRI

eskaini zitzaion otsaileko lehen egunean Bizkaiko Foru Diputazioan, euskal kazetaritzan egin duen lana aitortzen dion omenaldia. *Eguna* gerra garaiko aldizkarian nahiz gerraondoan euskaraz argitaratua dugu Uzturre●

XABIER KINTANAK

eman dio jarraipena euskal hizkuntzari buruz Markuletak eta Oñederrak eman iritziei. Horren harian, Kintana hizkuntzalaritza aseptikoaren aurka azaldu da, euskarak egun ekologi saio eragingarriak behar dituela argudiatuaz●

«Irudipena dut jendeari gustatu egiten zaiola ene lana. Baina [erakusketetara] ene lanagogoko dutenak joaten dira. Gogoko ez dutenak ez dira joaten, edo joaten badira, ez dira enekin mintzatzen eta ez naiz jabetzen beren eritziaz. Komunzki, museora doana, motiboa duelako joaten da, egilea gustoko duelako.»

Juan Jose Akerreta.
Diario de Navarra,
1991-I-30.

Bidaiak

Mendia eta jaia Euskal Pirineoan

EGIN zituen eguraldi udatiarrak egin eta gero, lehengo urteko lehortekak guk joan den Aste Santuan Izabara joatea erabaki genuenean eman zuen amaiera. Hura zen bota beharra: euria, kazkabarra, haizea, izugarritzko hotza... eta azkenean elurra. Guzti honen artean Asolatze kanpina asmo oso desberdineko jendez beteta zegoen, eta Izaban alokatzen ziren ganbara eta antzekoak zer esanik ez. Izan ere ez dira mendizaleak bakarrik joaten bazter horietara, herrian goizalderarte egoten den giroa dela eta parranda gogoko dutenek ere lekua bait dute bertan.

Eguna eta gaua berezi behar dira beraz, eta eguraldi txarra zela medio azkenean mendigoizalerik gòizaleena ere juerga gogoz ikus zitekeen herriko edozein ostatutan. Guk ere mendirantz irteera batzuk egiteko asmoa genuen oso leku egokia bait da Euskal Pirineoak ezagutzeko. Planak eginak genituen bai Añamendi bai Hiru Errege Mahaia egiteko, baina Larra aldean dauden pitzadura eta zulo pila elurragaitik estaliak egongo zirelakoan Lakura malkarra baino ez oso luzea eta segurua egitea erabaki genuen. Tontor hone-

tatik Zuberoako Kakueta eta beste zenbait zintzur ikus daitezke baita Santa Garazi herri dotorea ere mendiaren magaletan eskegia. Ez genuen ezer ikustarik izan, tontorrean berebiziko elur ekaitzak harrapatu bait gintuen.

Bada beste aukerarik ha-

Lakuraren malda elurtuetan gora

lere Erronkari bailaran, bai eta Zaraitzukoan ere. Egunez kotxea hartu eta herriak ezagutu daitezke, eta beste edozein aukera bezain ona edo hobea izan

daiteke. Honela konturatzen gara 20 kilometrotan geografia desberdina ezetik gizarte desberdinak topa daitezkeela: Nafarroa eta Aragoi arteko lurralde lehorrak eta Pirineotako haran hezeak. Otsagitik atzera hasten da euskararen muga, Erronkarin duela 15 bat urte galdu bait zen erabat. Herri eder honetan hain zuzen ere ezusteko on bat: haurrak euskaraz mintzatzen.

EÑAUT APAOLAZA

Kirola

Ur kirolak (4)

Urazpian ikerketan

Baditugu kirol egitearekin batera itsas azpian ikertzen ere aritzen direnak. Oso ezagunak ez badira ere, zenbait elkarteren eskutik urpekariak ari dira etekin

handiko lana egiten, hala nola itsas azpiko espeleologia, arkeologia eta biologia. Urpekari ikertzaileak.

Orain dela gutxi arte zientzia berri hauen balioaz eztabaidatzen zen. Gaur egun dagoeneko gure inguruan badira neguan zein udaran itsas azpia arakatzeko

orduak eta orduak ematen dituztenak zerbait baliotsua topatuko dutelakoan. Getaria parean adibidez izan dira orain dela urte t' erdi 1638an izan zen unti arteko gudan urperatutako zenbait hondarren ikerketa. Kostaldean zehar puntu asko dago, esate baterako Hondarribia, Jaizkibel, Deba, Miarritze, Pasaia, etab. Irungo Thalassa kirol elkartearen eskutik Aranzadiren koordinaziopean material oso baliotsua biltzen ari da, hori bai, erakunde publikoen laguntza handirik gabe. Eta arkeologian bezala espeleologian, biologian eta argazkigintzan ere ari dira ikerketan.

**PATXI SARRIEGI
RITXI LIZARTZA**

JUAN JOSE LAPITZEN BIDAIA

San Blas: Gazta eta opilak Idiazabal

Merezi du, XVI. mendean gotiko euskalduna deitua izan den estiloan konpondua bertako erromaniko moduko eliz parrokia miratsu arren besterik ez bada ere, Idiazabalera bisitatxoa egitea. Elizaren apiriko ikusga-

rrian eginiko marrazki italiarrek etxeko kutxetako apaingarriak dakartzkigute gogora.

Gaur, San Blas egunez, herri gohierritarrak bere patroia omendu asmoz antolatu ohi diren jaialditan parte hartzea du bisitaldiak pozgarri. Besteak beste bedekinatutako erroskilak eta opilak dastatzea, eztarriko gaitzak leundu edo sendatzearen birtutea hartuaz. Horrela erakutsi zidan nire amo-

nak, idiazabalarra, Argentinan eginiko urte luzeek euskaldun ohitura zaharrak ahazterazi ez ziotenak.

Baina gastronomiaren alorrean bertako gaztak medio hartu du ospea. Idiazabalek, karretera ertzean eskainita, Gipuzkoako bizkar hezurretik barna dabilzanen pieza gozo eta bilatua. Herriak Artzaiak omentzen jakin zuen, hain kalitate oneko produktuaren egileak, en-

parantzan monumentua altxatuaz.

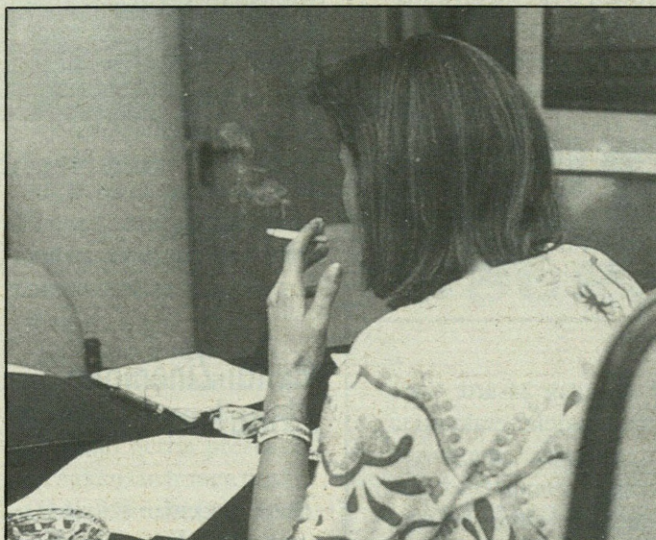
Eusko Jaularitzak jatorri-izena eman zion eta Udaletxeko bilkura are folklorikoagoan Idiazabaleko Gaztaren Kofradia sortu zen iaz Ordizian. Mahai on batetan eseritzea nahi duenak, Gaztelu jatetxea ez beza ahaz, orain urte gutxi batzuek Etxegarate kanpoaldera gramana zutena.

J.J. LAPITZ

Osasuna

Kolesterola eta tabakoa

KOLESTEROLA eta tabakoaren arteko harremanean sakontze arren hogeitama hamargar egunez erretzeari utzitako boluntario taldeari eginiko frogak, euren kolesterol HDL media hirurogeiko mediara igo zela erakutsi zuen hilabete lehenago zuten berrogeitahamarrekoaren aurrean. Hogeitahamar egun ondoren taldea osatzen zutenen arteko kolesterol maila «mesedegarria» bihotzeko gaisotasunik ez eragiteko modukoa zen beraz, edo bai be-

Besteak beste, tabakoak kolesterola ere eragiten du.

hintzat arriskua ehuneko berrogeitahamarrerarte gutxitzen zuena. Beste hainbat kalteren artean taba-

koak badu beraz, kolesterolarekin zer ikusirik. Erretzeari uzteko arrazoi nahikobada...

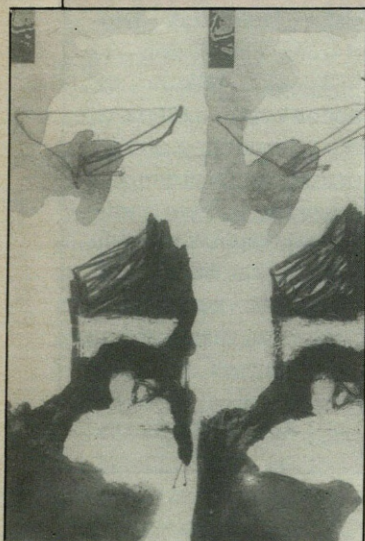
Zientzia

Sasoian egoteak osasuntsu egoten laguntzen du

Ez da Fernando Amezketa arraren egia, Estatu batuetan egindako azterketa serio baten emaitza baizik. 13.000 pertsonaren heriotza-arrazoiak aztertzerakoan zera ikusida, iharduera fisiko erregularra mantentzen zutenek, bai beren lanean edo baita aisiako garaian ere, hilkortasun-arrisku txikiagoa zutela, gaixotasuna kardiobaskular eta minbizientzat bereziki.

ELHUYAR

Alfredo Alvarez Plagaroren erakusketa

DONOSTIAKO 16 Galerian Otsailaren 23a bitartean da gasteiztar margolari honen erakusketa berria. Bertan ezin uka sorpresa ederra hartu dugunik, interesgunearen apurketa erabatekoa delako, eta errepikapenaren bidez sentsazio hori areagotu egiten delako. Modu guztietara antolatuta

agertzen dira koadro berdin berdinak, binaka, hirunaka eta baita seinaka ere. Azken batean «garrantzitsuena ez bait da izatea, behin eta birritan izatea baizik», eta honi jarraituz baita ikusitakoa ere. Arriskuari uzten bait dio ia gehienetan tartetxo bat, sugerentziz jantzitako arrisku kontrolatua. Edozein ikuspegitatik begiratu eta aztertzea behartu egiten gaituelako, ia tanteo etengabea, pinturaren arrazonaketa nahia eta koadroaren estetikak bat eginez. Azken batean, bisita egitea merezi duen erakusketa, dudatzea askotan «dudagotzea» bilakatzen bait da. Bere kolore nahasketetan, forma zehazgabeetan zehar.

**PATXI SARRIEGI
RITXI LIZARTZA**

Tuduri eta Santa Cruz

BADAKIGU jakin ere Karlistadak direla Tuduriren gai kuttuna. Erakutsi zigun erakutsi ere «Bigarren Gudu Karlisten Kronika». Hauxe dokudrama batera mugatu zen, ezinbestean. Oraingo honetan «Santa Cruz apaiz gerrilaria» medio gehiagoz eta fikziora hurbildu zaigu pertsonaiak aktuatzen ikusten ditugula. Rol nagusian diharduen Ramon Bareari zuku gehixea go atara ziezaiokeen. Ahul eta makal gertatu zaigu. Pertsonaia nagusia izan be-

har zuen honek bigarren mailan geratzen da finean. Tudurik filme honekin ez du arras igarri. Baina halarik ere bere lehen dokudrama hartatik urrats itzelak eman dituela ezin uka. Eta denbora emanez gero laster batean Tuduri zoritu bat uztatzeko moduan geundeekeelako esperantza ezin baztertu. Ezin baztertu ere euskaraz rodatuko duela. Noizbait.

**ERMIÑE M.
BELAUSTEGIGOITIA**

● Otsailak 13 arte ondorengo pintoreen lanak ikusgai Bilboko Aritza Galerian: Albacete, Appel, Txillida, Elezpuru, Jarreras, Fraile, Genoves, Gordillo, Gue3rrero, Ortega, Ibarrola eta Uranga. Goizez 10.30etatik 1.30etara. Arratsaldeaz 4etatik 7.30etara. Astelehenetan itxita egongo da.

● Otsailak 24 arte Gure Artea izeneko erakusketa interesgarria egongo da ikusgai Donostiako San Telmo museoan. Lan egunetako ordutegia hauxe da: goizetan 9.30etatik 1.30arte eta arratsaldeaz berriz 4.30etatik 8arte. Jai egunetan eguerdiko 12etatik 2ak bitartean egongo da zabalik.

Mendi-Zinemako zikloa herriz herri

HASIERA eman zaio jada Gipuzkoako Kutzak antolaturiko Mendi-Zinemako Zikloari. Lau luzemetrai eta beste hainbeste kortometraiek osatua, ski eta elurra munduan murgiltzen dira filme denak. Zikloa

martxan jarri duten lehen-dabiziko emanaldiak Donostian eta Eibarren burutu dira dagoeneko, hilaren 11tik 15era Iruneko Amaya Kultu Etxean izango delarik ikusgai herriz herri ibiliko den pelikula boskotea. Hauez gain Beasain, Zarautz, Legazpia, Hernani, Bergara, Azpeitia eta Oñatin ere ikus ahal izango da Mendi Zinemako ziklo hau.

Trikitri saioa Abadinon

HILAREN 10eko arratsaldeko 17,00etarako, Bizkaiko Abadino herriko probalekuan, Trikitrixa jaialdia antolatu dute, bertan punta puntako Tapia eta Leturia batetik eta Kepa, Imanol eta Zabaleta bestetik izango direla partehartzaile.

● Bizkaiko Sondika herriko plazan, hilaren 15eko

23,00etan, Su Ta Gar taldearen eskutik kontzertu heavy izango da. Hilaren 16an, berriz, leku eta ordu berean, Tapia eta Leturiak trikitrixa-saioa eskeiniko dute.

● Hilaren 16an Egan taldeak dantzaldi-saioa burutuko du Gipuzkoako Zizurkil herriko pilotalekuan, gualdeko 24,00etan. Talde berak Lesakan joko du, hilaren 17an, arratsaldeko 19,00etan, bertako plazan.

Joselu Anaiek parrandari eutsi

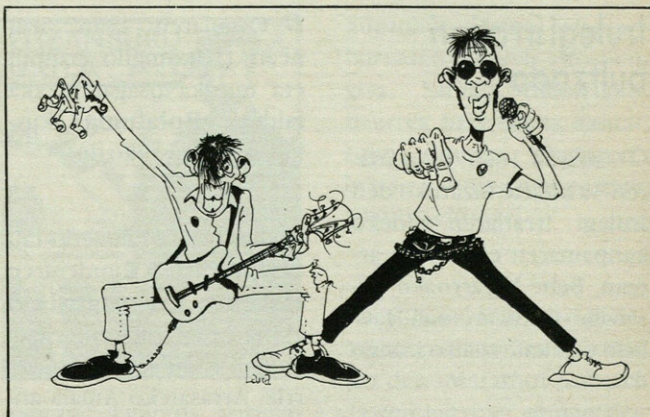
LAN kontuan, ez dute behar kada somatzen arabarek urte osoan. Eten gabe dago zer ospatua Euskal Herrian zehar. Udan lanik handiena Hegoaldean burutzen badute ere, neguan Iparraldetik datorkien dei-kopurua Pirinioetatik beherakoarekin parekatzen da.

Ihauteriak direla eta, batetik bestera dabiltza dantzaldiz dantzaldi. Hilaren 10ean Beran dute berbena; hilaren 11n, berriz, Elizondon eta 12an Bergaran. Hi-

laren 16an Iparraldera hurbiltzen dira, Behe Nafarroako Irulegi herrian aritzeko.

Grabazio-estudioetan sartu dira oraintsu, apirila aldera kalera atera nahi duten disko berria prestatzeko. Azken lan honen titulua «Ondo ibili» da, bere musika-motaren islada nabarmena; izan ere, rock-musika, rantxerak, balsak eta abar tartekatu dituzte.

**R. LIZARTZA
P. SARRIEGI**

● Hilaren 14ean, Baionako rugby zelaian, Kide Elkartek eta Ikasle Abertzaileak-ek antolatuta, Minxo-

riak taldearen eskutik dantzaldia izango da, ihauterakizun moduan.

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Antzerkia

Irulegi Irratiari bultzada

Otsailaren 16an, martxoaren 3a bitarte luzatuko den Irulegi Irratiaren aldeko kanpainaren ekitaldien artean, Behe Nafarroako Orzaizeko Garbi aretoan, gaudela edo kafe-teatro izango da.

Lapurdikoa Ustaritzen arituko dira Kukubiltxo taldekoak hilaren 14ean, kalear zehar «Jalgialdi dantzara» antzesten. Otsailaren 16an, Lapurditik atera gabe, Bardozerara joko dute.

Otsailaren 13an, Iruñean, txotxongilo, panpin eta musika osagai, Kixka taldeak «Bolaluma» ikuskizuna antzestuko du.

Bederen 1 antzerki-taldeak, Milan Kunderaren «Jacques eta nagusia»ri ekingo dio, hilaren 15ean Irunen eta hilaren 16an, berriaz, Arrasateko Amaia antzokian, gaueko 22,30etan.

Otsailaren 17an, Zubeako Muskildi herrian, aurtengoz maskarada **ihaute-ospakizunaren azken emanaldia** izango da.

Pailasoak ere haserretu daitezke

ERRENTERIAKO Zingili-Zangala taldeak

Clow-Clack izeneko obra antzestuko du Otsailaren 16 eta 17an bere herriko Niessen pabeloietan. Bi lagunez osaturiko bikote honek pailasoen mundua beti irriparra eta zoriona ez dela izaten erakustea du helburuetako bat, pailasok ere badutela haserre eta penezentzako tarterik. Argi joko ugari eta ikuslegoarekin sortzen duten harreman hestua medio bukaera zoriontsuduna da «Clow-Clack». Obra berria ez bada ere, orain bi urte sortu izan ere, berrikuntza eta aldaketa ugari burutu dituzte lana borobiltze arren. Klaket erritmo arinez abiatzen den obrak pailasok elkarri emandako musu suabea du amaiera.

Dantza

Goizuetan ihauteriak

MENDIETAKO beste zenbait herrietan bezala, Goizuetak baditu bere ihauteriak. Hain zuzen ere hil honen 18an Zumaian ospatuko da dagokion dantzarekin ekitaldi bat.

Astelehen goizean atera behar direnez, antolaketa egiteko herriko gazteek Igandez afari bat egiten dute. Hurrengo egunean praka eta alkandora zuriz eta egunak agintzen duen moduko oinetakoz jantzita herriko baserri eta auzo apartatuetara joaten dira bi taldetan banaturik. Garai batez talde bakarra atez

ratzen zen, eta bigarren hau ohituren kontrakoa dela esanaz nahiko kritika-

tua izan da zenbaitzuen aldetik.

Baserrietara gerturatzen dijoazen eran tronpetatxo bat jotzen dute bertakoek jakin dezaten ia bertan direla. Baserri aurrean, edo barne aretoren batean dantza motz bat egiten dute bizilagunak ikusle dituztelarik. Gero, baserrikoek edateko zerbaite eskeintzen die, eta baita emaria ere, gehienetan hirugarra, berau sartzeko buruntzia eta arraultzeak izaten direlarik, baina azken hontan dirua ematen ere. koadrilek biltzen duten guztia ihauteriak aurrera atratzeko erabiliko da ez bait dute inongo dirulaguntzarik ja-

totzen. Garai batean garbi-gailurik ez zegoea eta errekan garbitzen zituzten jantziak hurrengo egunean herri kaxkoan dantza egin zezaten (egun ere gertatzen dena), eta gero «Central Hidroelectrica» delakoaren motorretara lehortzera joan.

Esan beharrik ez festa hauek duten garrantzia goizuetarrentzat, eta honen erakusle, kanpora joaten direnek beharturiko jaien artean daukatela Gabonak eta herriko festak diren Andra-Mariekin batera.

EÑAUT APAOLAZA

Bertsoak

Elizanburu bertso kantuz
omenduko Saran

1828an Saran jaiotako Jean Baptiste Elizanburu hil zenaren mendeurrena Urtarrilaren bian bete berri den honetan, hainbat ekitaldi antolatu ditu Olain kultur Elkarrekin olerkari lapurtar handiaren omenez. Hauen artean, Otsailaren 17an goizez hasi eta ilunabarrarte luzatuko diren ekintzak dira aipagai. Ho-

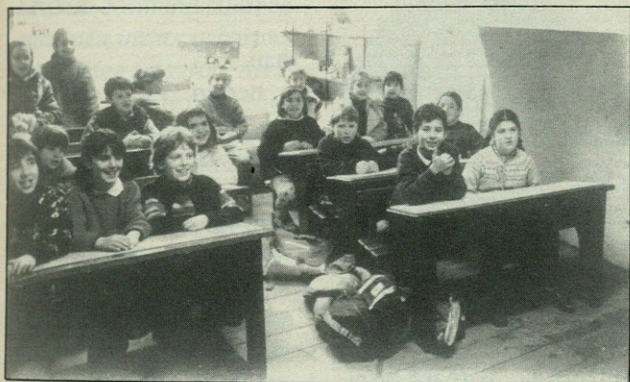
nako hau da egun horretarako igorri diguten programa: goizeko hamar terdientan meza, honen ostean Elizanbururen hilerriaren aitzinean omenaldia. Ondoren, Ernest Alkat, Manolo Arozena, Jon Sarasua, Jon Enbeita, Txomin Ezponda eta Xanpunek osatutako bertsolari seikotea Daniel Landarten esanetara

kantari. Eguerdian partean berriz, Herriko Etxean, olerkariaren obrei buruzko mintzaldi eta erakusketa, eta bazkalazera. Bazkalostean, arratsaldeko lauetan,

Elizanburuk kantu bilketan burutako lanaren aitortpen gisa, Sarako eskoletako haurrek bere obrak kantatuko dituzte. Ondoren, bertso kantuz emango zaie amaiera ekintzei.

● Hilaren 16an Hondarribian egun horretan burutuko den «Marathoi Kulturala»ren barruan egingo diren ekintzen barruan, bertso afaria izango da. Bertsoetan arituko direnak Sebastian Lizaso eta Iñaki Murua izango dira.

USTARITZEN Ustaritzen izan ginen Ernest Alkatekin bertsoetan ikasten ari diren gaztetxoekin. Hona guretzat egin zituzten bi bertso. Beste 4 ere egin zituzten. Hauek Joana, Maia, eta Xabierrenak batetik, eta Peio, Xabi eta Balbinarenak dira. Eskerrak hauei eta beste denei ere.

Argia

Gure ikustera gaur
jin zaigu Argia
denek ikusi dugu
beren aurpegia
bakotzak egiten du
bere ukaldia
guk ere maite dugu
bai bertsu garbia.

Ibauteriak

Zer egingo duzue
ihauterietan
pesta hasiko dugu
gu denek seietan
mozorrotuko gara
jantzi ederretan
ez dugu ahantziko
zanpantzar garretan.

ZINKUNEGI
O P T I K A

NEGUI

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

Telebista-Irratia

B O T O I A S A K A T U A U R R E T I K

● Osteguna 14

21.20etan, Gaueko pelikula: «Separate Tables»

Zuzendaria: Delbert Mann.
Antzesleak: Burt Lancaster,
Rita Hayworth, David Ni-

ven, Deborah Kerr.

Bournemouth-eko hotela hainbat pertsonaien topaleku da. Esaterako, amak menderatuta duen Sybill Raiton Bell-ek Major izeneko emakume ederra ezagutuko du bertan.

Zinea: «Egundoko Banku Lapurreta»

Zuzendaria: Hy Averback.
Antzesleak: Zero Mostel,
Kim Novak, Clint Walker.

Apaizaz moztururiko lapur talde batek herri bateko bankua lapurtuko du. Hasiera batetan dena primeran ateratzen bazaie ere, gauzak okertzen joango zaizkie.

IKUSI BAIETZ...

● Astelehenean hilaren 11ean 23.40etan «Ikusmira» Antzerki eta zinema munduko azken berri eta lanak.

● Otsailaren hamalauan (osteguna) 15.10etan **Teni-**

sa ATP zirkuitoko partidua.

● Otsailaren hamabostean (ostirala) 15.55etan **Futbola** Alemaniar futbol ligako partiduen laburpenak.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Golkoko gerra dela eta informazio ugari ematen ari dira ETBko bi kateak. Horrek noski, medio eta pertsonal aldetik ahalegin handia eskatzen du. Honen erakusgarri Albistegi Zerbitzuetan Ekialde Hurbilean izaten ari den borrokaren berri emateko arduraz diharduten 12 pertsonak dira, gatazka hasi zenetik atsederako tarte handirik izango ez zutenak.

Hala ere lan guzti horrek ordainik ere badu jakina, eta bestela datuei begirada bat eman, ETBko albistegien ikuslego kopurua %41,6ean igo da eta, azkeneko bi astetik hona.

Gartzelako bizimodu gogorra

Asteazkena 13an

21.30etan, «Hello Dolly».

Zuzendaria: Gene Kelly.
Antzezleak: Barbara Streisand, Walter Matthau, Michael Crawford, Louis Armstrong.

Gene Kelly dantzari eta koreografo bikaina zuzendari lanetan sartua, beste bietan ainako mailarik erakusten ez duen arren itxura gordetzen du behintzat. Musikalen estruktura ohizko eta tipikoetan oinarritutako pelikula, Louis Armstrong tronpetajole bikainaren presentziaren gozatzeko aukera ezin hobea da Barbara Streisand paper nagusian duen «Hello Dolly»

hau.

Bertan, Dolly Levi izeneko alargun ezkongai eta sentikorrak izango dituen gora beherak kontatuko zaizkigu, izan ere, lan oso zaila bizkarreratu bait diote gaixoari, Horace Vandergelder delakoari bikotea aurkitzea alegia.

Umore tantto zenbaitez ikuturik, akzioa arin eta modu sarrunean desarrolatzen da, abestiz abesti, saltoka.

Gene Kellyren lanik aipagarriena denik esan ezin baldin bada ere bere helburu nagusia ederki batetzen duela aitortu behar zaio filmeari, helburua argia bait da, inongo pretentsio handirik gabe ordu t'erdiko pelikula arin eta sumea egitea, ikusleari lan gehiegizkorik eskatu gabe bukaera zoriontsudun eta borobileko filme erraz horietako bat.

T elebista-Irratia

IKUSITAKOAK

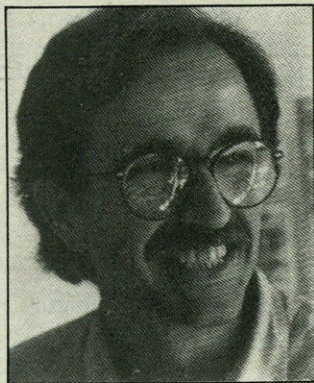
IKUSITA

Joxe Arantzabal: «Telebista txikiak babesteko bidea ireki da»

A TB Telebistak komunikabideen esparruan urrats nabarmenak ezagutzen ari den Arrasateko herria du zeregin nagusia. Euskararen problematikarekin hestuki lotua, ATBko zuzendari den Joxe Arantzabalekin heuren asmo eta helburuetaz aritu gara.

ARGIA. Komunikabideen esparruan urrats nabarmenak ematen ari zarete Arrasate inguru horretan, hor ditugu, horren lekuko, Arrasate Press aldizkaria eta ATB Telebista. Zein erantzuna izan du herriak hauen aurrean?

J. ARANTZABAL. Erantzuna oso ona da. Halare bidea urratu duena Arrasate Press izan da behar bada. Euskal Herri mailan zazpi mila ale ateratzen ditugu eta herrian bertan lau mila, Arrasateko etxe gehienetara heltzen gara beraz. Horren haritik, telebista ere dextente ikusten dela uste dut. Joan zen astean «Alkaterekin Berbetan» izeneko programa egin genuen inguruko kazetari batzuk konbidatuta eta azken ordu laurdenean jendeari aukera eman zitzaion deitu eta alkatari galderak zuzenean egiteko, programa osoan zehar telefonoa ez zen gel-

ditu eta sekulako erantzuna izan zen.

A. Arrasate Press eta ATB Telebistak proiektu amankomuna osatzen dute beraz, Euskarari garrantzi handia ematen zaio bietan...

J.A. Bai, helburu berdintsuak dauzkate. Aldizkaria Arrasate Euskaldundu Dezagun taldeak argitaratzen du eta ATBn bestelako erakundeak ere inplikaturik daude. Helburuak berdintsuak dira halare, euskaraz informatzea eta nolabait

euskararen bitartez herria integratzea.

A. Bestetik, Abenduaren bukaeran «Euskal Herriko Telebistaren Elkarte» sortu zen, herri mailako bost telebista bildu ziren hor. Zuek ez zineten bertan ordea, sartzeko asmorik bai? Nola baloratuko zenuke emandako urrats hori?

J.A. Oraindik ere sortzen ari dela esango nuke nik, estatutuak eta eztabaidatu gabe bait daude oraindik. Elkarte sortzeko erabakia oso positiboa izan da, eta oso beharrezkoa gainera. Telebista txikiak babesteko bidea ireki da, baita ekonomiko aldetik ere. Denboraz sare polita sor daiteke, programazioa zabaldu ahal izateko saioen elkartrukea da elkartearen funtzioetarikobat.

A. Zeuen egoera legala finantzatzeko bidea ere izango da noski...

J.A. Sortzen ari den errealitate berria da eta horrelako egoeretan oztupoak ipintzea edota kontrolatu nahi izanaren politika ikusi ohi da, asmo horietatik babesteko elkarteak proposa eta beharrezkoa da.

Ez dut horretaz hitzegi nahi. Ez dut irudi eta berben zabortege horretan fitsik jaurtikiko. ETBk besteen tamainako informazioa eskaini duela, ohi baino zuzenago eta hobe aritu dela esateko, ez da jada nire ahoa irekiko. Ez dut goraipatuko Durangoko kazetariak munduko beste guztien mailan egoteko egin duten ahalegin goraipagarria. Ez diet gaur galdetuko zergaitik ez duten kate paramerikar orojakilearen bikoizketa euskarara egin. Gexurretako itxurako irudi errealean azoka horretan, lotsatzen ez direnek edota euren lotsa ahalkerik gabe erakusten dutenek ez didate hitzik aterako. Ez, besoetako biloxka tente eta begietan ez eguneroko distira edukiz bokazioa adierazten duten kazetariok. Ez eta «Ni han izan banintz» guztiek ere. Hura hasi zutenetik, gehiago dira begirazoleak, gutxiago dakiguna, gehiago intimitaterik gabeko heriotza pantailan katez kate bilatzen duten begiradak. Errealitatearekin lotuko ez gaituzten kate astunak. Haren irudi gezurtia saldu nahi didatenei ez diet ezer ere erosiko. Baina ez die axola, Bestela ere, ez dute gutxi irabaziko. Galtzaileak ez dira haiek izango. Bejondia.

EÑAUT APAOLAZA
ALBERTO IRAZU

R.M. MARTIN SABARIS

Liburuak

Maitasuna aterpe eta atsedeen

Sorginak. Roald Dahl. Itzultzailea: Juan Mari Irigoien. Argitaratzen du: Ereinek.

NORVEGIAKO lurralde hotz, ilun baina gozo eta liluragarrietan sor-

gin asko bizi da, beste inon baino gehiago. Kasu harrigarri asko ikusi izan

dira han, behin galdu, aienatu eta, ustegabeen, bere etxeko pareta batean eskegitako koadroan azaltzen hasi zen Solveg neskatxarena adibidez. Baina liburu honetako protagonista eta kontalari den mutil koxkorrak, bere amonaren laguntzarekin, gogor borrokatuko du emakume errespetagarrien itxurapean gordetzen diren errudunen aurka: sorginen aurka. Norvegiar izan barrik, Ingalaterran bada ere. Abentura harrigarriak biziko ditu horretarako gure mutilak. Arrisku latzetan ikusiko dugu, gero etsi-etsian bere burua nola edo hala salbatzen asmatuko badu ere.

Mutilak sorginaren aurkako borrokan bizi dituen neke eta lanek, abentura eta arriskuek amonaren maitasunean dute aterpe eta atsedeen. Puru beltzak erretzen dituen amona handia, sorginen kontuetan jakituna, sorginen etsai amorratua. Gorabehera guztien atzetik, maitasun istorio samurra gordetzen du Roald Dahlek kontaketa honetan. Maitasuna da, azken batean, munduaren ardatza: «Berdin dio nor zaren edo zer itxura duzun, norbaitek

maite zaituen bitartean».

Eta ondo asmatu du neurrietan, ekintza bizien eta lasaialdien arteko tarteen neurrietan, samurtasuna eta umorea, inozotasuna eta ironia konbinatzeko neurrietan, «atsegin sorgailuaren dosietan», alegia.

Eta ez da ondo asmatu duen bakararra. Ezin hobeto asmatu du Quentin Blake-k bere irudi samurrekin. Eta aise irakurtzeko moduko itzulpen txukuna egin du Juan Mari Irigoienek ere. Denon artean, aise eta gustora irakurtzeko moduko liburua eskuratu digute.

JUAN LUIS ZABALA

Egilea: Brian Hill.
Tituloa: Bideoari bere mamia ateratzen.
Itzultzailea: Iñaki Iñurrieta.
Argitaratzen du: HABEk.
77 orr.

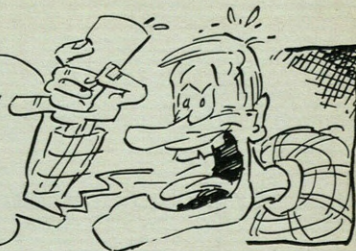
Hizkuntz irakasleek telebistatik lortutako materialeak modurik egokienean lantzeko bidea ekartzen du.

Egilea: Juan Ignacio Abrisketa.
Tituloa: Antarktida, Kontinente misteriotso hori.
Argitaratzen du: GAIKek.
182 orr.

Argazki ugariz jositako liburu honetan seigarren kontinentearen historia eta etorkizun ilunaren berri ematen da.

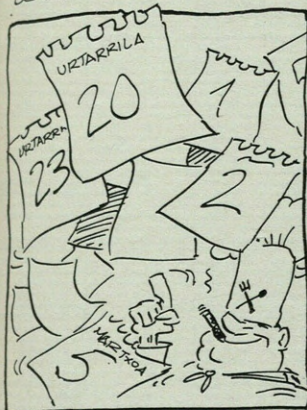
GOAZEN SAGARDOTEGI RA!

HELDU DA JADA SAGARDOA DASTATZEKO SASOIA, SAN SEBASTIAN EGUNETIK UDA BERRIA ARTE HAIN ZUZEN.

TARTE HONETAN ZALE FRANGO ABIATZEN DA SAGARDOTEGIETAKO BIDE ESTU, EZKUTO ETA XELE BREETATIK BARRENA.

OHI DENEZ, NORBERAK DARAMA HARAGIA ETA OGIA. GAINONTZEKOA, SAGARDOTEGIAN.

ETA NOLA AFALDU? ZUTIK ALA ESERITA? USADIDA ZUTIK ARITZEA OMEN DA. DENA DELA BADAGO BESTELAKO MODURIK ERE...

BERTAN NAHI ADINA EPAN DAITEKE. HORI BAI, BAKOITZAREN TXANDA ITXARON ONDOREN...

AZKENALDI HONETAN SEKULAKO JENDETZA JOATEN DA. ONDORIOA: MASIFIKAZIOA.

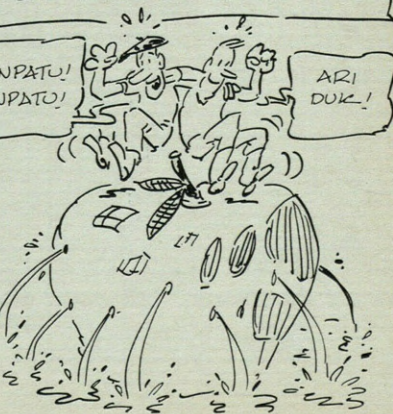
EDARIAREN PODERIOZ, ADISKIDETZEKO AUKERA POLITAK IZATEN DIRa, BAITA LIGATZEKO ERE.

SAGARDOTEGI BATZUTAN GARai BATEKO GIROA ALDATU DA...

DENA DELA, SAGARDOA DAGO EN BITARTEAN EUTSIKO DIOGU BAI GIROARI, EZTA HALA?

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

ENBUTUA MAGISTE- RITZA	▼	DENBORAL- DIAK EMAKUME IZENA	▼	ASTEROKOA INTERJEZIOA	▼	ATSEGIN- GARRI ATZIZKIA	▼	ITALIAKO SUMENDIA AMERIKAKO ANIMALIA	▼	DAGO ITSUSI	▼
▶		▼		▼		▼		▼		▼	
ELKARTA- SUNA ZUHATZ MOTA	▶										ETZAN ERAZI
▶				ERDI, HITZ ELKARTUETAN BAT	▶			SARRERA SUARI DARIO	▶		▼
KONTSO- NANTEA NAGO	▶	TXIKIAK PASA	▶	▼				▼	EZ EME HITZ GREKOA	▶	
▶		▼		LEHENEN- GOA RÖNTGEN	▶	GUDUA GIPUZKOA- KO HERRIA	▶		▼		
NABARITUA BURDINOLAK	▶			▼		▼		URANIA BI	▶	KONTSO- NANTEA EGUR	▶
				BARRE ZINK	▶			▼	KONTSONAN- TE BIKOITZA ETA	▶	▼
ONARRIZKO EDARI HUTSUNEAK	▶		ZAURIAK HARTUA BOKALA	▶	▼				▼		
▶		▼			LEHENENGO PERTSONA	▶		AZIDO ERRIBONU- KLEIKO	▶		

ENBIDO

KAXKU

Ali

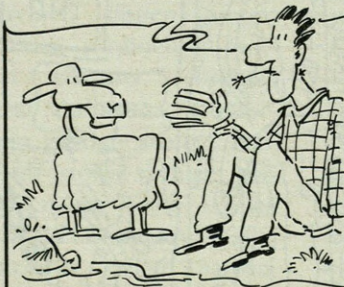
ZE GAUZA POLITA DEN
ERREKA BAZTERREAN
ESERITA EGOTEA!

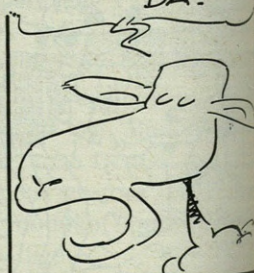
NAHIAGO NUKE FUT-
BOL ZELAI BATEAN
EGOTEA!

FUTBOLA GUSTATZEN
AL ZAIZU EDO?

ZELAIA SOILIK;
OSO XAMURRA
DA.

D E N B O R A P A S A

I R R I

F A R R E Z

DENAK BERDIN

Mutik bat aspaldiko la-
gun batekin aurkitzen da:
— Aizak! Jakin diat izuga-
rrizko andregai piloa duala.
— Bai, andregai batzuk
egin dizkiat, bat.
— Izenak esango al diz-
kiak?
— Nola ez! Zuriñe, Garbi-
ñe, Eguzkiñe...
— Denak berdin bukatzen
al diate, ala?
— Bai, motel! Nitaz nazka-
tu eta beste batekin joaten
dituk.

EZTARRIKO MINA

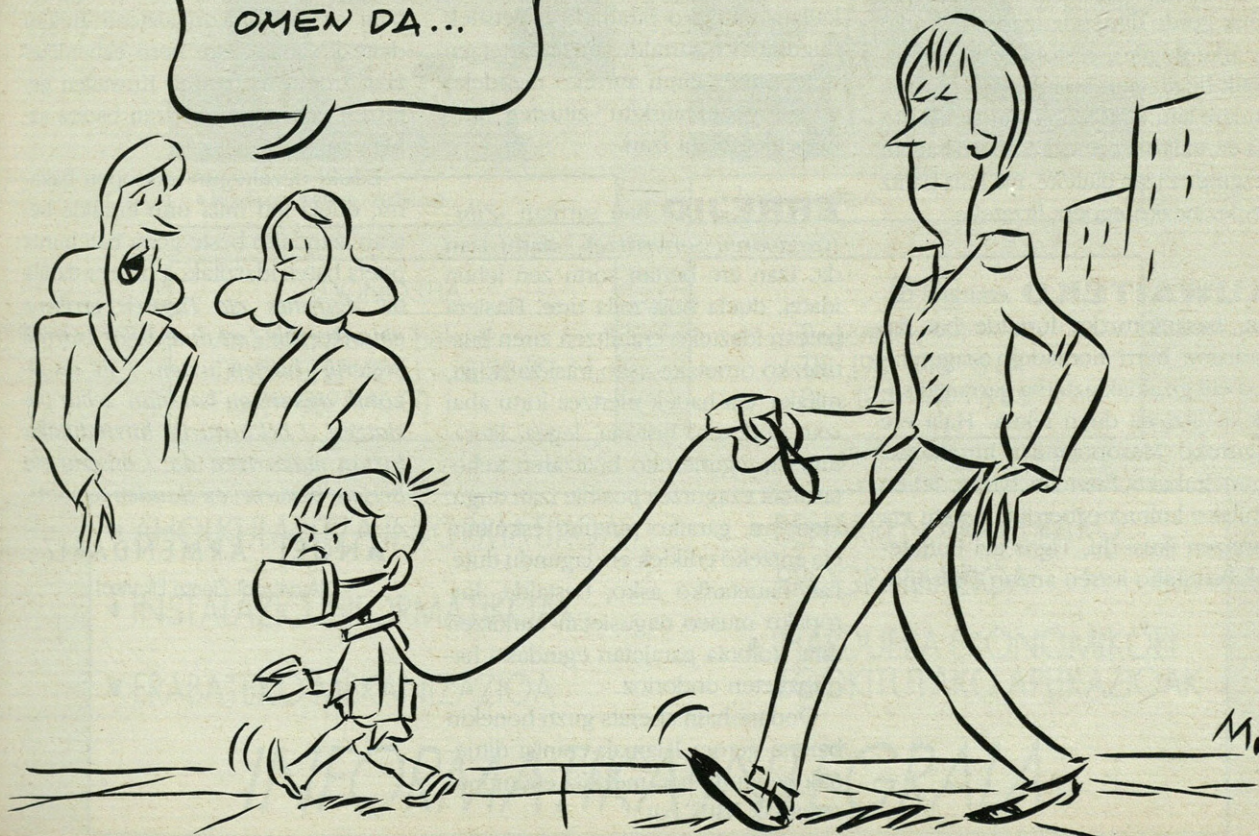
Joan da Koldobika medi-
kuarenagana, eta galdetzen
dio:
— Zer gertatzen zaizu, Kol-
do?
— Ba, bi egun daramatzat
eztarrimenez, ezin dut hitz
egin ere.
— Bueno, Koldo, erretzen
al duzu?
— Bai, jauna.
— Kanpora... Kendu!
— Edaten al duzu?

N	R	A	•	I	N	•	K	V	O	V	B
A	U	L	I	R	U	A	Z	•	R	U	•
Z	Z	•	I	R	I	•	K	A	L	O	•
T	•	U	•	A	I	R	A	G	I	•	•
A	R	R	E	G	•	A	•	Z	I	N	•
R	A	•	K	A	I	K	I	T	•	G	•
E	T	A	•	T	R	E	•	I	E	I	•
•	N	A	N	U	S	A	T	A	N	A	•
A	Z	T	N	U	K	A	S	A	K	A	•
D	•	E	•	G	•	A	•	E	•	I	•

— Baita ere.
— Kanpora... Kendu!
— Andreak?
— Beno; ahal duguna.
— Kanpora... Kendu!
Berotu zaio Koldo, eta

ahots lodian, dio:
— Baina, doktore, dena
kentzen didazu, eztarriko
minik ez, ordea!

OSO BIHURRIA
OMEN DA...

Ondare arkeologiko aberatsa arriskuan

SUNTSIPEN orokorra, txikizio ekonomiko eta ekologikoa eta giza bizien galera dakarren zentzunik gabeko gerraz hitz egitean Arkeologiaz hitz egitea lekuz kanpo dagoela pentsa daiteke. Baina mota honetako gatazka baten hamaika alderdi beltzen artean, bada bat —eta ez garrantzi gutxien duena— inola ere kontuan hartu ez dena.

Irak munduko errejio garrantzitsua eta interesgarrietako bat da, iraganetik gorde dituen izugarritzako ondare arkeologiko, historiko eta artistikotik begiratzen badugu. Gu guztion ondare hau, UNESCOk hala deklaratu ala ez, kalkula ezinezko neurri batean eragindua izan daiteke. Eta hala balitz itzulezinezko egoera litzateke.

KUWAITEKO emirato txikia, basamortuzko lurralde bat da, tradizioz herri nomadek ezagututakoa eta gizakiak aztarna garrantzitsurik ia utzi ez duen lekua. Hala ere inguruko Mesopotamiar lurraldeak, egun Irakeko Estatuan barne, lehen mailako kultura ezberdinak sortu eta garatzen ikusi du, Tigris eta Eufratesek bustitako lurren artean (Mesopo-

tamia *«ibai arteko lurra»* bezala itzul daiteke).

Sumeriarrak izan ziren Kristo aurreko hiru milagarren urtean, zeinak Mendebaldetik etorritik, ingurutako historia aurreko herrixketan gelditutako lehenak izan bait ziren. Gero akadiarrak, kaldeotarrak, asiriarrak, pertsek konkistatu zituzten arte, eta beranduago (K.A. 331) Alejandro Handiak. Zibilizazio hauen urte-tartutako hiriek, monumentuek, eskailara moduko piramide ospetsuek (zigurat-ek), lurralde guztia betetzen dute, eta ez ziren aurreko mendeko arkeologoez aurkitu zituzten arte lurpetik aterata izan.

ERREJIO hau sarritan *«Zibilizazioaren Sorterritzat»* hartu izan da. Izan ere bertan sortu zen lehen idatzi, duela bost mila urte. Hasiera batean idazteko erabiltzen ziren bustinezko orrietako asko iritsi zaizkigu, milaka, eta hauek ulertzea lortu ahal izan ondoren, historia, legea, literatura eta eguneroko bizitzaren xehetasunak ezagutzea posible izan dugu. Honetan, garaiko pintura, eskultura eta antzeko erlikiek ere lagundu dute. Lan hauetarako asko, bestalde, Europako museo nagusietan aurkitzen dira, kolonia garaietan egindako harropaketan ondorioz.

Ondare hain aberats guzti honekin batera, gerora Islamak erantsi dituenak gehitu behar, mezkita eta monumentuak batik bat.

IRAKEKO iturrien arabera, Bagdadeko museoa, El Cairokoa bezain mitikoa, bonbek zauritu dute dagoeneko. Ez dakigu garrantzi arkeologikoa duten beste gunerik ere harrapatuak izan diren. Dirudienez, arrazoi erabat politikoengatik, Irakeko gune erlijioso eta kulturalak ez direla atakatuak izango, oraingoz. Baina, aspaldiagokoak diren beste zenbait monumentu eta aztarna, zeinek balio historikoa besterik gordezten ez duten, zorigaiztoan aurkitu daitezke, batez ere herri ezberdinetako tropak ez badira Kuwaiten geratzen eta Irakera sartzen badira azkenean.

Eduki dezakegun itxaropen bakarra, duela lau mila urte lurralde berrean izandako beste gerra bati buruz poeta batek idatzitakoa bete ez dadila da: *«Eufrates eta Tigrisen erribera emankorrak / ez dute belar txarrak besterik hazten uzten. / Ez da gizonik ausartzen kaleetan zehar pasiatzen, / beldurturik birrindutako hirian makurtzen da, / miseria eta berioa besterik ez dauden lekuan».*

ANGEL ARMENDARIZ

(Arantzadi Zientzi Elkarteak)

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERAKO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraian
eta oinarrian.
Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean